

II
NJEMAČKO-ITALIJANSKI DOKUMENTI

BR. 167

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 1 APRILA 1943 GOD. ZA PREUZIMANJE INICIJATIVE U OPERACIJAMA OD JEDINICA NOV I IZVOĐENJE FORTIFIKACISKIH RADOVA OKO MOSTARA I NA RIJECI TREBIŠNICI¹

Telegram:

otpreme 1 aprila 1943

Datum i čas •

prijema

OD VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA — DALMACIJA“

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA

Br. 5001 prot.

Odgovor na akta 4555 od 26 pr. mj.² o novom uređenju tog Armijskog korpusa:

Prvo: HITAN i prethodan uslov je prije svega izići iz krize³ izazvane napadima neprijatelja, kojemu treba što je moguće brže oduzeti inicijativu u operacijama. Potvrđujem da je taj Armijski korpus ovlašten u cilju operativnog rješavanja situacije, da privremeno oslobodi teritorijalnog zadatka sve snage koje smatra za potrebno (kažem sve).

Drugo: U vezi sa istaknutom potrebom, neka ta Komanda ima u vidu:

a) plan novog uređenja tog Armijskog korpusa po direktivama fonograma ove Komande 4495 od 19 prošlog mj. podnesen je na odobrenje Vrhovnoj komandi: u vezi sa tim izdaće se naknadno saopštenje.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 3E'28

² Vidi tom IV, knj. 11, dok. br. 292.

³ Odnosi se na uspjehe jedinica Udarne grupe Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije postignute u borbama protiv italijanskih i četničkih jedinica u Hercegovini.

b) treba predvidjeti reorganizovanje garnizona Gradac čim situacija dozvoli.

c) mora se, što je moguće brže, započeti sa radovima na odbranbenom uređenju kotline Mostar i fronta Trebišnice.

General Robotti

BR. 168

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 1 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV KOD SLAVONSKOG BRODA I KOTOR
VAROŠI¹**

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga

2 aprila 1943

„Slovenija—Dalmacija"

Pov. br. 597/43

Viša komanda oružanih snaga

„Slovenija—Dalmacija"

Operativno odjeljenje

Br. 5307

Stiglo 2 apr. 1943—XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA

„SLOVENIJA—DALMACIJA"

— Operativno odjeljenje

— Obavještajno odjeljenje

Š j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 1 aprila 1943

Hrvatska: Vrijeme oblačno, veoma mutno, magla niska.

**Komandno područje Njem. opunomoćenog generala u
Hrvatskoj**

Nastavljaju se borbe protiv neprijateljskih jedinica na prostoru 15 km sjeverno od Slavonskog Broda—Paka. Po izjavama jednog hrvatskog vojnika koji se vratio iz zarobljeništva navodno jača komunistička sakupljanja na planini Kalnik. 45 km sjeveroistočno od Zagreba.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj

114 njem. lovačka divizija: Neprijateljski pritisak na Kotor Varoš popustio.² Komunisti odbačeni prema jugu. 60 mrtvih kod neprijatelja. Naši i hrvatski gubici neznatni. 369 divizija: 30 i 31 javljena komunist, grupa u daljem pokretu ka zapadu. 117 lov. divizija: 1 aprila otpočelo transportovanje. 118 lov. divizija i SS divizija: bez naročitih događaja.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i ađutant

BR. 169

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 APRILA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹

Telegram

otpreme

Datum i čas

prijema: 1.4.1943
0.45

OD KOMANDE VI ARMIJSKOG KORPUSA OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO

Br. 4823/Op.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5189
Stiglo 1.4.43

Poznate mase ustanika od nekoliko hiljada ljudi, ne uspjevši u svom pokušaju da zauzmu Mostar² zahvaljujući isključivo italijanskim trupama i četničkim V. A. C. VI Armij-

* Napade je vršila Prva krajiška brigada Pete NOU divizije.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 E/14. Tekst je na više mjesta podvučen crvenim mastilom.

² Podatak nije tačan. Jedinice NOV uopšte nisu vršile napad na Mostar za vrijeme Četvrtе neprijateljske ofanzive.

skog korpusa, pojačanim zatim pukom Bergamo, lišene su naročito svojih transportnih, motorizovanih teških sredstava, skoro potpuno uništenih, ali nisu uništene od italijanskih i njemačkih kolona uz učešće Hrvata na srednjem i gornjem toku Neretve, već su raspoređene, grubo rečeno, između podnevaka Zimlje i Drina i između uporednika Glavatičevo i Nevesinje. Odlučno ih zadržava sa zapada i juga VI Arm. Korp., sa sjevera i istoka Nijemci, regularne trupe i V. A. C. iz Crne Gore.

Ako dejstvujemo ofanzivno i sa dovoljno snaga po jednom razumnom i složnom planu radi njihovog uništenja, vjerovatno će stalno ugrožavanje naših, njemačkih ili crnogorskih položaja biti postepeno sve veće, u skladu sa razvojem procesa njihove reorganizacije.

U vezi s time potrebno je držati u pripravnosti znatne snage u cilju odbrane, uz lokalni dinamizam, uključivši ovdje zaprečavanje, relativno daleko od baza, na najopasnijim komunikacijama, kao Nevesinje, Zastolje, Stolac i Bileća.

Potrebno je također nadzirati tok Trebišnjice, gdje bi trebalo, ali zasada ne mogu, da posjednem zonu Zavala.

Budno pratim pokret partizana koji, iako se prikupljaju u spomenutoj zoni, izgleda, bar zasada, jednim dijelom teže ka Crnoj Gori, a drugim, naročito Dalmatinci i Bosanci, prema sjeverozapadu od Mostara.

Partizani iz Hercegovine izgleda žele da se učvrste u pomenutoj zoni da bi pojačali lokalne dijelove odreda.

Aerodrom Mostar je dobro zaštićen.

Završava se zamjena između divizija „Marche” i „Murge”.

General Piazzoni³

³ Ispod potpisa dopisao je crvenim mastilom general Mario Robotti sljedeću primjedbu: „Kao što sam jučer rekao, vidjeti da li je momenat da radimo malo složnije sa našim trupama iz Crne Gore. Partizani se održavaju u ovoj zoni jer mi radimo... odvojeno! 1. IV. ra”

BR. 170

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 APRILA 1943 GOD. O RAZBIJANJU ČETNIKA NA TRUSINI PL. OD STRANE JEDINICA NOV¹

Telegram	Datum i čas	otpreme
BF/PA		prijema 1 4/43 XXI 16.—

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“¹
Operativno odjeljenje

Br. 5241

Stiglo 1 aprila 1943—XXI

OD KOMANDE ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA — operativno

i na znanje

KOMANDI TRUPA CRNE GORE

4885/op.

Formacije od oko 2500 naoružanih partizana² koji su jučer razbili naše V. A. C. formacije³ u zoni pl. Trusina (Nevesinje SL—SN—SP—AL—AI) jesu dvije crnogorske brigade pomenute u izveštaju 4391/op. od 23 marta i dio Sedme hrvatske brigade.

Njihovo se kretanje nastavlja prema jugu-jugoistoku, uspješno ometano od naših V. A. C.

Izgleda da je stanovništvo zone raspoloženo prema partizanima.

Naredio sam komandi sektora Dubrovnik da koncentriše Crnogorce Stanišića i V. A. C. u zoni Bileća.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 E 14. Tekst je na više mjesta podvučen crvenim mastilom.

² Odnosi se na jedinice Četvrte proleterske (crnogorske) i Desete hercegovačke NOU brigade.

³ Sa strane general Robotti je napisao crvenim mastilom primjedbu: „Ove naše formacije se više ne bore!“

Obzirom na stanje mojih snaga predviđam potrebu povlačenja garnizona Bileće u Trebinje.⁴

73 legija stigla jučer, 31 marta, u Metković i nastaviće danas za Mostar.⁵

General Piazzoni

BR. 171

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROVIT JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5263

Datum i čas	otpreme	Stiglo 2 aprila 1943—XXI
	orijema	1/4/43—XXI
		3.10

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — operativno
KOMANDI SUPERSLODE — operativno
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

4910/0p.

Dnevni izvještaj od 1 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA:

— glavnina partizana procijenjena na 2500 oružanih ljudi,
sastojeća od IV i V crnogorske brigade i snaga VII Hrvat-

⁴ Na ovu rečenicu general Robotti je dopisao crvenim mastilom primjedbu: „Odgovoriti da odobravam. Za Generalštab vojske pripremiti pregled situacije, predlažući snažnu akciju kao onu od prošle godine, 1. IV. m”.

⁵ Dopisana primjedba: „Izmijenjeno: ide za Trebinje”.

ske brigade,² teži prema zoni koja leži između Nevesinja i Berkovića².

Osim toga javlja se o pristizanju u zonu Nevesinja formacija neutvrđenog broja³ iz Lakta (Nevesinje RQ—BD) i Sarice (RM—BF). Spomenuta glavnina pritiskuje naše formacije M. V. A. C.⁴, raspoređene zapadno od Gacka i Bileće, vjerovatno sa namjerom da krene prema istoku da bi prokrčila sebi put za Crnu Goru.

Nije isključeno da jedan dio partizana nastoji da stigne do Trebišnice zapadno od Trebinja.

SEKTOR MOSTAR:

- ograničena aktivnost partizanskih patrola u zoni Blagaj i Zastolje.

SEKTOR METKOVIĆ I DUBROVNIK:

- vijesti o borbi u zoni Trusina Pl. (SL—SP—AL—AI) saopštene su jučerašnjim izvještajem. Četnički raspored u zoni Trusina Pl. probile su na visini Džinova Mah. (SN—AN) partizanske formacije koje se sastoje otprilike od 2—2500 ljudi naoružane automatskim oružjem i minobacačima.⁵

GUTIĆEVA KOLONA:

- povukla se prema Stocu, gdje je stigla sinoć sa 400 ljudi.

POPOVICEVA KOLONA:

- zapažena je u zoni Sipačno (TN—AN). Nema vijesti o Kurešovoj koloni, koja se vjerovatno povlači prema Bileći.

U toku noći partizani⁶ su napali formacije V. A. C. u blizini Divina (TI—AD). U više navrata odbijeni, partizani su ponovili napade potpomognuti vatrom minobacača i prisilili formacije V. A. C. da se povuku. Drugi napadi

² Prvog aprila Četvrta proleterska (crnogorska) i Deseta hercegovačka brigada (bez dva bataljona) Treće NOU divizije nalazile su se na prostoriji: s. Dubljevići, Domrke, Lukavića, planina Bjelašnica; Peta crnogorska NOU brigada na prostoriji Zalom. Bratoč; Sedma brigada Sedme NOU divizije u s. Zabrdani. Tinje i Sitnik, a između Nevesinja i Berkovića djelovala su samo dva bataljona (2 i 5 bataljon), jačine 270 boraca, Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 76.

³ Odnosi se na Prvu dalmatinsku brigadu Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 3.

* Kratica za Milizia Volontaria Anti Comunista — Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića.

⁵ Borbe protiv četnika na Trusini Pl. vodile su jedinice Pete crnogorske i Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 3 i 76.

⁶ Vjerovatno se odnosi na Drugi i Peti bataljon Desete hercegovačke NOU brigade.

izvedeni su protiv crnogorskih formacija s obje strane
druma za Gacko, zapadno od Fojnice (Gacko TR—AP),
koji su partizani zauzeli jutros.⁷

SEKTOR KOTOR:

— obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA:

— bila je spriječena nepovoljnim atmosferskim prilikama.

GENERAL PIAZZONI

1	kopija	Ekselenciji
1	„	pomoćniku načelnika Štaba
1	„	Obavještajnom odjeljenju
1	„	Kr. karabinierima
2	„	Operativnom odjeljenju
1	„	Telegrafskom odjeljenju

BR. 172

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV KOD BRODA I USTI-
KOLINE¹

Predmet: rzb.

Telegram

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5331

Stiglo 3 apr. 1943 god. XXI

otpreme

Datum i čas

prijema 2.4.43
23. =

OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO

Br. 4931 Op.

Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore
Počinje:

Br. 2218 Op. Novosti od 1 aprila 1943—XXI u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE“

Njemački izviđački avion i bombarder nadlijetali su juče zonu Foča bombardujući ustaničke grupe na padinama istočno od Gradačke Stn. i naselje Gradac (Sarajevo VO—BN).²

Izviđač je primjetio veliku partizansku kolonu duž Kaleniska³ (VO—BS) i položaje minobacača 81 mm u zoni Brod.

Od 21 do 23.30 časova ustanici su pokušali uzastopno i na više mjesta između Graca i Broda da pređu Drinu,⁴ potpomognuti vatrom minobacača i automatskog oružja. Svi pokušaji su osujećeni artiljeriskom vatrom iz Foče.

Drugi pokušaj odbijen u zoni Ustikoline.⁵

Pojačan je odbranbeni položaj na Drini raspoređivanjem bataljona „Intra“ i artiljerijskog voda u zoni Kapak (Višegrad VS—BS), Goli Vrh (ZI—BS).

Naša grupa iz Nove Varoši sukobila se navodno na 7 km od pomenutog mjesta sa grupom od 25 komunista koji su se povukli, ostavivši tri mrtva, u pravcu Veternika (Pljevlja PL—BH).

SEKTOR „PERUGIA“

Kad je nacionalistička patrola pokušala noću uoči 31 prošlog m. da uhapsi sumnjive komuniste u selu Muževici (Trebinje VM—GO), napadnuta je mitraljeskom vatrom i ručnim bombama iz kuće traženog lica. Ubijen vođa patrole a 4 vojnika su ranjena. Traženi je uspio da pobjegne. U kasnijem čišćenju uhapšena su mnoga sumnjiva lica.

Završeno.

General MENTASTI
Šesti arm. korp.

5 kopija

- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoć. nač. Štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operat. odjeljenju

² U pomenutim mjestima nalazili su se djelovi Druge proleterske divizije.

³ Vjerovatno duž drumu Kalinovik — Foča
⁴ Noću 30 31 marta pokušaj forsiranja Drine kod Broda vršile su jedinice Druge proleterske brigade Druge proleterske divizije.

⁵ Kod Ustikoline pokušale su forsirati Drinu jedinice Prve proleterske brigade Prve proleterske divizije.

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKE DIVIZIJE „MURGE“ OD 1 APRILA 1943 GOD. O UZROCIMA PADA PROZORA¹

KOMANDA PJEŽADISKE DIVIZIJE „MURGE“

Br. 394/Op. prot. povjerljivo

V. P. 154, 1 april 1943

Predmet: događaji u dolini Neretve
Komandi VI Arm. korpusa

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5121	5 4	43
Kateg. A	Vrsta 1	Fasc. 24 18

Veza akt 3807/op. povjerljivo te Komande od 13 marta.²

U izvještaju 391/op., koji se odnosi na operacije izvršene od 15 do 28/2/43, već sam govorio o akciji 1/260 puka³ u dozvoljenim granicama vijesti koje sam mogao sakupiti o tome.

Što se tiče garnizona Prozor⁴, do sada je prikupljeno malo podataka, što je najbolja ilustracija događaja koji su se tamo razvijali. Pored svega može se zaključiti:

- da su uveče 15-og garnizon Prozor napale ogromne i dobro opremljene snage, sastavljene najvećim dijelom od proleterskih udarnih bataljona;
- napadu, koji su sa najvećom žestinom i odlučnošću vodile partizanske snage, prethodila je učestala vatra iz minobacača i automatskog oružja;
- otporna tačka 2 a (najudaljenija) prva je popustila;
- intervencijom eskadrona lakih tenkova uspjelo je da se u prvim jutarnjim časovima 16-og uspostavi situacija, djelimično ugrožena prodorom partizanskih grupa u naselje;

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 E 15.

² Vidi tom IV. knj. 11 dok. br. 225.

³ Pomenuti batalion potouno su uništile jedinice Druge proleterske brigade kod Drežnice. Vidi tom IV, knj. 10, dok. br. 90, 99, 104, 222, 230 i 241.

⁴ Vidi o oslobođenju Prozora u tomu IV, knj. 10, dok. br. 91, 92, 100, 221, 233. 339 i 350.

N. 394/OP. di prot. Segr.

P.M. 154 11 12 aprile 1941

OCCORRENZA: Avvenimenti in via Marenta.

AL COMANDO VI CORPO D'ARMATA

UFFICIO CP. I			
N. S. S.	DATA DI ARRIVO		
1	1	1	1
A	1	1	1

Si riferisce al foglio 3807/OP. segr. di questo Comando del 13 marzo.

Dell'azione svolta dal I/260° ho già trattato, nei limiti consentiti dalle notizie potute raccogliere al riguardo, con la relazione n. 394/OP. relativa alle operazioni svoltesi dal 15 al 28/2/43.

Quanto al presidio di Prezer, pochi elementi si sono potuti finora raccogliere a maggiore illustrazione degli avvenimenti così svoltisi. Tuttavia si può affermare che :

- il presidio di Prezer è stato, la sera del giorno 15, investito da forze ingenti ed agguerrite, costituite in massima parte da battaglioni proletari d'assalto;
- l'attacco, preceduto da nutriti fuochi di mortai e di armi automatiche, fu condotto dalle masse miliziane con la massima veemenza e decisione;
- il caposala 2 bis (il più lontano) fu il primo ad essere ucciso;
- l'intervento delle squadre carri L. riuscì, nelle prime ore del mattino del giorno 16 a ristabilire la situazione in parte compromessa per l'infiltrazione nell'abitato di nuclei miliziani;
- il deposito viveri e munizioni, nel primo attacco della notte sul giorno 16, non cadde in possesso del nemico mercé il tempestivo intervento dei carri armati.

Sugli avvenimenti occorsi durante la notte sul giorno 17, poche sono le notizie finora raccolte. Sembra, però, che quel comandante di presidio (Cap. Noman comandante il 1° Squadrone carri, il quale, essendo in C.P.E., aveva sostituito il Cap. di compl. Rigeni del 259° Ptr.) data la situazione creata in seguito al nuovo attacco condotto da forze ancora maggiori, e premunendosi da più direzioni, abbia ordinato il ripiegamento delle truppe superstiti su Rama, proteggendo il movimento con i carri.

Giunta la colonna in prossimità del ponte in ferro sul Rama (lungo il corridoio Rama-Prezer) sarebbe stata nuovamente attaccata da forze soverchianti che in precedenza avevano sopraffatto i minori presidi dislocati lungo detta rotabile. Data la natura del terreno (strada incassata fra pareti scoscese ed aspre), è lecito pensare che anche la possibilità di manovra dei carri in tale corridoio siano state

- prilikom prvog napada noću 16-og, slagalište hrane i municije nije palo u ruke neprijatelju zahvaljujući blagovremenoj intervenciji tenkova.

Do sada je prikupljeno malo vijesti o događajima koji su se odigrali u toku noći 17-og. Izgleda, međutim, da je onaj komandant garnizona (kapetan Nenna, komandant I tenkovskog eskadrona, koji je, budući u aktivnoj službi, zamijenio rezervnog kapetana Rigonia iz 259 pješ. puka), uslijed stvorene situacije povodom novog napada još većih snaga iz više pravaca, naredio povlačenje - preostalih trupa na Ramu, zaštićujući pokret tenkovima³.

Pošto je kolona stigla u blizinu gvozdenog mosta na Rami (duž prolaza Rama—Prozor), mora da su je ponovo napale nadmoćnije snage, koje su prethodno savladale manje garnizone razmještene duž navedene ceste. Zbog prirode terena (put usječen kroz okomite i oštre strane), može se zaključiti da je i manevrisanje tenkova u takvom koridoru bilo vrlo ograničeno, pa čak izgleda i potpuno onemogućeno uslijed prepreka koje je neprijatelj ranije pripremio.

Pretpostavlja se da je u takvoj situaciji kolona bila dijelom uništena a dijelom zarobljena.

U pogledu onoga što se naročito zahtijevalo odnosnim aktom, preciziram:

- 1) sve otporne tačke garnizona Prozor bile su u telefonskoj vezi sa Komandom garnizona i bile su snabdjevene signalnim pištoljima (sa odgovarajućim punjenjem) i optičkim aparatima za bočnu vezu.
- 2) telefonske veze sa garnizonom Prozor nisu odmah prekinute, čak je bilo moguće telefonsko opštenje sa malom centralom navedenog garnizona sve do 6 časova ujutru 16 februara (kao što se vidi iz citiranog izvještaja). Poslije tog sata žičana veza je izostala, jer su partizanski elementi, koji su se u međuvremenu probijali duž koridora Rama—Prozor, vjerovatno prekinuli liniju. Radiografska veza je prestala u toku noći 16 februara, jer izgleda da je neprijatelj, prodrijevši u naselje, najprije stigao do sjedišta Komande garnizona i na taj način mogao da uništi radiotelegrafsku stanicu.
- 3) Položaj viših oficira 259 pješ. puka bio je sljedeći:
 - Komandant, pukovnik Moltoni;
 - potpukovnik Soldano — komandant II/259-og i sektora Široki Brijeg

- Potpukovnik Marchetti — komandant III/259 i garnizona Prozor, na odsustvu kao rekonvalescent
- potpukovnik Pallaroni — komandant I/259 i sektora JablaniCa
- major Zaglio — adutant komandanta puka

U 259 pješadiskom puku bio je i potpukovnik Solaini, komandant 154 mitraljeskog bataljona i 6 grupe bataljona V. A. C. Kako se iz gornjega vidi, na raspoloženju nije bilo viših oficira kojima bi se mogla povjeriti Komanda garnizona Prozor umjesto titularnog potpukovnika Marchettia, osim da se neko ukloni sa druge dužnosti. Kapetan Rigoni, privremeni komandant III/259 i garnizona Prozor, bio je uostalom najbolji kapetan kojim je raspolagao puk (koji nije imao kapetana u aktivnoj službi), tako da je bilo određeno da se dodijeli toj Komandi čim se vrati sa odsustva, umjesto drugog kapetana koji je takode bio dobro ocijenjen.

- 4) U pogledu onesposobljavanja artiljerije i tenkova, još uvijek nedostaju sigurni podaci: iz istovjetnih izjava preostalih pokazalo se da je ljudstvo baterije, prije nego što je napustilo topove, onesposobilo udarni mehanizam odnijevši odgovarajuće udarače.

Brigadni general
privremeni komandant divizije „Murge”
(Luigi Gherzi)
Gherzi⁰

M. P.

⁸ Lijevo od potpisa dopisana je crnom olovkom, na italijanskom jeziku, sljedeća primjedba: „Ostaje još uvijek da se objasni ono što se stvarno desilo u Prozoru. Kapetan Nenna, za koga se pokazalo da je pobjegao, moći će da objasni po svom povratku. Izgleda da je u Sarajevu. Izvijestiti Superslodu opštim izvještajem o događajima (u pripremanju)”. Desno od ove primjedbe dopisano je: „I ispitati kapetana Nenna”, i „Treba ispitati tog kapetana Nenna”.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 2 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U SLAVONIJI I BOSNI¹**

POVJERLJIVO

**Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 600/43**

3.4.1943

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"¹
Operativno odjeljenje**

Br. 5362

Stiglo 3 apr. 1943 — XXI

**KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
S j e d i š t e**

Dnevni izvještaj od 2. 4. 43

Hrvatska: vrijeme se pogoršalo.

*Komandno područje Njem. opunomoćenog generala u Hrvatskoj
Akcije na području PAPUKA završene, osim naknadnih
čišćenja.*

*Dosadašnji gubici: sopstvena trupa (uključno Hrvati): 214
mrtvih, 255 ranjenih i 342 nestala.*

Neprijatelj: oko 250 mrtvih i 575 zarobljenih.

*Konačni rezultat o zaplijenjenom oružju i materijalu ja-
više se naknadno²¹.*

*Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj
114 lov. divizija: u akciji čišćenja zapadno od Bos. Krupe
neprijateljski otpor slomljen na više mjesta, zaplijenjen
jedan top od 7,5 cm i nešto municije³.*

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17. J/4.

² Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Četvrte slavonske NOU divizije
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 15 aprila 1943 godine.

³ Vidi dok. br. 38 i 45.

369 divizija: u akciji 25 km jugoistočno od Tuzle neprijatelj. bande u jačini 300 ljudi odbačene ka jugu.

IIS lov. divizija i SS divizija: Bez naročitih događaja.

Vazduhoplovstvo. Pored izviđačke djelatnosti i napad na neprijateljska posjednuta mjesta Skender Vakuf i na vis 15 km jugoistočno od Banje Luke. Bombe su pale na cilj, ukupno 20 borbenih letova.

Komandant Jugoistoka

**Za tačnost prepisa
u z. potpis nečitak
poručnik**

NAREĐENJE KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 2 APRILA 1943 GOD. ZA REORGANIZACIJU ČETNIČKIH JEDINICA, EVAKUACIJU GACKA I PRIPREMU OPERACIJA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹

**Prilog br. 4 istoriskom dnevniku
od 2 aprila 1943 — XXI**

BF/'PIA

**KOMANDA VI ARMIJSKOG KORPUSA
„Napadaj .i pobijedićeš”
Štab — Operativno odjeljenje
o**

Br. 4961 prot. op. Povjerljivo V. P. 39, 2 aprila 1943

Predmet: Operacije u zoni Bileća — Trebinje

GENERALU KOMANDANTU SEKTORA	Dubrovnik
i na znanje:	
GENERALU KOMANDANTU SEKTORA	Mostar
GENERALU KOMANDANTU SEKTORA	Metković
GENERALU KOMANDANTU SEKTORA	Kotor

Kao potvrda usmenim naređenjima izdatim vam juče, 1 aprila.

- 1) — Treba da reorganizujete, snabdijete i ohrabrite formacije V. A. C. Baćovića², kao i Popovića³, i krenete s njima prema zoni Divin — Plana radi zaprečavanja puteva sa zapada.
- 2) — Ukoliko situacija bude zahtijevala, pokušajte da prikupite Stanišića⁴ sa njegovim crnogorskim formacijama između Plane i Bileće radi pomaganja Baćovića.
U Gacku ne smije da ostane ništa našega, ni ljudi ni materijala.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 E/14.

² Petar Baćović, komandant četnika u Hercegovini. Ubijen početkom 1945 god. u borbi protiv jedinica NOV.

³ Milorad Popović, četnički komandant. Ubijen početkom 1945 god. u borbi protiv jedinica NOV.

⁴ Baio Stanišić, komandant četnika u Crnoj Gori. Ubijen u borbi oktobra 1943 god. prilikom napada jedinica Pete crnogorske NOU brigade na Manastir Oštrog.

- 3) — U Bileći do novog naređenja mora da ostane kao operativni garnizon Komanda 49 legije Crnih košulja, 40 bataljon Crnih košulja, 3 baterija od 100/17. Osim toga ima još jedan garnizon Hrvata (domobrana).

Stoga sve ono što pretstavlja teret za snabdijevanje treba evakuisati u Trebinje i Dubrovnik, kamionima i vozom. U tom cilju je dodijeljena jedna teška autosekcija i jedan voz od 20 vagona.

Osim za taj dan, sa Komandom legije treba da ostane hrana još za 3 dana, za nacionalne formacije i V. A. C., i municija za jedinicu kao i pratlja na kamionima.

- 4) — U Trebinje dolazi 73 legija Crnih košulja sa 52 mitraljeskom četom, sa svojim bataljonima 44 i 73 i sa 11/259 pješadijskog.

Vjerovatno ću vam uputiti i 1/93 pješadijskog.

- 5) — Vaša komanda divizijske pješadije (za sada „Marche”) neka se smjesti u Trebinju i preuzme komandu nad svim italijanskim i hrvatskim trupama nad formacijama V. A. C. i crnogorskim formacijama koje se nalaze na sektoru Trebišnica, uračunavajući tu Bileću i sjeverno od Bileće, i to pod Vašu neposrednu komandu.

- 6) — Organizujte odmah i budite pripremni da sprovedete u djelo:

a) — jaku kontraofanzivnu akciju iz Trebinja prema sjeveru i sjeverozapadu radi podrške garnizonu Bileća. Upoznati se sa maršrutom Bileća—Viluse, koja mi izgleda prelazna za autosredstva isto i sa drumom Viluse—Risan.

b) — jaku ofanzivnu akciju iz Bileće—Plane prema Berkovićima, uz eventualno produženje prema sjeveru u cilju učešća u operacijama sektora Metković iz Stoca prema Berkovićima i iz sektora Mostar prema Nevesinju.

U ovom slučaju vaša taktička komanda treba da se premjesti najprije u Trebinje a zatim u Bileću.

- 7) — Budno i neprestano pratite situaciju vaše zone obavještavajući me blagovremeno, u bilo koje vrijeme, o njenom razvoju da bih mogao na vrijeme donijeti odluke.
- 8) — Potvrdite prijem.

Komandant
(general Sandro Piazzoni)

Za tačnost prepisa
načelnik Operativnog odjeljenja
(p. puk. T. Pancrazzi)
Pancrazzi

Pukovnik
načelnik Štaba
Carlo Cigliana

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 2 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 5322

Stiglo 3 aprila 1943 — XXI

**Datum i čas otpreme
 prijema 3.4.43
 1.—**

Predmet: rzb

TELEGRAM

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE
 i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE — SPLIT**

Br. 4976/Op.

Dnevni izvještaj od 2 aprila 1943 — XXI u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Utvrđeno je da se glavnina partizana od 2—2500 oružanih ljudi, koja je primjećena juče u zoni Trusina,² sastoji od brigada: 1 Hercegovačke, 5 Crnogorske, 7 i 10 Hercegovačke³ pod komandom Vlade Šegrta.

Između Nevesinja, Pridvoraca⁴ Kljuni tri bataljona partizana kreću prema zoni Borci (Konjic RK—RM—BS). Nije is-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Trusina Planina

³ U to vrijeme postojala je samo Deseta hercegovačka NOU brigada. Vidi o jedinicama koje su učestvovala u borbama na pomenutom sektoru u dok. br. 3 i 51.

ključeno da su u pitanju dalmatinski odmetnici, kojima je namjera da stignu u svoj kraj.

SEKTOR MOSTAR

U zoni Zastolje četnički odredi u izvidanju iz Prijedorca (Nevesinje RH—BF) izdržali su borbu sa partizanima u zoni Osredak (RK—BD).

Partizanski gubici: 2 mrtva. Zarobljeni su: 1 žena i 2 partizana.

SEKTOR METKOVIĆ

Izviđanja jedinica V. A. C. u dolini Bregave, južno od zone Opličić, (Mostar QH—AI) nisu ustanovila prisustvo partizana. U toku je čišćenje od strane hrvatskih trupa u zoni Kljenak (Makarske XT—AP).

SEKTOR DUBROVNIK

U noću između 1 i 2 bili su svladani partizanski napadi u zoni Bjeljani (Nevesinje SR—AD) k. 1003 (TI—AD), Barakovina (TI—AD), Divin (TI—AD), gdje su od jučer raspoređene naše četničke formacije. Započeto je evakuisanje u Trebinje živežnih namirnica i materijala garnizona iz Bileće.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost patrola.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Spriječena je tokom čitavog dana nevremenom. Kasno poslije podne jedan avion je bio u izvidanju duž drumu Mostar—Nevesinje. Djelimično oblačno; na mahove jak vjetar.

GENERAL PIAZZONI⁴

8 kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Kr. karabinierima
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 2 APRILA 1913 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV KOD USTIKOLINE I
BRODA¹**

Predmet: telegram	Datum i čas	otpreme
		prijema 4.4.43
		0.15

**OD KOMANDE VI ARM. KORP — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

Br. 4984 —Op. prot.

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 5376

Stiglo 4 aprila 1943 god. XXI

Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore
2293—Op. Počinje:

Novosti od 2 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE“.

U 1 sat komunisti su napali snažno, uz podršku jake mitraljeske vatre, na četničke formacije u zoni Ustikolina.² Napad je odbijen uz pomoć artiljerije bataljona „Intra“. Drugi pokušaj prelaska Drine u zoni Brod spriječen je artiljeriskom vatrom garnizona Foča.

Komunisti izgleda pripremaju da postave lake mostove u zoni Kolipo³ (Gacko VO—BH).

U zoni Drina pao je snijeg 20 cm.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B 10.

^s Napad su vršile jedinice Prve proleterske brigade.

3 Napad s Kopilovi

SEKTOR „PERUGIA“.

U toku je povećanje zaštite granice i transportovanje automobila drugih nacionalističkih formacija generala Popovića,⁴ pojačanih našim vodovima sa automatskim oružjem.

General MENTASTI
Šesti arm. korpus

5 kopija
— 1 nač. Štaba
— 1 pomoć. nač. Štaba
— 2 Operat. odjelj.
— 1 Odjelj. „I“

BR. 178

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 2 APRILA 1943 GOD. O PREGRUPACIJI JEDINICA¹

BA/BU

Prilog br. 1 istoriskom dnevniku
za 2 april 1943

Operativni telegram

V. P. 39, 2 april 1943 — XXI

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO

5029/0p.

Izmjene rasporeda podređenih trupa na dan 2 aprila.

Divizija „Marche“. 111/55 pješadijskog puka iz zone Hum u Vučju Glavicu (Nevesinje QK—AX); prvi vod prateće baterije 56 pješ. puka iz Mostara u Vučju Glavicu, komanda II bataljona 56 pješ. puka i peta četa iz Brgata u Mostar; komanda III bat. 32 art. puka iz Trebinja u Mostar, komanda I bat. 32 art. puka iz Bileće u Mostar, 2 četa I bat. 32 art. puka iz Bileće u Bijelo Polje, 6 četa II bat. 56 pješ. puka iz Cavtata u Bijelo Polje.

⁴ Krsto Popović, vođa zelenaša u Katunskoj Nahiji. Ubijen u bjekstvu 1947 godine.

^r Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D/I.

Divizija „Murge“. II bat. 259 pješ. puka iz Bijelog Polja u Mostar; II bat. 260 pješ. puka iz Bijelog Polja u Bosanku (Dubrovnik); III bat. 260 pješ. puka iz Mostara u Hum; komanda prvog divizionu i 1 čete I bat. 154 art. puka i 154 zadržna četa iz Mostara u Dubrovnik, jedan vod 2 čete I bat. 154 art. puka iz Mostara u Bijelo Polje; vod minobacača od 81 mm 259 pješ. puka iz Foče u Trebinje.

Za tačnost prepisa
nač. Operativnog odjelj.
(p. puk. T. Pancrazi)
T. Pancrazi

Šesti arm. korpus 20300204
Vidio:
pukovnik nač. Štaba
(C. Cigliana)

Kopije za
Intendanturu Superslode
Komandu XIV Arm. korpusa
Komandu Sektora Mostar
Komandu Sektora Metković
Komandu Sektora Dubrovnik
Komandu Sektora Kotor

Pukovnik
načelnik Štaba
Carlo Cigliana
Cigliana

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA IZ
BILECE OD 2 APRILA 1943 GOD. O RASPOREDU ČET-
NIČKIH JEDINICA U HERCEGOVINI¹

V. P. 39, 2 aprila 1943 — XXI

Saopštenja primljena od šefa Centra iz Bileće
poručnika Lunazzia

Razmještaj četničkih trupa danas u 11 časova:

Kapetan Drašković-Sušica (SR—AF) — Knež Vrh (TI—AF)
kota 1037 (TI—AI) do staze Ostravica k. 1245 (TI^AI).

Raspored Milorada Popovića. Rasporedio se je u Lukavač-
kom Polju (SR—TI—AI) k. 1279—1449 (TN—AI) k. 1228
(TP—AI).

Desno krilo kapetana Draškovića nije dobro povezano sa
Popovićem.

Primjećeno je da se u zoni nalazi, pored 1 Hercegovačke
brigade, 5 Crnogorske, 7 Hercegovačke, takođe i 10 Hercego-
vačka brigada² pod komandom Vlade Šegrta. Partizanski ko-
mandant Peko Dapčević nalazi se u Nevesinju.

Pukovnik Stanišić je još uvijek u Gacku, uprkos nare-
đenja generala Maura i majora Bačovića da ode u Planu
(TR—GU). Glavni dio neprijateljskih snaga nalazi se u Trusini
(SL—NS/AL—AI). Ne zna se da li neprijatelj namjerava da
krene na jug preko Dabarskog Polja (SI—AL/AL—AF) ili
na istok i da napadne prema Grudi³ (TR—AB), a zatim da
krene na jug.

Kapetan Drašković javlja da se neprijatelj prikuplja na
njegovom sektoru zbog čega vjeruje da će danas biti ponovo
snažno napadnut.

Major Bačović kaže da nema na raspoloženju nikakvu
rezervu, a međutim hitno bi mu bila potrebna rezerva u zoni
Plana (TR—GU) da bi mogao zaustaviti neprijatelja u slučaju
da on probije četnički raspored.

Kopija za Operativno odeljenje

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, na-
lazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D 5.

² U to vrijeme postojala je samo Deseta hercegovačka NOU bri-
gada. Vidi o snagama koje su dejstvovale na pomenutoj prostoriji u
dok. br. 51.

³ Meka Gruda (G. i D.)

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 3 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U SLOVENIJI, SREMU, BANIJI I BOSNI¹**

POVJERLJIVO

**Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"**

Pov. br. 606/43

5.4.43

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odeljenje**

Br. 5453

Stiglo 5 apr. 1943 — XXI

**VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"**

**— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje**

S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 3.4.43

Hrvatska: vrijeme oblačno, oblaci niski.

*Komandno područje Njemač. opunomoćenog generala u
Hrvatskoj*

**Nastavlja se čišćenje oblasti PAPUKA. Banditska dje-
latnost južno od ILOKA, 33 km sjeverozapadno od MI-
TROVICE i jugoistočno od ZEMUNA.**

**Namjera: akcije krstarećih odjeljenja u Sremu. Čišćenje
Moslavačke Planine sjeveroistočno od SISKI.**

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj
114 lov. div.: akcije čišćenja u Petrovoj Gori (20 km sjeverno od Bos. Novog), 10 km sjeverno od PRIJEDORA i 25 km sjeverno od BANJE LUKE. Kod neprijatelja 29 mrtvih. U daljim čišćenjima zapadno od BOS. KRUPPE (dnevni izvještaj od 2.4.) potučeni su dijelovi II i XII komunističke brigade. Pri tom 139 mrtvih i 38 zarobljenih i zaplijenjeno teškog i ručnog oružja, pješadijske i artiljerijske municije.² Naši avioni tukli su sa uspjehom neprijateljska sakupljanja jugoistočno od KOTOR VAROŠI (20 km južno od BANJE LUKE).³ 7 komunista streljano zbog pljačke.

369 div.: ispred našeg napada, 15 km sjeverno i istočno od SARAJEVA, neprijateljske grupe povukle su se ka sjeveru i istoku.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa
Drechler
poručnik i adutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 3 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 5372

Stiglo 4 aprila 1943 - XXI

o t p r e m e

Datum i čas

**prijema 4/4/43
0.15**

Telegram

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 5040/0p. prot.

Dnevni izvještaj od 3 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA.

Uglavnom važe saopštenja iznesena u jučerašnjem izvještaju.

SEKTOR MOSTAR.

U zoni Zastolje u toku noći između 2 i 3 akcije partizanskih patrola² protiv naših položaja bile su odbijene.

Naši gubici: jedan mrtav. Protivnički gubici: neutvrđeni.

U zoni Prijevorac četnički odredi, koji su se sukobili sa malim partizanskim grupama u blizini Šarice (Nevesinje RM—BF), zarobili su 2 partizana.

Jutros su partizanske snage napale lijevi raspored kolone Scotti³ u zoni Banjdo (RH—AV) i pokušale opkoljavanje.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8. Tekst je na više mjesta podvučen crvenom olovkom.

² Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Kolona „Scotti” bila je iz sastava 55 pješ. puka.

Akcija je bila osuđena brzim manevrom naših jedinica rezerve.

SEKTOR METKOVIĆ.

Obična djelatnost. Zonu Hrgud još uvijek drže formacije V. A. C., kojima nasuprot stoje partizanske grupe.

SEKTOR DUBROVNIK.

Dockan sinoć, 2 aprila, Stanišićeva⁴ kolona napustila je Gacko, koje izgleda da su zatim zauzele partizanske formacije⁵, da bi zauzela položaj na prevoju Kobilja Glava (Gacko UK—UM—AD), Kamen⁶ (UK—AF), Milatovica (UD—UQ—AF), gdje se je večeras rasporedila.

Bačovićeve⁷ kolone zauzele su i prešle Berkoviće i zonu Trusina izbivši na Džinovu Mah. (Nevesinje). Drežanj (SP—SR—AN), k. 1107 (SR—AN).

SEKTOR KOTOR.

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA.

Avioni su uzletjeli više puta, ali su se morali spustiti na aerodrom zbog rdavih atmosferskih prilika. Poslije podne izvedene su akcije mitraljiranja sa tri aviona u blizini naselja Nevesinje i Batkovići (SL—SN—AT). Izvedena su borbena izviđanja u zoni Trusina, Kifino Selo. Nebo djelimično oblačno, na mahove jak vjetar.

GENERAL PIAZZONI⁸

- 8 kopija
- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

⁴ Baio Stanišić, komandant četnika u Crnoi Gori. Ubijen u borbi oktobra 1943 god. prilikom napada jedinica Pete Crnogorske NOU brigade na Manastir Oštrog.

⁵ Gacko su oslobodile jedinice Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 17 i 51.

⁶ Kamen Br.

⁷ Petar Bačović, komandant četnika u Hercegovini. Ubijen početkom 1945 god. u borbi protiv jedinica NOV.

⁸ Ispod potpisa general Robotti napisao je crvenom olovkom svoj paraf (m) i datum 4. IV.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
OD 3 APRILA 1943 GOD. O MORALU ČETNIČKIH JEDINICA
U HERCEGOVINI¹**

Primljeni telegram

Gospodinu majoru Guarnaccia
Od Stenjela
Komandi Šestog arm. korp. — Obavještajno

Operativno odjeljenje 1

Br. prot.	Datum prijema	
4992	3 4	43
Kateg. A	Vrsta 2	Fasc. 17

Vijesti od 23 časa. Jevđević je obaviješten da je Bajo Stanišić odbijen i da mora preći u odbranu. Četnički izvor takođe obavještava da je brigada iz Sarajeva (Sarajevska brigada) htjela da napusti borbu, da dezertira i da se vrati u Sarajevo svojim kućama. I dalje traje pritisak na Divin i Fatnicu u pravcu Bileće. Vidačić je stigao svoje istaknute formacije i kaže da je spreman da umre i da ne odstupi ni po koju cijenu. Veći pritisak vrši se ka jugu prema moru. Izgleda da partizani žele da otvore sebi prolaz da bi izbili na more, po mogućstvu u kotorskoj oblasti, ili u Crnu Goru a takođe i u Albaniju, tako bar kažu četnici. Moral kod četnika nije mnogo visok. Moral kod partizana je visok. Razgovarao sam sa majorom Radojlovićem. On računa da partizanske snage iznose oko 20.000 dobro naoružanih ljudi sa mnogo automatskog oružja. Četnici su tražili pomoć od italijanske komande u Mostaru. Izgleda da im je pomoć odbijena, bar prema glasovima koji kruže među četnicima. Major Radojlović je napravio upoređenje između Italijana i Nijemaca rekavši da kada Nijemci pomažu, oni ozbiljno daju sve. Spomenuo je jednu četničku jedinicu koja operiše u Bosni sjeverno od Jajca, itd., pod njemačkom komandom, i rekao je da su Nijemci čak motorizovali ove četnike i dali im svu moguću pomoć. Major Radojlović je pitao zašto Italijani ne dadu četnicima tenkove, bacače plamena

i druga automatska oruđa kakva imaju partizani. Drugi četnik se čudio da se četnici još bore. Izgleda da partizani žele da izbiju na more kako bi olakšali eventualno iskrcavanje na obali. Major Radojlović je rekao zašto Italijani ne upotrebe bojne otrove protiv partizana. Svu odgovornost preuzeli bi četnici. I major Baćović, koji je razgovarao sa majorom Radojlovićem preko telefona iz Bileće, čudio se što Italijani neće da pruže pomoć četnicima, izjavljujući da bi to u suštini bilo u njihovom interesu. Svakako, moral kod četnika nije visok, pogotovo posle neuspjeha Stanišićeve akcije, koji se je izrazio skoro proročki, rekavši da će on ostati u mjestu radi odbrane svete srpske stvari. Sve ovo je iz četničkog izvora. Sutra ujutro jedan četnički kapetan iz četničke komande krenuće za Bileću. Pomenuti četnički kapetan je iz četničke komande Mostar. Kakav ima zadatak, nije poznato. Kraj. Stenjel. 0025030443

V. P. 39 — 3 aprila 1943/XXI 2 časa

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA IZ
BILECE OD 3 APRILA 1943 GOD. O MORALU ČETNIKA
I NJHOVOM POVLAČENJU ISPRED JEDINICA NOV U
HERCEGOVINI¹**

Od poručnika Lunazzia Šestom arm. korp. Odjeljenje „I“

Operativno odeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5336	3 4	43
Kateg.	Vrsta	Fasc. i
A	2	17

Br. 14/Op.

Neprijatelj je zauzeo Bresticu (UH—AF) i Korita (UK—AD). Starović se povukao prema Mekoj Grudi (UH—AB) s obje strane puta. Iz Mostara javljaju da su četnici danas ušli u Ki-fino Selo (SN—AT) i Bratač (SP—AR).² Borbe se nastavljaju izvan ova dva mjesta. Kolona Popović³ je uslijed povlačenja Starovića bila prinuđena da zauzme slijedeći raspored: Bre-zovi Do (TN—AI/AF) — Lukavac (TL—AI) — Obla Glava (TI—AF) — Kosmatuša (k. 1003) (TI—AD) — Vrijeka (SR—AF).

Iz Nikšića javljaju da se Crnogorci u akciji na Ravno (VH/VK—AL) nisu oduprli neprijateljskom pritisku i da se povlače prema Goranskom (VS—AI).⁴ Crnogorcima komanduje Gusić. Moral četničkih trupa na našem sektoru je veoma nizak. Oni smatraju da su ih italijanske trupe napustile pred nadmoćnom neprijateljskom snagom i traže sadejstvo naših snaga, javljajući da nisu u stanju da se suprotstave rastućem neprijateljskom pritisku na Bileću.

Poručnik Lunazzi 22150804

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D/5.

² Podatak nije tačan

³ Milorad Popović

⁴ Na pomenutom sektoru dejstvovala je Četvrta proleterska (crnogorska) brigada. Vidi dok. br. 51 i 52.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA OD
3 APRILA 1943 GOD. O RASPOREDU ČETNIKA I RAZBI-
JANJU NJIHOVIH JEDINICA OD STRANE NOV NA PO-
DRUČJU GACKA¹**

Kopija. Odjeljenje „0p“

Primljeni telegram
Od Stenjela²—

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5C4I	3	4 43
Ka teg. A	Vrsta 2	Fasc. 17

Komandi VI Arm. korp. — Obavještajno

15 časova. Od vojvode Jevđevića. Razgovarao je sa majorom Bačovićem u Bileći. Između ostalog rekao je da su trupe majora Bačovića i drugih komandanata zauzele sljedeća mjesta: Zečak (AL—SL) i Valove (AN—TL). Istaknute patrole stigle su do Drežnja (AN—SR) i do Džinove Mahale (AN—SN). Crnogorske trupe pod komandom Baje Stanišića natjerane su u bjekstvo i povukle su se na Krstac (AB—VR), gdje su se zaustavile. Ipak situacija u Bileći je spasena jer su hercegovačke trupe zauzele Meku Gruđu (AB—TR). Vojvoda Jevđević mnogo se žalio zbog veoma neprijateljskog postupka komande divizije „Marche“ prema njemu i izjavio je da mu nisu pružili pomoć niti artiljerijom niti avijacijom. Rekao je da su se četnici uvijek lojalno ponašali i osam stotina mrtvih to potvrđuje, zatim da je takvo postupanje nedostojno. Vojvoda je hitno uputio kurira Superslodi i VI Arm. korpusu. Potvrdio je da su partizani noćas napali Blagaj, ali su odbijeni. Rekao je: da su četnici bili potpomognuti artiljerijom, Nevesinje je za dva sata moglo biti zauzeto. Izjavio je da je i situacija u Stocu zasada spasena. Kraj. Stenjel 13050304

Primljeno u 16.20 časova 3 aprila 1943 — XXI

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D 5.

² Pseudonim, od sottotenente Jelinčić — potporučnik Jelinčić, italijanski obavještajni oficir

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA IZ
BILECE OD 3 APRILA 1943 GOD. O NAPADU ČETNIKA
NA JEDINICE NOV SA PRAVCA TRUSINA PL. PREMA
NEVESINJU¹

Vijesti primljene od šefa centra u Bileći poručnika *Lunazzia*

Četničke jedinice su prešle u napad U 13 časova prešle su Trusinu, poslije kratke borbe od oko 1/2 časa. Major Bačović je naredio da do danas stignu na liniju Sniježnica (RO—RQ—AN—AL), Osredak (SI—AN—AL), Džinova Mah. (SN—AN), Zovi Do (SP—AN), Drežanj (SP—AN), Nekudina (SR—AN). Jedinica kapetana Draškovića je primila naređenje da krene u Kamenno Brdo (UK—AF), Kobilju Glavu (UM—AD), Grabuljaču (UM—AD).

Ova jedinica pomenutog kapetana imala je juče velike gubitke² u borbi u blizini Vrbe. Neki njegovi ljudi, povlačeći se, slijedili su jedinice popa Perišića.

Situacija u Gacku još nije sasvim jasna. Ipak partizani ga nisu potpuno zauzeli. Izgleda da je u pomenuto mjesto ušlo nekoliko trojki³.

Hrvatska četa⁴ koja se nalazila na mjestu dobila je naređenje od komande hrvatske divizije⁵ da se povuče prema Bileći.

Primljeno telefonom 3 aprila 1943 u 19.30 časova.

Kopija za Operativno odjeljenje.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D'5.

² Borbe protiv pomenutih četnika vodile su jedinice Četvrte proleterske brigade.

³ Gacko su oslobodile jedinice Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 17 i 51.

⁴ Odnosi se na 11 satniju 14 pješ. puka.

⁵ Naređenje je dobijeno od 6 pješačke divizije iz Mostara.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 4 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U SLAVONIJI, BANIJI I BOSNI¹**

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 609/43_

POVJERLJIVO

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 5464

Stiglo 5 apr. 1943 — XXI

5.4.43

**VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"**

— Obavještajno odjeljenje
— Obaveštajno odjeljenje
S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 4. 4. 43

Hrvatska. Vrijeme: potpuna oblačnost, jake kiše.

*Komandno područje Njemačkog opunomoćenog generala u
Hrvatskoj*

Nastavlja se naknadno čišćenje oblasti PAPUK PL. Ze-
, ljeznička sabotaža na glavnoj pruzi, zapadno od MITRO-
VICE² voz naišao na minu. Ranjena 3 hrvatska željezničara,
lokomotiva i 3 vagona izbačeni iz kolosjeka. Prekid sao-
braćaja od 12 do 18 časova. 7 komunista strijeljano za
odmazdu zbog željezničke sabotaže od 26.3.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj
114. lovačka div.: u akcijama čišćenja u PETROVOJ GORI
i ŠAMARICI (30 km i 10 km sjeverozapadno od BOS.
NOVOG) kod neprijatelja daljih 18 mrtvih, 2 zarobljena
i nešto zaplijenjenog oružja. Prilikom napada potpomognu-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Voinoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

* Sremske Mitrovice

tog avijacijom, 10 km sjeverno od PRIJEDORA, protiv neprijateljske snage u jačini 1 bataljona, kod neprijatelja 47 mrtvih, uz neznatne sopstvene gubitke³. 15 km sjeveroistočno od JAJCA javljena neprijateljska grupa u jačini od 300 ljudi.

Vazduhoplovstvo: bombardovanje i mitraljiranje neprijateljskih posjednutih visova i mjesta 6 km sjeveroistočno od PRIJEDORA. Ukupno 25 borbenih letova.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 4 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Datum otpreme 4/4/43 u 20.00 časova
prijema 5/4/43 u 2.45 časova

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5412

TELEGRAM

Stiglo 5 aprila 1943 — XXI

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI 14 i 18 ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5035/0p.

Dnevni izvještaj od 4 aprila 43 u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Prema vijestima proizilazilo bi da je jedna dalmatinska partizanska divizija razmještena u zoni Zastolje do Blagaja ovako: 3 brigada u zoni istočno od Blagaja, 4 brigada u zoni Zastolje, 5 rezervna brigada u Nevesinju².

Ovom se rasporedu pripisuje namjera da zaštiti odlazak glavnine partizanskih snaga prema Sandžaku.³

Partizansko ljudstvo⁴ probilo se je u zonu južno od drumca Stolac—Berkovići u cilju da u zoni vrši pljačku.

U toku je čišćenje od strane formacija V. A. C i nacionalista.

* Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D'8. Tekst je na više mjesta podvučen plavom olovkom.

² Na pomenutoj prostoriji položaje su držale jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Ispred ove rečenice dopisana je plavom olovkom, na italijanskom jeziku, primjedba: „Ne! Ostaju i dalje u zoni Mostar!”

⁴ Odnosi se na Drugi i Peti bataljon Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 76.

Prema četničkim vještima proizilazilo bi da su formacije V. A. C. Istočne Bosne zauzele Kalinovik.⁵

SEKTOR MOSTAR

Ograničena je djelatnost partizanskih patrola u istočnoj zoni Blagaj i u predjelu Zastolje—Prijevorac.

U borbama između četničkih odreda i partizanskih patrola zarobljena su 2 partizana, a jedan četnik je ranjen.

SEKTOR METKOVIĆ

Partizansko ljudstvo koje se je probilo u zonu Poplat (Nevesinje RH—AF) zarobilo je 3 četnika i otjeralo stoku. U toku su patrolisanja i čišćenja.

Jučer poslije podne 3 aprila ustaška patrola sukobila se je u zoni Zavojane (Makarska XR—XT—AR) sa partizanima. Neprijateljski gubici: 2 teško ranjena; hrvatski gubici: jedan ranjen.

U toku je čišćenje na Pelješcu.

U zoni Gruda (Mljet IH—GU), Podobuče (Golubinica XT—GZ) ustanovljeno je prisustvo partizanskih grupa.

SEKTOR DUBROVNIK

Formacije V. A. C. u zoni Drežanj (Nevesinje SP—AN), o čemu javlja jučerašnji izvještaj, napadnute su noćas otprilike u jedan sat od jakih partizanskih formacija.⁶ Napad je odbijen nakon tri sata borbe. Gubici V. A. C.: jedan oficir i 4 četnika; partizanski gubici znatni, ali nisu utvrđeni.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Bila je spriječena čitavog dana nepovoljnim atmosferskim prilikama.

Bombarderi, izviđači i mitraljesci po uzletanju morali su se povratiti ne izvršivši zadatke.

Izvedeno je bombardovanje Bišine (RM—AR).

Nebo je poluoblačno.

Potpisani: General Piazzoni 20000404

podnijeto na pregled načelniku Štaba
podnijeto na pregled pomoćniku načelnika Štaba
poslan prepis Obavještajnom odjeljenju
poslan prepis Kr. karabinierima

⁵ Podatak nije tačan.

⁸ Vidi dok. br. 26.

⁷ Desno se nalazi datum 5.IV. i paraf (m) generala Robottia, napisani plavom olovkom.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 4 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV KOD BRODA, USTIKOLINE
I KRSTAČA¹**

Predmet: telegram

**Dostavljena kopija Odjeljenju „I“
Operativno odjeljenje**

V. P. 10, 5 april 1943 — XXI časova...

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje**

Br. 5452

Stiglo 5 aprila 1943 god. XXI

**OD KOMANDE VI ARM. KORP. OPERAT.
KOMANDI SUPERSLODE. — OPERAT.**

Br. 5102-0p. prot.

Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore. Počinje:

„ „ Br. 2341-0p. Novosti od 4 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE“

**U 5.30 časova komunisti izvršili snažan napad u zoni
Brod, pokušavši da pređu Drinu. Pokušaj je bio pripremljen
i praćen artiljeriskom i minobacačkom vatrom.²**

**Napad je odbijen naročito dejstvom baterije iz Foče, koja
je tačnom koncentracijom vatre oko 9 časova učutkala ne-
prijateljska oruđa.**

**Jutros su izvršena gađanja artiljerijom i minobacačima na
ustaničke položaje sa zaklonima za automatska oružja u zoni
Ustikolina.**

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B/12.

² Pokušaj forsiranja Drine vršile su jedinice Druge proleterske
divizije. Vidi dok. br. 22.

Komandant njemačkog bataljona⁵ u Goraždu javio je da će sutra otići u Višegrad i da će se bataljon koji se nalazi između Sarajeva i Ustiprače vjerovatno koncentrisati u Goraždu njemu kao smjena.

SEKTOR „FERRARA“

Formacija Stanišić se povlači pod pritiskom ustanika prema zoni Krstac (Gacko VK—AB), gdje će se preurediti i uputiti da sadejstvuje kao zaštita sektora.

Naređeno je da se u zonu Prijedor (Zabljak ZL—GZ), Brezna (Nikšić ZL—GZ) uputi jedan ojačani bataljon kao podrška nacionalističkim formacijama. General Mentasti.""
Završeno.

VI Arm. korp.⁴

BR. 189

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
OD 4 APRILA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA
ČETNIČKE POLOŽAJE KOD DREŽNJA¹

10 časova, 4 april 1943 — XXI

Od centra Bileća

Noćas u jedan sat neprijatelj je izvršio protivnapad na Drežanj (SP—AN). Poslije jednog i po časa neprijatelj je odbijen. U toj borbi pali su komandant kolone potporučnik Adam Glamočlija i četiri čovjeka. Neprijatelj je imao mrtvih, ali zbog borbe nije se mogao utvrditi njihov broj. Major Baćović² je naredio da njegovi potčinjeni ne idu dalje dok ne uhvate vezu na Sniježnici (RO—AN) sa kolonom od 1900 ljudi iz Mostara. U Šipačnu (TN—AN) su četničke patrole. Milorad Popović se nalazi u Javorovim Dolovima (SR—AP).

³ U Goraždu se nalazio 2 bataljon 369 puka.

⁴ Desno se nalazi datum 5.IV. i .paraf (m) generala Robottia.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D 5.

⁵ Napad na četnike vršile su jedinice Devete dalmatinske NOU divizije, dok. br. 26.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA IZ
MOSTARA OD 4 APRILA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA
NOV NA LJUBINJE¹**

Vijesti primljene od šefa centra u Mostaru
pporuč. Jelinčića

4 april 1943 — XXI

Nastaje zabrinutost zbog situacije u Stocu, u kome se nalaze slabe četničke snage. Grupa partizana od oko 500 ljudi,² koja je juče oko podne zauzela Ljubinje, proširila je noćas svoje zauzimanje. Oko 200 ljudi ostalo je u Ljubinju, dok su drugi otišli prema Stocu.

Duž puta partizani su zauzeli Zegulju (AD—RM). Noćas su partizanske patrole razoružale i zarobile istaknutu četničku stražu u Poplati (DO—BL—AD/AS—RH), koja se nalazi u blizini Stoca. Ne zna se ništa za 20 četnika. Četnička komanda iz Stoca je zabrinuta zbog toga što italijanske trupe namjeravaju da napuste mjesto. Situacija bi time postala kritična. Moral je nizak. Na drugim sektorima nema ništa novo.

Nastavljaju se jučerašnji pokreti.

Potvrđene su jučerašnje vijesti.

Primljeno telefonom 4 aprila 1943 — XXI u 10.40 čas.

Prot. 4455 4.4.43 — XXI

Kopija za Op. od.

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
50P6	3 4	4S
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D/5.

² Odnosi se na Drugi i Peti bataljon Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 76.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
OD 4 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČETNIKA PROTIV
JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Od poručnika Lunazzia

Komandi VI Arm. korp. — Obavještajno j Operativno odjeljenje

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5C52	4 4	43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

Br. 4/OB. Situacija poboljšana. Poslije oštre borbe u Džinovoj Mah. (SN—AN) Draškovićeve jedinice stigle su na novu liniju SUIJE—SUIZA² (RO—RU—SI—AN) KULINE (SN—AN), kota 891 (SN—SP—AN) Drežanj (SP—AN), kota 1012 (SR—AN), kota 907 (SR—AP), Javorovi Dolovo (SR—AP). Bataljon Starović raspoređen je između Meke Grude i Kobilje Glave zaključno sa Kamenim Br. (SR—UK—AF), Grabuljačom (UM—AD). PERIŠIĆ je zauzeo položaj na Garevi (US—AI), Dobrelji (UQ—AF); Stanišić na Kazancima (VH—AD), Krstaču (VK—AB). Jaka neprijateljska kolona³ stigla je u zonu Ravni (VH—VK—AL) i poslije oštre borbe povukla se na Lebršnik (US—VH—AD—AN). Jedinice V. A. C. zauzele su ponovo Kalinovik⁴ i izbile na tok rijeke Sutjeske (VK—VM—AV). Poručnik Lunazzi.

23200304.

Dostavlja por. Lunazzi

Prima kapet. Ghiglia

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Voinoistoriskog instituta, kut. 20 D/5.

² Sniježnica

³ Odnosi se na jedinice Četvrte proleterske (crnogorske) brigade. Vidi dok. br. 51.

⁴ Podatak nije tačan.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 5 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 5478

Stiglo 6 aprila 1943 — XXI

Telegram **Datum otpreme**
Datum prijema 6/4/43 u 2.50 časova

**OD VI ARM. KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
XIV ARM. KORPUSU
XVIII ARM. KORPUSU
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 5140/0p.

Dnevni izvještaj od 5 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Izgleda da je potvrđena namjera partizana da krenu prema istoku, kao što je javljeno u jučerašnjem izvještaju.

Jaka partizanska komorska kolona opažena je u pokretu iz Avtovca (Gacko UQ—AL) ka predelu Ravno (VH—VQ—AL—AN).²

SEKTOR MOSTAR

Tri kolone M. V. A. C., od jutros u maršu južno od drumu Blagaj—Nevesinje u cilju da se spoje sa jednom drugom kolonom antikomunista koja operiše u zoni Džinova Mah. (Nevesinje SN—AM), primjećene su danas u 18 časova na ovim položajima: Pistet (RK—AR), Vranja i k. 825 (RM—AP), k. 837 (RM—AP), k. 974 (RM—AP) k. 991 (RM—AN).

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

SEKTOR METKOVIĆ

Naša patrola M. V. A. C. u izviđanju, napadnuta danas poslije podne južno od Stoca, zadala je partizanima gubitke od 5 mrtvih.

Jake partizanske formacije podržavane žestokom vatrom automatskog oružja napale su Stolac.³ Napad je odbijen u noći uz velike protivničke gubitke u toku borbe. Naši gubici: 4 mrtva i 14 ranjenih. U toku su čišćenja od strane naših jedinica u zoni.

SEKTOR DUBROVNIK

Popovićeve⁴ formacije M. V. A. C. razmještene u zoni Drežanj i Sipačno (TN—AN) izdržale su u noći dužu borbu sa partizanskim formacijama koje su stigle sa sjevera.⁵ Pomenute formacije M. V. A. C. danas drže ove položaje: Slato (TI—TL—AN—AL), V. Gradina (SV—AL), Glog (SR—AL).

Četnička formacija prilikom izviđanja u zoni Orlovac (SI—AD) zadala je partizanima gubitke od 7 mrtvih i zaplijenila im jedan puškomitraljez.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Intenzivna djelatnost u borbenim izviđanjima, bombardovanju i mitraljiranju, održavanju veze i podrški kolona M. V. A. C. duž drumova Blagaj—Nevesinje i prednjih položaja kolone Scotti.

Izvedeno je borbeno izviđanje u zoni Stolac i na putu Stolac—Ljubinja—Trebinje.

Bombardovano je naselje Baranje (RH—AI), gdje su primjećene grupe oružanih ljudi i komore.

Ukupno je izvedeno 7 akcija bombardovanja i 11 mitraljiranja.

Dva su aviona pogodena protivavionskim dejstvom.

Na zahtjev Komande trupa Crne Gore tri bombardera Br. 20 izvela su bombardovanje: Ustikoline (Sarajevo VKU—BS), Putojevića (VM—BQ), Daničića (VM—BN), Broda (VO—BL), Stupova (VO—BH). Objekti su pogodeni.

Vedro.

Dato na uvid nač. Štaba GENERAL PIAZZONI 20300504

„ „ „ pom. nač. Štaba
prepis upućen Obavještajnom odjeljenju
„ „ Kr. karabinierima

³ Napad na Stolac vršili su Drugi i Peti bataljon Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 76.

⁴ Milorad

⁵ Vidi dok. br. 26.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUŠA OD 5 APRILA 1943 GOD. O BOM-
BARDOVANJU POLOŽAJA JEDINICA NOV KOD BRODA
I USTIKOLINE¹**

Predmet: telegram

V. P. 10, 6-4-43 1943 — XXI časova 14

**OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

Br. 5142 — Op.

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 5511

Stiglo 6 apr. 1943 god. XXI

Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore.

Počinje:

Br. 2359-Op. Novosti od 5 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE”

Obavještajac saopštava da ustanici prave oko stotinu splavova na brzici Kolunska R. između Ustikoline i Odžaka (Sarajevo VQ—BS).

Vazdušno izvidanje je potvrdilo vijest javivši da je primijetilo dosta stabala na rijeci.

Lako su bombardovani Putojevići (VM—BQ), Daničići (VM—BN), lijeva obala Drine u visini Broda i Kopilovića (Gacko VO—BN).

I avijacija VI Arm. korp. na zahtijev ove I^okomande intervenisala je bombarderskim akcijama u zoni.

3 aloiski puk prešao iz Boljanića u Metaljku (Višegrad XI—BN)*

Završeno.

**General MENTASTI
Šesti arm. kcrp.**

Dato 6 kopija:

- 1 Ekselenciji**
- 1 nač. Štaba**
- 1 pomoć. nač. Štaba.**
- 2 Operat. odjelj.**
- 1 Odjeli „I”**

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA IZ
BILECE OD 5 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČETNIKA
PROTIV JEDINICA NOV KOD ŠIPACNA I RASPOREDU
ČETNIČKIH JEDINICA¹**

Fonogram

Od poručnika Lunazzia
Komandi VI Arm. korp. — Obavještajno i Operativno
Br. 5/Op.

Operativno odjeljenje br. 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5106	S 4	43
Ka teg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

Milorad Popović je danas vodio tešku borbu u Šipačnu (TN/AN) odbivši tri neprijateljska bataljona.² Neprijatelj je ponovo napao jakom minobacačkom vatrom, a zatim otjerao mnogo stoke iz zone. Nova linija Popovićeva je: Slatu (TI—TL AN/AL) — Gradina³ (SR/AL) — Glog (SR/AL). Jedinice V. A. C., potpomognute našim artiljeriskim vodom, pošavši sa zapada u pravcu Nevesinja, naišle su na jak neprijateljski otpor i savladale ga.⁴ Ovi V. A. C. su stigli na Rabinu (RM/AR) u visini Sniježnice (RO/AN). Raspored nacionalističkih trupa generala Krste Popovića je slijedeći: Vračenići (UM/GO) — Dolovi — Modredoći — Kamenica (UM/GQ) — Crkvice — Ubla (UO/GU) — Vrbica — Kovači (UK—GU) — k. 1069 (UH—GZ) — Troglav (UO—AB) sa odjeljenjem u Poljicu (UO/AB). Hrvatska četa koja je napustila Kulu⁵ (UM/AL), zajedno sa muslimanskom milicijom, zaustavila se u Lisoj Stjeni (QH—AL) očekujući naređenja svojih komandi u vezi sa našim naređenjem da milicioneri zauzmu raspored u zoni Meka Gruda — Šipačno. Primijećena je jedna velika kolona neprijateljskih komora preko Avtovca (UO—AL) u pravcu Ravna (VH/VK/AL).⁶ Iz Mostara javljaju da je Stolac opkoljen od

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D/5.

² U rejonu Šipačna dejstvovala je Prva dalmatinska brigada Treće NOU divizije Vidi dok. br. 51.

³ V. Gradina (k. 1189)

⁴ Vidi dok. br. 46.

⁵ Kula (Fazlagić)

strane neprijatelja dok je iz hrvatskog izvora javljeno da je Ljubinje zauzeo neprijatelj.*

Potpisan poručnik Lunazzi 23350404

Dostavlja Lunazzi; primio kapetan Mongini u 05.05 časova 5/4/43.

BR. 195

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 6 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BANJI I BOSANSKOJ KRAJINI¹

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“

Pov. br. 621/43

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 5576

Stiglo 7 apr. 1943 — XXI

7.4.43

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 6. 4. 43

Hrvatska: vrijeme vedro

Komandno područje Njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj

Oblast Papuka: sa Moslavačke Pl. (60 km istočno od Zagreba) banda u jačini od 600 ljudi² otišla preko glavne pruge ka zapadu u Žutica Šumu.

⁷ Vidi dok. br. 76.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 JV4.

¹ Odnosi se na Prvi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 14.

Namjera: Nasilno izviđanje u Žutica Sumi. Dalje naknadno čišćenje. Banda u jačini od 200 ljudi, sa prostora 20 km zapadno od Mitrovice,³ otišla na jug. Upućena su potjerna odjeljenja

Komandno područje Komandanta njem. trupa u Hrvatskoj
114 lov. div.:

u Samarici, 10 km sjeverno od Bos. Novog, razbijen neprijatelj u jačini od 2 bataljona. Kod neprijatelja 33 mrtva, 16 zarobljenih uz neznatne sopstvene gubitke.⁴ Poslije više izvedenih vazdušnih napada neprijateljska grupa 10 km sjeverno od Prijedora prebacila se prema zapadu.⁵ 10 km zapadno od Sanskog Mosta odbačen je neprijatelj u jačini 2 čete. Kod neprijatelja 10 mrtvih.⁶ Željeznička pruga Bos. Novi—Otoka: uspostavljen saobraćaj.

369 divizija: 40 km sjeveroistočno od Sarajeva prikupljanje dviju komunističkih brigada.

Komandant Jugoistoka

**Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant**

³ Sremske Mitrovice

⁴ Borbe je vodio Banijski NOP odred. Vidi tom V, knj. 14.

⁵ Sjeverno od Prijedora djelovale su jedinice Pete krajiške NOU brigade.

područje crvenog mastila:
Vlado Šegrt bio je komandant Desete hercegovačke NOU brigade. Na području Gacka dejstvovala je Treća NOU divizija.

Prema vijestima ovim se snagama pripisuje namjera da krenu u Albaniju.³

U zoni Nevesinje—Kifino Selo primjećena je danas jedna partizanska divizija sa štabom u ovom posljednjem mjestu.⁴

Zapaženo je intenzivno kretanje ljudi i komore u zoni Pridvorci—Nevesinje—Butkovići i Kifino Selo, koje pokazuje da je ponovo preduzeto pomjeranje, a da ni u ovoj zoni nije bilo moguće ustanoviti pravac.

SEKTOR MOSTAR

Kolone V. A. C., za koje je javljeno da su u pokretu (vidi jučerašnji izvještaj od 5 ovog mjeseca), bile su u 18 časova napadnute na ovim položajima: SI—12 AP 30 SI 8—AR 2—SI 6—AR 9—SI—o—AR 11 Grebak (Nevesinje RQ—AR) RO 17—AR 18 k. 1203 (Barda) (RQ—AR).

Kolona nacionalista sastavljena od dva bataljona i pojačana artiljerijom,⁵ koja operiše sjeverno od drumca Blagaj, Nevesinje i podupire pokret, bila je objekat oštrog protivdejstva koje je dolazilo od Veleža⁶ (QO—RH—RK—RM—AX—AV).⁷

SEKTOR METKOVIĆ

Naš odred prilikom izviđanja u zoni Stolac sukobio se sa partizanima, zadao im neutvrđene gubitke i zaplijenio jedan puškomitraljez.⁸

Nastavlja se izviđačka djelatnost u zoni.

SEKTOR DUBROVNIK

Naše patrole V. A. C., prilikom izviđanja u zoni Ljubomir (Dubrovnik TI—TL—GM—GK) zarobile su partizansku trojku.

Za vrijeme akcije čišćenja u zoni Orlovac (Nevesinje SI—AD) naše jedinice V. A. C. nanijele su partizanima gubitke od sedam mrtvih i zaplijenile Jedan puškomitraljez.

SEKTOR KOTOR

Djelatnost patrola.

³ Ispod ove rečenice dopisana je primjedba: „Ne vjerovati u to!”

⁴ U to vrijeme na području Nevesinja nalazile su se jedinice Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 46.

⁵ Odnosi se na Grupu „Scotti”, koja je u svom sastavu vjerovatno imala Prvi i Drugi bataljon Pedeset petog puka, brdsku bateriju 75 13 i bateriju 105/15.

⁶ Velež Planina

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedena su mnogobrojna borbena izviđanja radi podrške nacionalnih kolona i V. A. C. koji napreduju prema Nevesinju, u Nevesinjskom Polju i na pravcima Nevesinje—Gacko i Nevesinje—Stolac.

Izvedena su mnogobrojna bombardovanja i mitraljiranja mjesta i položaja koje drže partizani.

Ukupno je izvedeno deset akcija bombardovanja i tri mitraljiranja.

Tri aviona CR. 42 u obrušavanju pogodili su sa šest bombi od 50 kilograma bunker u Gacku, gdje je primjećen partizanski artiljerijski položaj.

Znatno protivavionsko dejstvo u okolini Nevesinja.

Izviđač poručnik Tudisco Armando ranjen je u bedro od parčeta eksplozivnog zrna.

Vedro.

General PIAZZONI«

8 *kopija*

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Kr. karabinierima
- 1 Telegrafskom odjeljenju

• Ispod potpisa napisao je crvenim mastilom general Mario Robotti datum 7.IV. i svoj paraf (m).

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 6 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹**

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Predmet: telegram

**Br. 5609
Stiglo 8 apr. 1943 god. XXI**

**otpreme
Datum i čas
prijema 7-4-43
23.30**

**OD KOMANDE VI ARM. KORP — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

Br. 5207-0p.

**Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore.
Počinje:**

„ 2384-Op. Novosti od 6 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE”

Tokom jučerašnjeg dana ustanici su gađali artiljerijom iz zone Gračac² (Sarajevo VM—BN) i minobacačima iz zone Gradačka (VO—BN) položaje bataljona „Aosta”, bez uspjeha.

Artiljeriska vatra garnizona Foča na ustanike u zoni Kopilovi i na druge koji se kreću u oba pravca na putu Foča—Kalinovik.

Artiljerija za pojačanje batalj. „Intra” otvorila je vatru na mitraljeske položaje primijećene u zoni Filipovići (VQ—BQ).

Danas poslije podne ustaničke formacije potpomognute vatrom minobacača uspjele su da pređu Drinu u zoni Kopilovi.³ U zoni je pridošlo hiljadu četnika radi spasavanja situacije.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku,, nalazi se u arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B 12.

² Gradačka Stn.

³ Toga dana Drinu su forsirale jedinice Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 33 i 36.

3 alpski puk došao u zonu Ifsar (Višegrad ZP—BQ) kak« bi bio spreman da interveniše u najpotrebnijem pravcu. Teška situacija ne dopušta da se povuku pomenute trupe iz doline Drine.

SEKTOR „VENECIJA"

Uveče 24 oteta je stoka i opljačkane muslimanske kuće u Lisini (Pljevlja PL—AD). Jedinica upućena na mjesto spasla je mali dio ukradenih stvari i uhapsila dva pravoslavca, osumnjičena da su izvršioci pljačke.

SEKTOR „FERARRA"

Kolona spomenuta u telegramu 2341-Op. stigla je na predviđene položaje. Počelo je preuređenje i snabdijevanje formacija Stanišić koje se nalaze u zoni Krstac kod Golije. General MENTASTI. Završeno".

VI Arm. korp.

5 *kopija*

- 1 nač. Štaba
- 1 pomoć. nač. Štaba
- 2 Operat. odjelj.
- 1 Odjelj. „I"

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILEĆE OD 6 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČET-
NIKA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Primljeni šifrovani fonogram

Operativno odjeljenje br. 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5233	7 4	43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

**Od poručnika Lunazzia
Operativnom odjeljenju Šestog arm. korp.
Obavještajnom odjeljenju**

Br. 8/Op. prot. Juče 5 t. m. kapetan Drašković je vodio oštru borbu na cijelom frontu. Neprijateljske snage u zoni jako naružane. Drašković je stigao na sljedeću liniju: Valovi (TI—AN} — Alina Gr. (k. 1186) (TI—AL) — Grad "(k. 1207) — (SR—TI—AL) Sugrebnjače (k. 1143) (SR—AN) — Videž (k. 1113) (SP—SR—AN) — k. 1025 — Vranikuće (SP—AN) — Rogalj (SN—AN) — Mišin Kuk (k. 1006) (SL—AN) Knez G. (k. 1098) (CS/AN—AL) — Osredak (k. 1023) (SI—AL) — Stubalska Kita (k. 1152) (SI—AN), a jedan vod i druge patrole, koji su uputili kurire u izviđanje cd Rogija (SN—AN) prema Kulinu (SN—AN), primjetili su da je jedna neprijateljska kolona od 200 ljudi sa komorama pokušavala da zaobiđe centar i lijevo krilo sjeverno od komandanta Draškovića, preko kote 816 (SL—SN—AN). Neprijatelj je bio obaviješten i povukao se prema Babjoj Glavi (SN—AP).

Drašković izjavljuje da nema rezerve; da mu je front suviše širok, a pritom raspolaže malim snagama- Poručnik Lunazzi.

V. P. 39, 6/4/943/XXI završeno dešifrovanje u 22.00 časa.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 7 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹**

9.IV.1943

POVJERLJIVO

**Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 628/43**

Sjedište 8. 4. 43

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje**

Br. 5702

Stiglo 9 apr. 1943 — XXI

**VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"**

— Operativno odjeljenje

— Obavještajno odjeljenje

Izvještaj od 7.4.43:

Hrvatska: vreme: jaka oblačnost.

*Komandno područje Njemačkog opunomoćenog generala u
Hrvatskoj*

**U oblasti PAPUK Pl. prilikom naše izviđačke djelatnosti
neznatni gubici kod neprijatelja i nešto zaplijenjenog
oružja. Pri vazdušnom izviđanju na prostoru MOSLA-
VACKE PL. (60 km istočno od ZAGREBA) i ŽUTICA
ŠUME nije osmotreno nikakvo neprijateljsko sakupljanje.
Banda u jačini od 300 do 400 ljudi u povlačenju sa Kalnič-
kog Gorja (50 km sjeveroistočno od Zagreba) na jug.**

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj
114 lov. divizija:

protiv bande u jačini 300—400 ljudi jugoistočno od GLINE angažovane su dvije hrvatske čete i jedan bataljon. Južno od KLJUČA, poslije sloma jakog neprijateljskog otpora" uz jednovremeno dejstvo avijacije, neprijatelj odbačen na zapad.

Kod neprijatelja 161 mrtav.³

369 divizija:

40 km jugozapadno od MITROVICE jedan hrvatski potjerni odred (dnevni izvještaj od 6.4.) razbijen je u borbi sa komunistima. Hrvatski gubici: 12 mrtvih, 31 ranjeni i 30 nestalih.

150 zarobljenika poslije oduzimanja oružja i uniformi pušteni kućama. Gubici neprijatelja: navodno 100 mrtvih i 4 zarobljena. Naređena je istraga. U borbi istočno od MAGLAJA (49 km zapadno od TUZLE) kod neprijatelja 9 mrtvih uz neznatne sopstvene gubitke. 40 km istočno od SARAJEVA 2 komunističke brigade⁴ pokušale su da se probiju na jug. U borbi kod neprijatelja 5 mrtvih i 1 zarobljen. Noćni napad na GLAMOČ (50 km istočno od KNINA) uspješno odbijen.⁵ Preduzeto je gonjenje neprijatelja.

Komandant Jugoistoka

**Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant**

² Borbe su vodile jedinice Druge krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 45 i 112.

¹ Podatak nije tačan. Vidi dok. br. 45.

⁴ Odnosi se na Šestu istočnobosansku i petnaestu (Prvu) majevičku NOU brigadu.

⁵ Napad su vjerovatno vršili djelovi Desete NOU divizije.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 7 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme
Datum i čas
prijema 8/4/43
3.—

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje
Br. 5597
Stiglo 8 aprila 1943 — XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA—OPERATIVNO
SUPERSLODI—OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV i XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5260/0p.

Dnevni izvještaj od 7 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Kretanje ljudi i komore, primjećeno i javljeno u juče-
rašnjem izvještaju u zoni Kifino Selo, usmjereno je prema
Gacku. Iz stiglih izvještaja moglo bi se zaključiti da su par-
tizanske formacije jako zamorene i da neke od njih imaju
namjeru da napuste borbu i da se povrate u svoja prebivališta.
Spominju se i neka neslaganja u protivničkom taboru.

SEKTOR MOSTAR

Četničke formacije koje operišu južno od drumu Blagaj—
Nevesinje s juga su savladale ovo posljednje mjesto i nasta-
vljaju svoje kretanje u pravcu Kifina Sela.²

Nacionalna kolona sjeverno od drumca zadržana partizanskim protivdejstvom sa obronka Veleža, teškim terenom i nepovoljnim atmosferskim prilikama, nastavila je s mukom put i stigla uveče u Jelovu Glavu. (Nevesinje RO—RQ—AT).

Formacije V. A. C., poslije vodenih borbi između Oštre Gomile³ (AN—RO) i Nekudine (SR—AN), pojačale su pritisak prema sjeveru u pravcu drumca Nevesinje—Gacko.

SEKTOR METKOVIĆ

Naše jedinice nastavljaju patrolne akcije u zoni Stolac.

SEKTOR DUBROVNIK

Formacija V. A. C. završila je čišćenje u zoni Ljubomir (Dubrovnik TL—GM—GK) nanijevši partizanima gubitke od 27 mrtvih.

Izgleda da sada u zoni nema partizana, koji su se u malim grupama povukli prema sjeveru.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost patrola i izviđanje.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Nepovoljne atmosferske prilike omele su svaku djelatnost. Kiša.

General PIAZZONI⁴

8 *kopija*

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Kr. karabinierima
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 7 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV NA PROSTORIJI FOČA—
CELEBIC¹**

Operativno odjeljenje

• Dostavljena kopija Odjelj. „I“

**Predmet: bg.
Telegram**

Datum i čas
otpreme 8-4-1943 XXI
13.00
prijema 8-4-1943 XXI
16.25

**OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

Br. 5268-Op.

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje**

**Br. 5634
Stiglo 8 aprila 1943 god./XXI •**

Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore
Počinje:

Br. 2450-0p. Novosti od 7 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE“:

**nasilni prelaz preko Drine spomenut u telegramu 2384-Op.
treba da su izvršile dvije partizanske brigade na dijelu
Kopilovi (Gacko VO—BH), Celikovo Polje (VQ—BF).
Ove snage imale su kao cilj Celebić (Zabljak ZP—BD)
prema kome se već kreću.²**

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B/12.
² Drinu su forsirale kod s. Mješaja najprije Druga dalmatinska, zatim Treća sandžačka i Druga proleterska brigada Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 33 i 36.

Četničke snage pridošle juče da spasu situaciju odbijene su i sada su razmještene između Markova Grada (Gacko VO—BH) i Birotića (IQ—BH).

Đurišić³ treba da je započeo akciju na lijevoj obali Drine od ušća Sutješke (VQ—BD) prema sjeveroistoku. On izgleda nije upoznat sa naprijed navedenom situacijom. Gubici ustanika u borbama posljednjih dana izgleda da su veliki ali nisu utvrđeni. Četnici imaju 200 što mrtvih što ranjenih.

U zoni i dalje pada snijeg.

SEKTOR „FERRARA“:

poznata kolona stigla u Jasenovi Vrh (Zabljak VU—AD).
General MENTASTI.

Završeno.

Šesti arm. korp.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILEĆE OD 7 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČET-
NIKA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU NEVESINJA¹**

Primljeni fonogram

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
5^50	7 4	1 34
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

V. P. 39 7 aprila 1943 — XXI — 16 časova

Od poručnika Lunazzia

Komandi Šestog arm. korp. — Obavještajno

Br. 11/op. Juče u 18 časova četnička Rogatička brigada zauzela Nevesinje² i nastavlja kretanje prema Kifinu Selu. Glavni dio četničkih snaga desno od puta Mostar—Nevesinje zaustavio se između Grepka (RQ—AR) i Vilenjaka (RQ—AR), jer je naša kolona lijevo od pomenutog puta sporo nastupala zbog terena i jakog neprijateljskog pritiska. Neprijateljski gubici: 70 mrtvih i 11 ranjenih. Kapetan Drašković je zauzeo juče Odžak (SN—AP) i Grabovicu (SR—TI—AP) i u zajedničkoj akciji sa dvema četničkim kolonama razbio neprijatelja u Nekudini (SR—AN).³ Neprijateljski gubici iznose preko 200 mrtvih; četnički — 17 mrtvih, među kojima tri komandira čete i komandant kolone poručnik Martinović; ranjeno 12. Primijećene su neprijateljske kolone sa komorama od Kifina Sela prema Gacku.

Časova 1115 0704 poručnik Lunazzi
br. 4634/1 prot.

¹ Original pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D/5. Tekst je na više mjesta podvučen crnom olovkom

² Vidi dok. br. 46. 192, 196 i 200.

³ Podatak nije tačan. Jedinice Pete crnogorske NOU brigade su razbile i odbacile četnike u pravcu Dabra. Vidi dok. br. 51.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 8 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹

POVJERLJIVO

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 5719

Stiglo 9 apr. 1943 — XXI

9.4.43

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 631/43

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 8.4.43

Hrvatska: vrijeme mutno, kiša.

*Komandno područje Njemačkog opunomoćenog generala u
Hrvatskoj:*

u oblasti PAPUK PL., 30 km sjeverozapadno od Slav. Po-
žege, odbijeni jači neprijateljski napadi. Napadi iz vazduha
na posjednuta neprijateljska mjesta na ovome prostoru.
U Žutici Šumi razbijena jedna neprijateljska grupa.² 20 km
jugozapadno od Mitrovice³ naša ponovo upućena potjerna
odjeljenja protjerala su jednu bandu na sjever. Jugo-
istočno od Varaždina odbijen prepad na opštinu. Željez-
nička sabotaža na sporednoj pruzi Koprivnica—Zagreb.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

² Vidi dok. br. 195.

³ Sremske Mitrovice

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj

114 lovačka div.: u akciji čišćenja zapadno od Bos. Novog uhapšeno 31 sumnjivo lice. Noćni napad na Prav. Jasenicu, 25 km jugoistočno od Bos. Krupe, odbijen.⁴ Kod neprijatelja 17 mrtvih. U napadu s obje strane drumu Ključ—Bos. Petrovac neprijateljski položaj probijen uz pomoć artiljerije.⁵

369 div.: ispred našeg napada neprijatelj se povukao sa prostora 35 km istočno od Sarajeva na sjeverozapad.

SS-divizija: komunikaciski pravac Sarajevo—Mostar obezbijeđen je pomoću uporišta.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i ađutant

Visa komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5665

Stiglo 9 aprila 1943 — XXI

	otpreme	8/4/1943/XXI
Datum i čas		21.30
	prijema	9/4/1943/XXI
		00.45

1	kopija	Ekselenciji
1	„	načelniku Štaba
1	,	pomoćniku načelnika Štaba
2	„	Operativnom odjeljenju
1	„	Obavještajnom odjeljenju
1	„	Kr. karabinierima
1	„	Telegrafskom odjeljenju

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATOFATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5320/0p.

Dnevni izvještaj od 8 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Jake partizanske formacije u zoni Gacko napale su naše V. A. C. i prisilile ih da se povuku u zonu G. i D. Meka Gruda (Gacko TR—UM—AB).² Osim toga javljeno je o postojanju malih grupa rasturenih po širokoj zoni između Kifina Sela, Gacka i Kobilje Glave.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Napad su vršile jedinice Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 51 i 52.

SEKTOR MOSTAR

Formacije V. A. C. koje operišu južno od drumca Blagaj—Nevesinje stigle su jučer u Nevesinje uz znatnu podršku, sjeverno od pomenutog drumca, nacionalne kolone koja je došla u dodir sa ovim formacijama na prevoju Grebak.

Grupe V. A. C. isturene prema istoku zauzele su Kifino Selo. Javlja se da su zarobljeni partizani u još neutvrđenom broju i zaplijenjene mnogobrojne njihove komore.

U nacionalnoj koloni bilo je 30 smrznutih, 2 promrzla, a 6 mazgi uginulo je zbog smrznuća.

Nacionalna kolona poslije izvršenja svog zadatka danas se vraća u Mostar.

SEKTOR METKOVIĆ

Izviđačka djelatnost u zoni Stolac. Izvještaju o pretrpljenim gubicima naših jedinica za vrijeme partizanskog napada na Stolac dana 4 aprila (vidi izvještaj od dana 5) treba dodati da je 1 nestao.

SEKTOR KOTOR

Prijavila su se garnizonu u Bileći 2 naša vojnika koje su partizani bili zarobili u zoni Ostrožac.

Javljeno je da su se partizanske formacije iz Kule³ odmetnule i napustile položaj na Baba Pl. (Gacko TR—UH—AI).

SEKTOR DUBROVNIK

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Onemogućena zbog nevremena i snijega poslije podne. Izvedena su borbena izviđanja u Nevesinjskom Polju. Bombardovane su i mitraljirane ustaničke formacije i komore u povlačenju prema sjeveru. Ukupno je izvedeno 5 akcija bombardovanja i 4 mitraljiranja.

Oblačno. Kiša.

General PIAZZONI

Predmet
Telegram

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5736
Stiglo 10-4-43

otpreme
Datum i čas
prijema 9 aprila
23.15

OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO

Telegram od Komande trupa Crne Gore. Počinje:
2470-0p.

- Novosti od 8 aprila 1943 — XXI u časova

SEKTOR „TAURINENSE”

U toku noći nekoliko pokušaja forsiranja Drine istočno i južno od Ustikoline odbijeno vatrom artiljerije bataljona „Intra”.²

Partizanska kolona procijenjena na 500 ljudi, u pokretu duž pravca Rudina (Gacko VQ—BH) — Bukovica (VS—BL), tučena je artiljerijom iz Foče.

Burišić se izgleda nalazi u Šćepan Polju (Zabljak VU—AX) i namjerava da napadne sa juga ustaničke snage koje su prešle na desnu obalu Drine.

Njemačka komanda Višegrad je saopštila da ustaničke formacije,³ procijenjene na 3000 naoružanih ljudi, pošto su

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhiv⁵ Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B/12.

² Pokušaj forsiranja Drine izvršile su jedinice Prve proleterske brigade Vidi dok. br. 30, 31, 33 i 35.

³ Odnosi se na Šestu istočnobosansku i Petnaestu (Prvu) maje-
vičku NOU brigadu.

prekinule prugu Sarajevo—Višegrad u visini Rogatice, izgleda da su se uputile ka Drini i sada se nalaze u zoni između pruge i Goražda.

General MENTASTI. Završeno.

VI Arm. korp. 0900904

5 *kopija*

- 1 nač. Štaba
- 1 pomoć. nač. Štaba
- 2 Operat. odjelj.
- 1 Odjelj. „I“

BR. 206

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA“ OD 9 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹

POVJERLJIVO

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 5777

Stiglo 10 apr. 1943 — XXI

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Pov. br. 634/43
10. 4. 43

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 9.4.43

Hrvatska: vrijeme sunčano, vedro.

*Komandno područje Njem. opunomoć. generala u Hrvatskoj:
na području PAPUK PL. komunistička grupa od 800—
1000 ljudi prebacila se sa južnih padina PAPUK PL.*

na zapad, opljačkavši prethodno tamošnja naseljena mjesta. 30 km sjeverozapadno od Slav. Požege neprijateljski napad na hrvatsku čet. Četa je opkoljena. Dosad kod neprijatelja 16 mrtvih, 7 zarobljenih i nešto zaplijenjenog oružja. Vodi se borba za oslobodenje čete. Na prostoru Slav. Požege ponovo se pojavljuju manje bande. 9.4. u 7 sati 50 min. istočno od Mitrovice² njemački voz Budimpešta—Beograd naišao na minu. Izbačeni iz kolosjeka lokomotiva, tender i 2 vagona. Telefonska linija prekinuta. Nema ljudskih žrtava. Vjerovatno u roku od 18 sati biće osposobljen za upotrebu jedan kolosjek. 20 km zapadno od Mitrovice banda u jačini od 200 ljudi otstupila na sjever ispred hrvatskih potjernih odjeljenja. Željeznička sabotaža na sporednoj pruzi, 15 km jugoistočno od Slav. Požege. Stanica razorena i zapaljena. 15 telegrafskih stubova prerezano testerom. 9 km sjeverno od Broda uništeno komunističko gnijezdo. 14 uhapšenih i nešto plijena. 1 komunista pri pokušaju bjegstva ubijen. Na prostoru Varaždin—Kalničko Gorje banditska djelatnost u porastu.

Pri prepadu na mjesta i jedan rudnik ugljena jedan Hrvat mrtav, 10 Hrvata zarobljeno, 17 Hrvata opljačkano. Na prostoru jugoistočno od Petrinje, 50 km jugoistočno od Zagreba, komunisti vrše prisilno regrutovanje i pljačkanje.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj

114 lovačka div.: u akciji čišćenja Samarice, 10 km sjeverozapadno od Kostajnice, 23 zarobljena, 22 sumnjiva uhapšena. 10 km sjeverno od Banje Luke uhapšeno 25 četnika pljačkaša.

369 divizija: 40 km zapadno od Tuzle, na prostoru sjeveroistočno od Maglaja, javljeno prisustvo jače četničke grupe s namjerom da napadne hrvatsku posadu u Maglaju.

117 lov. divizija: 40 km istočno od Sarajeva 2 komunističke brigade³ probile su se prema jugu. Odmah su upućena izviđačka odjeljenja ali bez jačeg dodira s neprijateljem. Namjera: pojačati izvidanje.

Vazduhoplovstvo: borbena dejstva na neprijateljska posjednuta mjesta, neprijateljske položaje i mjesta sakupljanja na prostoru Bučje (16 istočno-sjeveroistočno od Pakraca),

prekinule prugu Sarajevo—Višegrad u visini Rogatice, izgleda da su se uputile ka Drini i sada se nalaze u zoni između pruge i Goražda.

General MENTASTI. Završeno.

VI Arm. korp. 0900904

5 kopija

- 1 nač. Štaba
- 1 pomoć. nač. Štaba
- 2 Operat. odjelj.
- 1 Odjelj. „I“

BR. 206

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA“ OD 9 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹

POVJERLJIVO

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 5777

Stiglo 10 apr. 1943 — XXI

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“

Pov. br. 634/43 ~
10. 4. 43

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 9.4.43

Hrvatska: vrijeme sunčano, vedro.

*Komandno područje Njem. opunomoć. generala u Hrvatskoj:
na području PAPUK PL. komunistička grupa od 800—
1000 ljudi prebacila se sa južnih padina PAPUK PL.*

na zapad, opljačkavši prethodno tamošnja naseljena mjesta. 30 km sjeverozapadno od Slav. Požege neprijateljski napad na hrvatsku čet. Četa je opkoljena. Dosad kod neprijatelja 16 mrtvih, 7 zarobljenih i nešto zaplijenjenog oružja. Vodi se borba za oslobođenje čete. Na prostoru Slav. Požege ponovo se pojavljuju manje bande. 9.4. u 7 sati 50 min. istočno od Mitrovice² njemački voz Budimpešta—Beograd naišao na minu. Izbačeni iz kolosjeka lokomotiva, tender i 2 vagona. Telefonska linija prekinuta. Nema ljudskih žrtava. Vjerovatno u roku od 18 sati biće osposobljen za upotrebu jedan kolosjek. 20 km zapadno od Mitrovice banda u jačini od 200 ljudi otstupila na sjever ispred hrvatskih potjernih odjeljenja. Željeznička sabotaža na sporednoj pruzi, 15 km jugoistočno od Slav. Požege. Stanica razorena i zapaljena. 15 telegrafskih stubova prerezano testerom. 9 km sjeverno od Broda uništeno komunističko gnijezdo. 14 uhapšenih i nešto plijena. 1 komunista pri pokušaju bjegstva ubijen. Na prostoru Varaždin—Kalinčko Gorje banditska djelatnost u porastu.

Pri prepadu na mjesta i jedan rudnik ugljena jedan Hrvat mrtav, 10 Hrvata zarobljeno, 17 Hrvata opljačkano. Na prostoru jugoistočno od Petrinje, 50 km jugoistočno od Zagreba, komunisti vrše prisilno regrutovanje i pljačkanje.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj

114 lovačka div.: u akciji čišćenja Samarice, 10 km sjeverozapadno od Kostajnice, 23 zarobljena, 22 sumnjiva uhapšena. 10 km sjeverno od Banje Luke uhapšeno 25 četnika pljačkaša.

369 divizija: 40 km zapadno od Tuzle, na prostoru sjeveroistočno od Maglaja, javljeno prisustvo jače četničke grupe s namjerom da napadne hrvatsku posadu u Maglaju.

117 lov. divizija: 40 km istočno od Sarajeva 2 komunističke brigade³ probile su se prema jugu. Odmah su upućena izviđačka odjeljenja ali bez jačeg dodira s neprijateljem. Namjera: pojačati izvidanje.

Vazduhoplovstvo: borbena dejstva na neprijateljska posjednuta mjesta, neprijateljske položaje i mjesta sakupljanja na prostoru Bučje (16 istočno-sjeveroistočno od Pakraca),

Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant

Komandant Jugoistoka

BR. 207

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 9 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI
I HERCEGOVINI¹

Predmet: E B
Telegram

Operativno odjeljenje
Dostavljena kopija Odjelj. „I“

otpreme 10.4.1943
Datum i čas 13.15
prijema

OD KOMANDE ŠESTOG ARM. KORP. — OPERAT.
KOMANDI SUPERSLODE — OPERAT.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 5774

Stiglo 10 apr. 1943 god. XXI

Br. 5292-Op. Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore.
Počinje:

2499-Op. Novosti od 9 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE“

Juče 8 t. m. u 10 časova partizani sa desne obale Drine
napali su četnike Lukačevjća u zoni Crni Vrh (Gacko
VQ—BL), koji su se povlačili u neredu prema Foči.⁸

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B'12.
Napad na četnike u zoni Crni Vrh izvršile su jedinice Druge dal-
matinske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 36 i 58.

Partizani su stigli do mjesta Foča, na lijevoj obali Ceotine.³

Naši prednji dijelovi, koji su stigli u Brod, uspjeli su da se izvuku iz borbe i da se vrate u bataljon bez gubitaka. Četnici su nastavili povlačenje u neredu u pravcu Slatine (Višegrad ZL—BO), izuzev njih 200, koji su se razmjestili u zoni Orahovo (Sarajevo VS—BN). Ustaničke patrole koje su pokušale da pređu na desnu obalu Ceotine rastjerane su od strane prednjih dijelova bataljona „Aosta“, ostavivši na terenu 5 mrtvih. Mi nismo imali gubitaka.

U toku noći oko 1500 ustanika, zbog popuštanja četnika, prešlo je Drinu zapadno od Ustikoline.⁴ Jedinice bataljona „Intra“ u zoni Krčino Brdo (VS—BS) izdržale su udar ustaničkih snaga, nanijevši im jake gubitke. Naši gubici: 6 mrtvih i 10 ranjenih. Kapetan Đurišić povukao se iz Sćepan Polja (Zabljak VU—AX) prema Tepci (ZV—AP), Bobovu (XI—AI), da bi se suprotstavio komunističkim formacijama koje su izgleda, stigle u Čelebić (ZP—BD). Jedna partizanska brigada iz zone Foča prelazi u Ustikolinu duž lijeve obale Drine. Partizanski raspored od Foče do Han Osanice izgleda da se sastoji od tri brigade. U zoni traju jake sniježne vijavice.

SEKTOR „FERRARA“

Nacionalističke snage, ranije razmještene u sedlu Ravno (Gacko VH—AL), juče su se povukle prema Goranskom pod pritiskom ustaničkih snaga⁵ koje su, kako izgleda, stigle u zonu Jasen—Orah (VO—AL) — Lisina (VM—AL). Ustaničke snage⁸ su danas primorale na povlačenje prema zoni Stoji (Trebinje VO—GU) nacionalističke snage koje su se ranije nalazile na sedlu Krstac kod Golije. General MENTASTI.

Šesti Arm. korpus

³ Odnosi se na Drugu dalmatinsku brigadu Druge proleterske divizije

⁴ Kod Ustikoline Drinu su forsirale jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 35 i 47.

⁵ U toku 7 i 8 aprila borbe protiv četnika na pomenutom sektoru vodile su jedinice Četvrte proleterske brigade. Vidi dok. br. 52.

⁸ Odnosi se na Prvu dalmatinsku brigadu Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 52.

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG SESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 9 APRILA 1943 GOD. O IZJAVI ZAHVALNOSTI DOBROSAVA JEVDVIČA, DELEGATA ČETNIČKE VRHOVNE KOMANDE, ITALIJANSKIM JEDINICAMA NA PRUŽENOJ POMOĆI U BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU NEVESINJA¹

Predmet:
Telegram

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 5731

**Stiglo 10 apr. 1943 god. XXI
otpreme**

**Datum i čas
prijema 9 april
23.15**

**OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

**Br. 5326/Op. Dostavlja se telegram primljen od Komande
Sektora Mostar. Počinje:**

**Br. 1758/Op. Dostavljam slijedeću izjavu koju je dao i potpisao
vojvoda Jevdević. Počinje.**

Molim vas da izrazite gosp. Generalu moju zahvalnost za veoma značajnu pomoć koja nam je pružena vašom artiljerijom i avijacijom. Odajem priznanje i snažnom doprinosu Kolone Scotti za sretan završetak operacija na Nevesinje, koja je nastupala prema prevoju Grebak štiteći lijevo krilo četničkih kolona prema ranijim sporazumima postignutim sa gosp. Generalom Amicom.²

Jedinice kolone mogu sada da se povuku sa prevoja Grebak i sa drugih dostignutih položaja. Završeno. General Amico. Završeno.

Šesti arm. korp.³

**Dostavljena kopija Odjelj. „I”⁴
ppuk. Michelotti**

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D'5.

² General Giuseppe Amico bio je komandant italijanske pješ. divizije „Marche”.

³ Niže se nalazi datum 10.IV. 1 paraf (m) generala Robottia, napisan crvenim mastilom.

⁴ Obavještajno odjeljenje

otpreme
Datum i čas
prijema 10 aprila
2

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Br. 5723

Operativno odjeljenje
Stiglo 10 aprila 1943 — XXI
Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5369/Op.

Izvjestaj od 9 aprila 1943 — XXI u 18 časova

AKTIVNOST PARTIZANA

Partizanske snage, za koje je danas javljeno da su u maršu u dvije kolone prema jugoistoku u zoni Saonica² (Nevesinje SN—AB) i Radimlje (SL—GZ), izgleda da su crnogorske formacije pod komandom Save Kovačevića.

Partizani su ometali naše formacije V. A. C. u zoni Kifino Selo i Bratač, gdje danas poslije podne javljeno da se vode borbe.³

Javljeno je da je hercegovačka brigada⁴ u zoni Kobilja Glava (Gacko UK—UM—AD) i na sektoru Mostar.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta. kut. 18 D 8.

² Vjerovatno Sitnica (PL).

³ Na prostoriji Bratač—Zalom nalazile su se jedinice Pete crnogorske brigade Treće NOU divizije.

⁴ Odnosi se na Desetu hercegovačku NOU brigadu. Njen Drugi i Pet: bataljon bili su 8 aprila u s. Vlahovići. Vidi dok. br. 51, 52 i 76.

Formacije V. A. C., koje operišu u Nevesinjskom Polju i koje su izbile između Kifina Sela, Bratača i Zaloma, ometane su od partizana.

U zoni Bijelo Polje u toku je akcija čišćenja i izviđanja od strane pripadnika V. A. C. u predjelu D. Zimlje sa pravcem Lakat (Nevesinje RQ—EO). Nacionalni bataljoni koji operišu u zoni Nevesinje sinoć su se povukli u Mostar.

Sektor Metković: prošle noći partizanske grupe izvele su akciju uznemiravanja na Stolac, koja je prekinuta brzim protivdejstvom našeg garnizona.

Na Korčuli za vrijeme akcije čišćenja naše jedinice su našle tri čamca i 8 gvođenih buradi od kojih jedno puno nafte. Čamci su uništeni.

Sektor Dubrovnik: Popovićeva kolona uslijed povlačenja naših jedinica V. A. C. prema zoni G. i D. Meka Gruda, o kome javlja jučerašnji izvještaj rasporedila se ovako:

Brezovi Do (Gacko TN—AI—AF) — Lukavac (TL—AI) — Obla Gl. (TI—AF) — Kosmatuša (k. 1003) (TI—AD) — Vrijeka (Nevesinje SR—AF).

Sektor Kotor: obična djelatnost.

Djelatnost vazduhoplovstva: onemogućena zbog nepovoljnih atmosferskih prilika.

Oblačno, bura.

General Piazzoni⁵

8 kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 10 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹**

POVJERLJIVO

**Pov. br. 636/43
Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"**

Pov. br. 636/43

i „... , ~ ~
i Visa komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje
Br. 5856
' Stiglo 12 apr. 1943 — XXI

12.4.43

**VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"**

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

Dnevni izvještaj od 10.4.43

Hrvatska: vrijeme malo oblačno, hladno.

*Komandno područje Njemačkog opunomoćenog generala u
Hrvatskoj*

**30 km sjeverozapadno od Slav. Požege (dnevni izvještaj
od 9.4.) opkoljena hrvatska četa oslobođena uz pomoć
avijacije. Kod neprijatelja 128 mrtvih, zaplijenjeno
oružja i municije.² 18 Hrvata³ mrtvih, 32 ranjena. Po-
novan napad na opštinu na prostoru južno od Varaždina.**

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.
Vidi tom V, knj. 14.

* Odnosi se na ustaše i domobrane.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj
**114. lovačka div.: na prostoru sjeverno od Kostajnice u uspjelej
akciji bilo je 12 mrtvih neprijatelja. 10 km sjevero-
zapadno od Bos. Petrovca vodi se uspješna borba protiv
jače neprijateljske grupe.⁴**

Komandant Jugoistoka

**Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant**

Datum otpreme 10/4/1943 u 20.00 časa
Datum prijema 11/4/1943 u 1.45 časa

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5783

Stiglo 11 aprila 1943 — XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5445/Op.

Dnevni izvještaj od 10 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

U zoni G. i D. Zimlje, koju su prešle naše grupe V. A. C., nisu primjećeni partizani.

Evakuisana je takođe i zona Kljuni—Pridvorci.

Partizanske formacije procijenjene na otprilike 1.000 oružanih ljudi² nalaze se u zoni Kifino Selo—Plužine (Nevesinje SR—AT), gdje su ometale naše V. A. C., koji su nastojali da nastupaju prema istoku. Ove su formacije u dodiru sa V. A. C. istočno od Batkovića (SL—AT) i Nevesinja. Partizanske grupe³, za koje je jučerašnjim izvještajem javljeno da su u Radimlju

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Odnosi se na Drugi i Peti bataljon Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 76.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj
**114. lovačka div.: na prostoru sjeverno od Kostajnice u uspješnoj
akciji bilo je 12 mrtvih neprijatelja. 10 km sjevero-
zapadno od Bos. Petrovca vodi se uspješna borba protiv
jače neprijateljske grupe.⁴**

Komandant Jugoistoka

**Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant**

Datum otpreme 10/4/1943 u 20.00 časa
Datum prijema 11/4/1943 u 1.45 časa

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5783

Stiglo 11 aprila 1943 — XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5445/Op.

Dnevni izvještaj od 10 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

U zoni G. i D. Zimlje, koju su prešle naše grupe V. A. C., nisu primjećeni partizani.

Evakuisana je takođe i zona Kljuni—Pridvorci.

Partizanske formacije procijenjene na otprilike 1.000 oružanih ljudi² nalaze se u zoni Kifino Selo—Plužine (Nevesinje SR—AT), gdje su ometale naše V. A. C., koji su nastojali da nastupaju prema istoku. Ove su formacije u dodiru sa V. A. C. istočno od Batkovića (SL—AT) i Nevesinja. Partizanske grupe³, za koje je jučerašnjim izvještajem javljeno da su u Radimlju

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

³ Odnosi se na Drugi i Peti bataljon Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 76.

Javljeno je da je partizansko ljudstvo neodređene jačine sjeverno od Meke Grude nagnano u bjekstvo našom artiljeriskom vatrom.

SEKTOR MOSTAR

Formacije V. A. C., za koje je jučerašnjim izvještajem javljeno da čiste zonu D. Zimlje, proširile su svoju akciju i doprle do mjesta Lakat (RQ—BD) — Sopilji (RQ—AV) — Hrušta (RQ—AX) — Kljuni (SI—BD). U zoni Nevesinje naše jedinice V. A. C., koje operišu u Nevesinjskom Polju, izbile su danas neposredno istočno od Nevesinja i duž linije Babja Gl. (SL—AP) — Oplavci (SP—AN) — Grčki Vrh (SR—AL). U borbama koje su se juče razvile neprijatelj je pretrpio ove gubitke: 10 mrtvih, mnogobrojni ranjeni, 10 zarobljenih. Zaplijenjena su dva mitraljeza, jedan puškomitraljez i osam pušaka. Gubici V. A. C.: dva mrtva i dva ranjena.

SEKTOR METKOVIĆ

Partizansko ljudstvo napalo je juče hrvatski garnizon u Krstaticama (Makarska XI—BD). Napad je odbijen.

Formacije V. A. C., prilikom čišćenja u zoni Vlahovići (Vranjska), izdržale su sa partizanima sukob koji se povoljno svršio. Nastavlja se akcija čišćenja od strane naših jedinica u zoni južno od Berkovića (Nevesinje SL—SN—AI).

SEKTOR DUBROVNIK

U toku je čišćenje od strane naših jedinica u zoni jugozapadno od Plane i sjeverozapadno od Trebinja.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Onemogućena uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika; nebo vedro, na mahove jak vjetar.

GENERAL PIAZZONI

Kopija predana

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 načelniku Operativnog odjeljenja
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

Predmet:

Telegram

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija,,
Operativno odjeljenje**

Br. 5846

Stiglo 12.4.43

**OD VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

Br. 5450-0p.

otpreme

Datum i čas

prijema 11-4-43 14.—

Telegram primljen od trupa Crne Gore:

„„Br. 2522-Op.

Novosti od 10 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE"

Bataljon „Intra" uz pomoć bataljona „Fenestrelle", stigavši u zonu u 16 časova, izdržao je juče u toku cijelog dana uzastopne napade nadmoćnih partizanskih snaga.² Neprijateljski gubici procijenjeni su na preko tri stotine. Naši: 18 mrtvih, 24 ranjena, jedan nestao iz bataljona „Intra"; tri mrtva, 10 ranjenih, jedan nestao iz bataljona „Fenestrelle". Ovi gubici obuhvataju i gubitke javljene telegramom 2499-Op.

Garnizon Foča potpuno je opkoljen od strane komunističkih formacija, koje su zauzele zonu Zlatari i Orahovsko Brdo³ (Sarajevo VS—BN). U ovom posljednjem mjestu njima su se energično suprotstavili Lukačevićevi četnici.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B/10.

² Borbe su vođene na Krčinom Brdu i Kapku protiv jedinica Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 54.

³ Orahovsko Brdo zauzele su jedinice Druge proleterske brigade (Prvi, Drugi i Peti bataljon). Vidi dok. br. 58.

Jutros su bataljoni „Intra“ i „Fenestrelle“ još angažovani u borbi sa partizanskim snagama.

Komanda 4 alpiskog i bataljona „Exille“ kreću se prema zoni gdje se vodi borba, odakle će, pošto potuku ustaničke snage koje su prodrle u rukav Ustikoline, tri bataljona krenuti da deblokiraju Foču.

Avijacija Šestog arm. korp., došavši poslije podne u zonu na zahtijev ove Komande, nije mogla da djeluje uslijed slabe vidljivosti.

Njemačke „štuke“ bombardovale su jutros položaje oko Foče.

Prema vijestima iz njemačkog izvora, 1500 partizana prešli su Ilovaču (VS—BZ) u pravcu Ustikoline.

Druga kolona koja dolazi iz Podgraba navodno je u pokretu prema jugu.

SEKTOR „FERRARA“

Nacionalističke formacije u povlačenju od Krstača kod Golije stigle su u Presjeku (Nikšić ZI—GQ) ostavljajući prednje dijelove u zoni Stozi (Trebinje VO—GU). U Presjeku je upućen i crnogorski policiski bataljon.

Naša kolona spomenuta u telegramu 2341-Op. nalazi se blizu Javorka (Nikšić ZL—GU).

Avijacija je stigla u zonu, ali nije mogla djelovati zbog slabe vidljivosti.

General MENTASTI " "
Šesti arm. korpus 09301104

- 1 kopija nač. Štaba
- 1 kopija pom. nač. Štaba
- 2 kopije Op. od.
- 1 kopija Odjelj. „I“

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 11 APRILA 1943 GOD. O BORBI PROTIV
JEDINICA NOV NA SEKTORU BOSANSKI PETROVAC —
VRTOČE¹

POVJERLJIVO

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 5855

Stiglo 12 apr. 1943 — XXI

12.4.43

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 647/43

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
Sjedište

Dnevni izvještaj od 11.4.43

Hrvatska: vrijeme potpuno oblačno.

114 lovačka div.: prilikom prebacivanja 741 pukovske grupe
na prostor Bos. Petrovac—Vrtoče u sukobu s neprija-
teljem- 12 naših ranjeno.³ Bliži podaci nedostaju uslijed
prekida radioveze.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

² = Vidi dok. br. 61 i 112.

³ Vidi dok. br. 61, 218 i 221.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5839

Stiglo 12 aprila 1943 — XXI

Datum i čas otpreme
prijema 12/4/1943
1 čas

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5500/0p.

Dnevni izvještaj od 11 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Partizanske grupe primjećene su u zoni Krusvolijan². Jače formacije nalaze se između Kifina Sela—Plužina—Bratača u cilju sprječavanja eventualnog našeg pokreta sa zapada.³

Prema obavještenjima izgleda da je to Četvrta dalmatinska i Peta crnogorska brigada, o kojima je više puta javljeno.

Vazduhoplovstvo je primjetilo kretanje iz Kifina Sela prema Gacku. U Gacku i obližnjim naseljima vazduhoplovstvo stalno primjećuje raštrkane partizanske grupe.

Nema jačeg pokreta iz Gacka prema jugu.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

¹ Kruševljani

^s Na pomenutoj prostoriji nalazile su se jedinice Devete dalmatinske NOU divizije i Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije.

SEKTOR MOSTAR

Četnički obavještajac javlja da je Vukčevićeva brigada V. A. C. iz Konjica zauzela zonu Borci (Konjic RM—BS). U pomenutoj zoni zatečeno je hiljadu partizanskih lješeva i mnogobrojna stoka, pobijeni pretežno u nedavnim akcijama našeg vazduhoplovstva.

SEKTOR NEVESINJE

U toku noći partizanska akcija protiv Nevesinja bila je lako odbijena od naših V. A. C., koji su nanijeli partizanima neutvrđene gubitke i zarobili 10 ljudi, među njima političkog komesara Milorada Bartulicu, ranije osuđenog u odsutnosti na robiju od Vojnog suda u Šibeniku.

SEKTOR METKOVIĆ

Formacije V. A. C. koje čiste zonu Vranjska, o čemu je juče javljeno, proširile su akciju prema jugoistoku i stigle u Zvijerinu (Dubrovnik TI—GU).

Nastavlja se djelatnost patrola naših bataljona u zoni Stanojevići (Nevesinje SI—AD); Hrgud (RM—RO—RQ—AI—AF) i Kubas (SL—AD) nađeni su prazni.

SEKTOR PELJEŠAC

Završeno je čišćenje zone obuhvaćene trouglom Borje (Meleda⁴ XR—GU) — Golubinica (XT—GZ) — Gruda (IH—GZ — vidi izvještaj od 4 aprila). — Uhapšena je jedna žena pod sumnjom da je partizanski kurir.

SEKTOR DUBROVNIK

U toku je akcija naših jedinica i formacija V. A. C. u zoni sjeverno od Plane sa ciljem: klanac Kobilja Gl. (Gacko UM—GU), gdje su primjećene jake partizanske snage.⁸

Danas poslije podne, pošto je savladan slab partizanski otpor, dostignuti su ovi položaji: k. 1024 i k. 1041 (Gacko UH—AD).

Završeno je čišćenje u zoni sjeverozapadno od Trebinja, a da se nije naišlo na partizane.

Zasjeda izvedena noćas u zoni Lapad (Dubrovnik), u cilju da iznenadi sabotere telefonske linije, imala je za posljedicu hapšenje triju sumnjivih lica.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Borbena izvidanja u Nevesinjskom Polju i duž puta Nevesinje—Ulog—Kalinovik i Nevesinje—Gacko.

Bombardovana i mitraljirana naseljena mjesta zauzeta od strane partizana i komora u zoni Kifino Selo—Plužine.

Bombardovan obrušavanjem G. Bratač (Nevesinje SR—AR), gdje je primjećena jaka P. A. odbrana.

Ukupno je izvršeno šest akcija bombardovanja i šest mitraljiranja.

Vedro.

General Piazzoni

8 kopija

1 Ekselenciji

1 nač. Štaba

1 pom. nač. Štaba

2 načelniku Oper, odjeljenja

1 Obavještajnom odjeljenju

1 kom-di K. karabiniera

1 Telegrafskom odjeljenju

BR. 215

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 11 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹

BR. 216

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILEĆE OD 11 APRILA 1943 GOD. O PRIPREMAMA
ČETNIKA ZA NAPAD NA JEDINICE NOV KOD KOBILJE
GLAVE¹

Od poruč. Lunazzia

Komandi VI Arm. korp. — Obavještajno odjeljenje

11/4/43 — Br. 16/Op. Popović je sa oko 300 antikomunističkih dobrovoljaca stigao u Meku Grudu i sjedinio se sa Starovićem, preuzeo komandu Sektora i sada ima ukupno 700 četnika.

Izgleda da će partizani noćas napasti Meku Grudu. Baćević je naredio da se položaj čvrsto drži.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B/10. Ovaj dokumenat je objavljen u „Zborniku“, Tom III, knj. 5, dok. br. 145.

Crnogorski bataljon Cernica je transportovan automobila u Planu. Bataljon Jadimane, koji se probio do Glavinića (TI—GK), nije susreo partizane niti je imao podatke o njima. Zona je mirna i stanovništvo obavlja poljske radove.

Sutra ujutro će se izvršiti predviđeni napad radi ponovnog osvajanja Kobilje Glave; učestvovaće Popovićeви četnici, Crnogorci iz bataljona Cernica i Troglavca, 4 tenka i jedan vod 73/13, zaštićen jednim bataljonom bez jedne čete.

Potpis poruč. Lunazzi 08151104

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot-	Datum prijema	
5488	11	3
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

BR. 217

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 12 APRILA 1943 GOD. ZA ZATVARANJE PRAVCA DREZNICA—ZELJUŠA¹

V. P. 10, 12 aprila 1943 XXI

Telegram

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO
Komandi VI Armijskog korpusa

Br. 5803 prot.

Njemački štab za vezu pri ovoj Komandi saopštio je da je, uslijed povlačenja naših trupa na front Bučići—Zeljuša—Lišani (10 km. sjevero-sjeveroistočno od Mostara), ostao bez zaštite dio Neretvanske doline i linija snabdijevanja Drežnice—Zeljuša. Njemačka komanda u Hrvatskoj moli da ubuduće naše trupe osiguraju dolinu Neretve do Bjele i kontrolišu izviđanjem susjednu zonu (jugoistočne padine brda Podgorani—Ravni uključno). Nijemci bi, sa svoje strane, obezbijedili zonu s obje strane doline Neretve između Drežnice, G. Bjele i Jansenjana. Mole se učtivo hitni podaci za odgovor.

Načelnik Štaba Superslode 180012

12 april 1943, XXI

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 12 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV NA DRUMU KLJUČ—BOSANSKI PE-
TROVAC¹

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"

POVJERLJIVO

Pov. br. 652/43.

.... . ~ 3 7

Visa komanda oružanih snaga

„Slovenija—Dalmacija"

Operativno odjeljenje

Br. 5932

Stiglo 13 apr. 1943 — XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"

— Operativno odjeljenje

— Obavještajno odjeljenje

Sjedište

Dnevni izvještaj od 12.4.43

Hrvatska: vrijeme oblačno, u Hercegovini djelimičn@
snježna vijavica.

114 lovačka div.: jače komunističke grupe* pokušavaju da pre-
sijeku komunikacijski drum Ključ—Petrovac koji je
važan za 741 puk (prostor Bos. Petrovac). Ovog časa
slomljen je neprijateljski otpor uz pomoć avijacije.
Sopstveni gubici: 16 mrtvih, 25 ranjenih. Neprija-
teljski gubici: 91 mrtav utvrđen, zaplijenjena dva
art. oruđa (10 cm), artilj. municije i pješad. oruđa.
Potvrđeno je prisustvo neprijateljske grupe južno
od Jajca.⁸

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa

Drechsler

poručnik i adutant

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

Odnosi se na jedinice Druge i Četvrte krajiške brigade Pete
NOU divizije. Vidi dok. br. 112.

* Vjerovatno se odnosi na jedinice Jedanaeste krajiške brigade
Desete NOU divizije.

otpreme 12/4/43
Datum i čas
prijema 13/4/43
1.30

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje
Br. 5888
Stiglo 13 aprila 1943—XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE -- OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XI I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5546/Op.

Dnevni izvještaj od 12 aprila u 18 časova
AKTIVNOST USTANIKA

Partizanske grupe izvjesne jačine — sigurno one spomenute u jučerašnjem izvještaju² u zoni Kifino Selo — Plužine pojačale su pritisak na naše formacije V. A. C. u Nevesiniu iz Vilenjaka (Nevesinje RO—AR) zajedno sa drugim dijelovima koji dolaze iz zone Hrgud i Trusina; ove posljednje vjerovatno predvodi poznati Brstina.⁸

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

* Vidi dok. br. 214.

³ Odnosi se na Udarnu grupu (Drugi i Peti bataljon) Desete hercegovačke NOU brigade, kojom su komandovali Rade Hamović i Cedo Kapor, a Dušan Brstina bio je tada rukovodilac jedne partizanske grupe u Nevesinjskom srezu.

Druge partizanske grupe vršile su jak pritisak na naše V. A. C. jugoistočno od Nevesinja između Odžaka i Drežnja.

U zoni Kobilja Gl. — Gacko primjećene su od vazduhoplovstva jake partizanske grupe, naročito u naseljima bližim ovom posljednjem mjestu.

SEKTOR MOSTAR

Juče kasno poslije podne i u toku noći između 11 i 12 jake partizanske grupe zauzele su položaje u Bileće⁴ (SI—AR), Vilenjaku (RQ—AR), ugrožavajući naše V. A. C. raspoređene po prevoju Grebak i Nevesinje, koji su se bez borbe povukli prema zapadu.

Danas poslije podne V. A. C. bili su na putu da, ne stupajući u dodir sa partizanima, stignu u zonu Blagaj iza našeg rasporeda s obje strane puta.

Partizani koji su ostali u zoni Nevesinje nisu ničim pokazali da će nastaviti svoj pokret prema zapadu, kuda su poslali samo patrole.

Brigada V. A. C. koja je došla iz Konjica — o čemu je javljeno u jučerašnjem izvještaju — stupila je u zoni HANSKO POLJE (RK—BL) u dodir sa našim V. A. C. koji su došli iz ZASTOLJA (RH—BH).

I u ovoj zoni pokazalo se da nema partizanskih dijelova.

SEKTOR METKOVIĆ

Naše formacije V. A. C. nastavljaju akciju čišćenja u predjelu Viduša (Dubrovnik SR—TI—TL—GS—GQ—GO).

Naši bataljoni pri izviđanju u zoni Hrgud, o čemu je javljeno u jučerašnjem izvještaju, stigli su u Kameni Obor (Nevesinje RO—AI) i Drvenicu (SI—SL—AD) a da nisu primijetili partizane.

U noći između 11 i 12 prekinuta je telefonska linija Metković—Bili Vir (Mostar OL—AB), koja je odmah popravljena.

Dana 11 u mjestu Koljani (PI—AB) ubijen je jedan ustaša na odsustvu.

SEKTOR DUBROVNIK

Formacije V. A. C. u pokretu iz Plane prema sjeveru juče poslije podne zauzele su Kobilju Gl. Napadnute u toku noći i jutros u zoru od jakih partizanskih grupa⁵, o kojima je jučerašnji izvještaj javio da su u zoni, povukle su se prema

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

Djelatnost vazduhoplovstva

Borbena izviđanja iznad Nevesinjskog Polja i duž puta Blagaj—Nevesinje—Gacko.

Lako bombardovanje i mitraljiranje ljudi i stoke u Nevesinjskom Polju i Kuli Fazlagić (Gacko UM—AI) i u Gatačkom Polju.

Ukupno su izvedene četiri akcije bombardovanja i tri mitraljiranja.

Oblačno.

General Piazzoni⁶

- 1 Ekselenciji**
- 1 načelniku Štaba**
- 1 pomoćniku načelnika Štaba**
- 1 Obavještajnom odjeljenju**
- 2 Operativnom odjeljenju**
- 1 Komandi Kr. karabiniera**
- 1 Telegrafskom odjeljenju**

• Ispod potpisa nalazi se datum 13. IV. i paraf (m) generala Maria Robottia, napisani crnom olovkom.

**OBAVJEŠTENJE NAČELNIKA ITALIJANSKOG GENERAL-
ŠTABA KRALJEVSKE VOJSKE OD 13 APRILA 1943 GOD.
O TRAŽENJU DA NIJEMCI PREDUZMU OPERACIJE PRO-
TIV JEDINICA NOV U SANDŽAKU I NAREĐENJE ZA
UČEŠĆE ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA I VAZDUHO-
PLOVSTVA U TIM OPERACIJAMA¹**

Telegram

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5961

Stiglo 14 aprila 1943/XXI

otpreme

Datum i čas

prijema 13/4/43
23.30

OD GENERALŠTABA KRALJEVSKE VOJSKE — OPERATIVNO

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA”

Br. 6789/Oper. prot.

Dostavljam sljedeći telegram Vrhovne komande upućen ovom Generalštabu kraljevske vojske, Guvernatoraitu Crne Gore i Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija”.

„21817 Uslijed situacije stvorene u Sandžaku prelaskom partizana preko Drine², trupe divizije „Taurinense” povlače se ka Pljevljima, a garnizon Foča, sastavljen od bataljona „Aosta” i jedne baterije, opkoljen je. Ova Vrhovna komanda je zatražila od OKW³ da nam pomogne u oslobođenju ovog garnizona. Oslobođenje bi trebalo da se izvrši pomoću „njemačke akcije iz Goražda ka Foči i po mogućstvu akcijom VI Armijskog korpusa, pojačanog njemačkim trupama sa pravca Kalinovik—Foča.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28. Desna ivica dokumenta je oštećena.

² Prodor preko Drine izvršile su Prva i Druga proleterska divizija.

³ Kratica, od Oberkommando der Wehrmacht — Vrhovna komanda oružane sile.

OGGETTO

5961
partenza
14 APR 1943

Data e ora

arrivo 13/4/43

23,30

DA SUPREMACITO (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

AT SUPERMACITO

Pr. 6789/Op. di prot.

Comunico seguente tele-scritto comando Supremo diretto a questo Supereercito, Governatorato Montenegro e Supersloda.

"18:17 data situazione determinatasi in Sangiacato a seguito forzamento Brina da parte partigiani truppe divisione Taurinense stanno ripiegando su Flevlja e presidio Foca, costituito da battaglione Aosta con una batteria, è accerchiato.

Questo comando Supremo ha richiesto a O.K.U. di concorrere a sbloccamento tale presidio che dovrebbe effettuarsi mediante azione tedesca da Goradze su Foca e possibilmente azione VI corpo rinforzato da truppe tedesche per direttrice Kalinovik Foca.

Altro concorso è stato richiesto ad O.K.U. per azione a più ampio raggio in Sangiacato contro massa partigiani ivi affluita. Supereercito esamini possibilità azione VI corpo aerea su Kalinovik Foca e faccia attuare massimo concorso possibile con forze aeree Supersloda per rifornimento e difesa presidio Foca prendendo contatto con Governatorato Montenegro.

GENERALE AMEROSIO**

Codesto comando esamini possibilità attuare concorso richiesto, in particolare con azione aerea e eventualmente con formazioni tecniche.

Prego disposizioni.

Prego informare disposizioni prese.

GENERALE ROSI

4 copie:

- 1 Capo di S.M.
- 1 S. Capo di S.M.
- 2 Ufficio Operazioni

5951

Posebna pomoć je tražena od OKW za dejstvo većih razmjera u Sandžaku protiv glavnine partizana koja je tamo naišla. Generalštab vojske neka ispita mogućnost dejstva VI Armiskog korpusa na pravcu Kalinovik—Foča i neka se poštara da bude ostvareno što jače sadejstvo sa vazdušnim snagama Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija" u cilju snabdijevanja i odbrane garnizona Foče, stupivši u dodir sa Guvernatoratom Crne Gore.

GENERAL AMBROSIO""

Neka ta Komanda ispita mogućnost izvršenja traženog sadejstva, naročito sa akcijom iz vazduha i eventualno sa četničkim formacijama.

Molim da naredite potrebno.

Molim za izvještaj o donijetim odlukama.

General Rosi*

4 kopije

1 načelniku Štaba

1 pomoćniku načel. Štaba

2 Operativnom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA" OD 13 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV NA DRUMU KLJUČ—BOSANSKI
PETROVAC¹**

POVJERLJIVO

**Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"**

Pov. br. 658/43

14. 4. 43.

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje**

Br. 6009

Stiglo 14 aprila 1943—XXI

**VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA — „SLOVENIJA DALMACIJA"
— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
Sjedište**

Dnevni izvještaj od 13. 4. 43

Hrvatska: vrijeme oblačno.

114. lovačka div.: poslije djelimično žestokih borbi sa dijelovima 741. puka na prostoru Bos. Petrovca jača neprijateljska grupa² otstupila na jug. Gubici od 9 do 12. 4.: sopstveni: 27 mrtvih, 44 ranjena, 7 nestalih. Neprijateljski: izbrojano 189 mrtvih, mnogo mrtvih i ranjenih ustanici odveli sa sobom.⁸

Komandant Jugoistoka

**Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant**

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Voinoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

² Vidi dok. br. 112.

³ Nijemci su redovno u gubitke jedinica NOV ubrajali i nebo-račko stanovništvo koje su ubijali na vojišnoj prostoriji. Vidi tom IV, knj. 11, dok. br. 168. prim. 6.

MARCELLINO CIBATO

DA ADDDETTO MILITARE - DELINADO

AT SUPERSLODA per Colonnello COLTAMAGNA Cettocapo S.S. SUPERLODA

N° 509 di prot.

11 13 Aprile 1943 ore 23

Montenegro mi rappresenta gravissima situazione battaglia 403FA
circondato da più giorni dai ribelli su quota 860 nord - est roca, et
chiede urgente aiuto aerei bombardamento.

Superando molte difficoltà spero comando tedesco invierà domani
ricognizione et eventuale bombardamento.

A te già comandante glorioso 2° alpini est superflua preghiera cal-
do urgente interessamento per intervento se possibile apparecchi ita-
liani Supereloda.

Le notizie necessarie per azioni possono essere richieste a me aut
direttamente Montenegro.

Pragati risposta.

Colonnello CHIUSI

Comando Supereloda - P.L. 10

Alto 11 14/4 ore 3,45

Decifrato dal: M. Manfreda

Fatta 4 copie:

- 1 Copia al Capo S.S.
- 1 " " Cettocapo S.S.
- 2 " " Ufficio Op.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG VOJNOG IZASLANIKA IZ
BEOGRADA OD 13 APRILA 1943 GOD. O OPKOLJAVANJU
ITALIJANSKOG BATALJONA KOD FOČE OD STRANE
JEDINICA NOV¹**

Šifrovani radiogram
Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5962

Stiglo 14 aprila 1943/XXI

OD VOJNOG IZASLANIKA — BEOGRAD
SUPERSLODI za pukovnika COSTAMAGNA, pomoćnika
načelnika Štaba te Komande

Br. 509 protok.

13 aprila 1943—23 časa

Crna Gora mi ukazuje na vrlo tešku situaciju bataljona „Aosta”, koji je već više dana opkoljen od strane ustanika² na koti 860 sjeveroistočno od Foče i traži hitnu pomoć aviona za bombardovanje.

Prebrodivši mnoge teškoće, nadam se da će njemačka komanda sutra ujutro izvršiti izvidanje, a eventualno i bombardovanje.

Tebi nekada slavnom komandantu 2 alpiskog, suvišno je podnositi toplu molbu da se hitno zauzmeš za intervenciju italijanskih aparata Superslode, ukoliko je to moguće. Potrebni podaci za dejstvo mogu se tražiti od mene ili direktno od Crne Gore.

Molim te odgovori mi.

Pukovnik Chiusi

Viša komanda oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija” V.P. 10
stiglo 14/4 časova 3.45
dešifrovao major Manfreda

Napravljene 4 kopije

- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku nač. Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju

otpreme
Datum i čas
prijema 13/4/43 1.10

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 5948
Stiglo 14 aprila 1943—XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARM. KORPUSA
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5611/Op. prot.

DNEVNI IZVJEŠTAJ OD 13 APRILA U 18 ČASOVA

I

Aktivnost ustanika: partizanske grupe neodređene jačine, koje se nalaze još uvijek u zoni Kobilja Gl., primijećene su i danas od vazduhoplovstva. Ranije primijećene grupe u zoni Nevesinje—Kifino Selo izvršile su u toku noći pritisak protiv rasporeda naših V. A. C. prema Šipačnu — Džinovoj Mah. Dijelovi manje jačine, koji obilaze zonu Hrgud—Trusina u cilju pribavljanja hrane, bili su progonjeni od nacionalnih jedinica i jedinica V. A. C. u toku čišćenja. Javlja se da je Vlado Šegrt izgleda prikupio partizanske snage razmještene u zoni Kula Fazlagić i Kobilja Gl. i da je postao komandant III Proleterske divizije, zamijenivši jednog Dalmatinca koji je poginuo u skorašnjoj borbi u Nevesinju.

Sektor Mostar: djelatnost patrola u zoni Hansko Polje i istočno od našeg rasporeda u zoni Blagaj.

Sektor Metković: patroliranja i izvidanja nacionalnih jedinica u zoni zapadno i južno od Stoca i u zoni Hrgud i Trasira. Formacija V. A. C. sukobila se kod Prijevorca (Nevesinje SI—AF) sa partizanskim dijelovima. Ubijen je vođa ustanika Risto Vrega iz Trebinja. Odred Crnih košulja izvršio je juče upad iz Opuzena (Mostar NK—AB) u Ladište (Mljet NK—GZ) i zarobio jednog partizanskog jataka.

Sektor Dubrovnik: borbe lokalnog karaktera između četničkih i partizanskih formacija u zoni sjeverno od Meke Grude.

Gubici koje su V. A. C. juče pretrpjeli: 4 mrtva i 13 ranjenih. Gubici protivnika nijesu utvrđeni. Zarobljeno je 6 partizana i oslobođen jedan naš vojnik zarobljen u predašnjim operacijama.

Partizani su prekinuli put između Kotina² i Kobilje Gl.

Sektor Kotor: obična djelatnost vazduhoplovstva, ometana oblacima i magluštinom.

Borbena izvidanja duž puta Blagaj—Nevesinje—Gacko, puta Gacko—Plana i u Nevesinjskom i Gatačkom Polju.

Bombardovana su i mitraljirana mjesta zauzeta od partizana, naoružane grupe, komora i stoka.

Na zahtjev Komande trupa Crne Gore jedan avion, kome je pošlo za rukom da stigne do Foče, bombardovao je kotu Trovrh (Sarajevo US—BN), gdje je primijećena partizanska artiljerija u dejstvu.

Ukupno su izvedena 4 borbena izvidanja, devet bombardovanja i 5 mitraljiranja.

Bilo je snažno protivavionsko dejstvo sa brežuljaka oko Gacka. Pogoden je eksplozivnim mecima više puta avion Cr. 42, ali je uspio da se sretno povрати.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI*

8 kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabinijera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

¹ Korita

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 13 APRILA 1943 GOD. O PRETRPLJENIM
GUBICIMA U BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV
NA PODRUČJU FOČE¹**

Predmet: rzb.

Telegram

otpreme
Datum i čas
prijema 14-4-43
13.50

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 5992
Stiglo 14-4-43

OD KOMANDE VI ARM. KORP.
SUPERSLODI — OPERATIVNO

Br. 5616 — Op. — Telegram Komande trupa Crne Gore
Počinja:

Br. 2686—Op. — Novosti od 13 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE“

Završen je prelazak jedinica i službi u Pljevlja, iz Čajniča,
gdje su se nalazile.

Baterija garnizona Foče uspješno je tukla koncentracije
ustanika. Partizani su izvršili nekoliko artiljerijskih gađanja
na naše položaje u Foči.

Avijacija VI Arm. korp., na zahtjev ove Komande, bom-
bardovala je zonu Trovrh (Sarajevo VS—BN), odakle je do-
lazila pomenuta vatra.

Naši gubici u akciji spomenutoj u telegramu 2550—Op.²: batalj. „Fenestrelle”: poginulo je 5 oficira, ranjeno 2 oficira i 20 vojnika, nestalo 11 vojnika; 1 puk alpinske artiljerije: poginulo 11 vojnika, ranjeno 20 vojnika, nestalo 7 vojnika.

Naknadno će se javiti o gubicima bataljona „Intra”, koji su veći.

Ispravka telegrama 2550—Op. — poginuo je samo komandant „Fenestrelle”.

Gubici u naoružanju bataljona „Fenestrelle” — 8 puško-mitraljeza, 2 mitraljeza, 3 minobacača 45, 1 minobacač 81 mm, 6 onesposobljenih artiljeriskih oruđa i nešto punjenja. Za batalj. „Intra” naknadno će se javiti.

Transportno odjeljenje iz Beograda javilo je da su ustanici napali transport na pruzi Brod — Sarajevo, izbacili ga iz šina i zapalili vagone te je uslijed toga pruga zatvorena za saobraćaj.

SEKTOR „VENECIJA”

Tri 15 (?)^s na dan 11 nacionalisti u službi na čuvanju mosta Bioča (Peć QK—GS) napadnuti su mnogim hitrima vatrenog oružja.

Nema gubitaka.

SEKTOR „FERARRA”

Avijacija je juče, jutros i danas poslije podne tukla zonu Ravno (Gacko VH—AL).

Završeno.

General MENTASTI
Šesti arm. korpus

6 kopija

1 Ekselenciji

1 načeln. Štaba

1 pomoć. nač. Štaba

2 Operat. odjeljenju

¹ Vidi dok. br. 215.

³ Upitnik se nalazi u originalu. Tekst je nejasan.

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA" OD 14 APRILA 1943 GOD. ZA
PRIKUPLJANJE SVIH ČETNIKA IZ HERCEGOVINE ZA
NAPAD NA JEDINICE NOV OKO FOČE¹**

rzeb.

Telegram

V. P. 10, 14 aprila 1943/XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA

i na znanje

GUVERNATORATU CRNE GORE

Br. 5976 protok.

U vezi sa situacijom garnizona Foče, pored već naredenog učešća naše avijacije², neka ta Komanda ispita mogućnost grupisanja svih četnika, okupljajući ih u zoni Nevesinje ili u zoni Gacko — Bileća s tim da napadaju Foču.

Održavati stalnu vezu sa Crnom Gorom. Izvijestiti 14 aprila 43/XXI.

General Robotti

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA" OD 14 APRILA 1943 GOD. ZA
BOMBARDOVANJE POLOŽAJA JEDINICA
NOV OKO FOČE¹**

V. P. 10, 10 aprila 1943/XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO

TAKTIČKOM VAZDUHOPLOVSTVU SUPERSLODE

i na znanje

KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA

**Fonogram
Telegram**

Br. 5975

Partizani koji su prešli Drinu već više dana opkoljavaju garnizon Foču², čiju posadu čini alpiski bataljon „Aosta". Vrše se pripreme za operacije s namjerom da se oslobodi pomenuti garnizon pomoću njemačke akcije iz Goražda ka Foči i eventualno duž pravca Kalinovik—Foča. U međuvremenu hitno je potrebno intervenisati najjačim učešćem avijacije. To taktičko vazduhoplovstvo neka upotrebi sve svoje mogućnosti u ovome cilju, stupajući odmah u neposredan dodir sa Guverneratom Crne Gore ili komandom trupa Podgorica. Imati u vidu da je u zoni Foča predviđeno i učešće njemačkih aviona.

General Robotti

14 aprila 1943/XXI

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLO-
VENIJA—DALMACIJA" OD 14 APRILA 1943 GOD. DA SE
ISPITAJU UZROCI PORAZA ITALIJANSKIH JEDINICA
U PROZORU I DOLINI RAME I NERETVE¹**

rzeb.
Strogo lično

Preko oficira
Izvještaj je već na
dobrom putu⁴

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA — DALMACIJA"

Predati u ruke

2 armija

Operativno odjeljenje 1		
Br prot.	Datum priema	
5998	27-5-4 :	
Kateg.	Vrsta	Fasc.
	1	4/18

V. P. 10, 14 april 1943-XXI

Operativno odjeljenje

Br. prot. 6000 povjerljivo

**Predmet: Događaji u dolini Neretve: akcija komandi, upo-
treba trupa**

EKSELENCIJI GENERALU PIAZZONIU

Komandantu VI A. K.

Vojna pošta 39

**Povodom mojih akata 3735 i 5320 od 5 marta³, odnosno
2 aprila 1943, skrećem pažnju Vašoj Ekseleciji na nekoliko
tačaka koje želim da naročito budu produbljene u istrazi koju
sam Vam povjerio povodom događaja od februara tekuće god.
u dolini Neretve.⁴**

I to:

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhiyi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 E/15.

⁵ Dopisano rukom, na italijanskom jeziku.

⁴ Vidi tom IV, knj. 11, dok. br. 188.

urzb.
STABILIMENTI PERSONALI

COMANDO SUPERIORE F.F. AA.

"SLOVENIA - DALMAZIA"

2^a ARMATA

UFFICIO OPERAZIONI

N. di Prot. 6000

SEGRETO

Risposta al

Carte annessa

ESCESTE: Avvenimenti di Val Narenta: azione dei Comandi, impiego delle truppe.-

ALL'ECELLENZA IL GENERALE PIAZZONI

Comandante il VI C.A.

" POSTA MILITARE 32 "

A seguito dei miei fogli 3735 e 5320, datati rispettivamente 5 marzo e 2 aprile 1943, attiro l'attenzione di V.S. su alcuni punti che desidero siano particolarmente approfonditi nella inchiesta che Vi ho affidata sugli avvenimenti del febbraio u.s. in Val Narenta.

E cioè :

- come si è potuto verificare che, di fronte alla minaccia di ingenti forze avversarie contro il settore di una delle divisioni di cotesto C.A. (minaccia che non poteva essere sfuggita all'Ufficio "I" del C.A. e che era stata segnalata alcuni giorni prima anche da questo Comando - nostro telexscritto 2137 dell'8 febbraio) non sia stata presa nessuna decisione di rilievo per affrontare e risolvere con buoni risultati la situazione operativa, che si era venuta creando. In altre parole, come si possa spiegare il fatto che mentre di fronte ad un avversario enormemente superiore di forze si trovavano truppe nostre assolutamente inferiori, a poche decine di km. siano state tenute ferme ed inerti altre truppe che, per quanto disturbate dai ribelli locali, potevano benissimo essere spostate, nonché numerosi reparti, che "guarnigionavano" città costiere,

— kako se moglo desiti da, nasuprot ugrožavanju od strane ogromnih protivničkih snaga na sektoru jedne od divizija tog Armijskog korpusa (ugrožavanju koje nije moglo izmaći Obavješć. odjeljenju Armijskog korpusa i na koje je ukazala i ova Komanda nekoliko dana ranije — naš telegram 2137 od 8 februara), ne bude donijeta nikakva značajna odluka u cilju suprostavljanja i uspješnog rješavanja operativne situacije koja se stvarala. Drugim riječima, kako se može objasniti činjenica da, dok su se nasuprot mnogo nadmoćnijem protivniku nalazile naše trupe u apsolutnoj manjini, na nekoliko desetina kilometara budu držane nepokretne druge trupe koje su, iako uznemiravane od strane mjesnih ustanika, vrlo dobro mogle biti premještene, kao i mnoge jedinice koje su „čuvale“ primorske gradove, gdje se život razvijao bez ikakvog traga o ratnom stanju.⁶

Očigledno je da su pomenute jedinice morale biti iskorišćene kao što se u trenutku opasnosti koristi svaki pojedinac koji posjeduje oružje kadro da puca;

— da li su i kakvu su akciju komande vršili razni nadležni organi, jer moj je utisak da su sve, ili skoro sve komande ograničile da traže pojačanja od više vlasti.

I stvarno:

— Komanda Armijskog korpusa nije odmah i neposredno 'uzela situaciju u svoje ruke, pokazujući da nema tačnu predstavu o težini momenta: između ostalog je neobjašnjivo zakasnila sa mobilizacijom formacija M. V. A. C.⁶;

— Komanda Divizije „Murge“ nije izdala nikakvo naređenje u cilju uklanjanja naših udaljenih garnizona, pa prema tome u opasnijem položaju da budu preplavljeni, povlačeći ih blagovremeno i privremeno.⁷

Nijedna od zainteresovanih komandi, uključivši ovdje i Komandu Armijskog korpusa, nije primjenila odluke, možda teške, svakako pune odgovornosti, za jedan manevar po unutrašnjim linijama,⁸ koji je nesumnjivo bio moguć a možda ne suviše opasan. Tako smo pretrpjeli bolne gubitke u ljudstvu i materijalu a možda i isto tako bolan gubitak prestiža pred neprijateljem i pred saveznicima. U cilju Vašeg obavješćavanja

⁵ Sa strane ovog stava dopisano je crnom olovkom, na italijanskom jeziku, sljedeća primjedba: „A gdje? Zar su ono pred... lokalni ustanici?“

* Lijevo od ovog stava napisana je crnom olovkom, na italijanskom jeziku, primjedba: „Zakasnila u odnosu na koji datum? Mobilizacija je bila zakazana za 12/2“.

⁷ Sa strane ovog stava dopisano je: „Da li je trebalo da ih povuče u Prozor?“

i prosuđivanja prilažem Vam dvije promemorije koje je tim povodom sastavilo Obavještajno odjeljenje ove Komande.

U vezi s tim neka Vaša Ekselencija izvoli:

— utvrditi držanje kapetana Illenia iz 154 art. puka (promemoria prilog br. 1 — Bitka kod Jablanice), jer iz raznih obavještenja proizilazi da je za vrijeme svoga hapšenja prišao ustanicima, stavio njihove oznake i nagovorio nekoliko svojih artiljeraca da ga slijede;

— tačno utvrditi kako je komandant garnizona Jablanica upotrebio trupe, jer preostali iz te bitke jednodušno tvrde da je u tamošnjem malom utvrđenju bio sakupljen veliki broj vojnika, koji bi se bolje branili da su bili raspoređeni na otvorenom polju, duž lijeve obale Neretve.⁹

Očekujem da mi se, uz najveću hitnost koju dopušta osjetljivost i težina ispitivanja o kome je riječ, svakako do kraja tek. mjeseca pošalju rezultati istrage i prijedlozi koji su joj uslijedili.

General komandant
— Mario Robotti —
Mario Robotti

(M. P.)

* Ispod ove rečenice dopisana je primjedba: „Sta to znači? Da li je trebalo da napuste Jablanicu? A kako se vršilo snabdijevanje hranom i municijom?”

Datum i čas **otpreme**
prijema **14.4.43**
 23.45

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 6022 ,
Stiglo 15 aprila 1943 - XXI

Predmet: rzb
Telegram

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GOĀE
KOMANDI XIV i XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 5662/Op.

Dnevni izvještaj od 14 aprila 1943/XXI u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Nema nikakvih bitnih izmjena u pogledu položaja ustanika. Jake grupe ranije zapažene u zoni Nevesinje—Kifino Selo—Plužine i Kobilja Gl. izvršile su u toku noći pritisak protiv naših formacija V. A. C., koje su raspoređene u predjelu Šipačna i G. i D. Meke Grude.

SEKTOR MOSTAR

Blagaj: patrolna aktivnost velikog radijusa. Neprijatelj nije primjećen u zoni.

Formacije V. A. C. uz pomoć nacionalnih jedinica zapo-

SEKTOR METKOVIĆ

Formacija V. A. C. pod komandom jednog našeg oficira izvela je izviđanje u zoni Hodovo (Nevesinje QO—AL) — Stjepankrs (RK—AV) — Markovac k. 957 (RM—AN) a da nije primjetila partizane.

Povratile su se naše jedinice sa izviđanja u zoni Hrgud, o čemu je javljeno u jučerašnjem izvještaju, a da nisu pro-našle ništa novo.

Vrgorac: hrvatske jedinice izvele su izviđačke akcije iz Vrgorca do Ravče (Makarska XT—AP) — Markića (Mostar IH—KI—AP). Ustanovljeno je prisustvo partizanskih grupa na k. 313 (Makarska IH—K—AP).

Metković: odred Crnih košulja izvršio je čišćenje močvara Soline (Mostar NK—AB) i uhapsio 6 partizanskih jataka.

SEKTOR DUBROVNIK

U zoni Meka Gruda nastavljen je juče poslije podne i u toku noći partizanski pritisak na naše formacije V. A. C., pa su se one povukle na ove položaje: k. 855 (Trebinje TP—GZ) — Lavecici² (UH—GZ) — Preraca (UH—GZ). Formacije V. A. C. uz pomoć naših jedinica, jutros su ponovo preduzele pokret u cilju protivnapada.

Sjeverno od Meke Grude dostignuta je k. 1005 (Gacko UH—AB).

U toku noći naše jedinice V. A. C. u predjelu Šipačno dobro su izdržale više partizanskih napada.

Noćas je hrvatska patrola bila napadnuta pri izviđanju u blizini Taleža (Dubrovnik SR—FV).

Jutros sam sa komandantom divizije „Murge“ i sa svojim načelnikom Štaba pregledao kod Plane nacionalne trupe i formacije V. A. C. u operacijama, te moje trupe smještene kod Bileće i Trebinja.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvršena su borbena izviđanja u zoni Nevesinje i duž puta Blagaj—Nevesinje—Gacko—Plana.

Bombardovana su i mitraljirana naselja i položaji koje drže partizani.

Na zahtjev Komande trupa Crne Gore izvršena su izviđanja i bombardovanja u zoni Foča na ciljeve koje je ovaj garnizon načinio.

Ukupno su izvedena 4 borbena izviđanja, 7 bombardovanja i 2 mitraljiranja.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI

S kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- i Kr. karabinierima
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 14 APRILA 1943 GOD. O PRI-
TISKU JEDINICA NOV NA FOČU I GUBICIMA BATALJONA
„INTRA”¹**

Predmet: Telegram

Operat. Odjelj.

Kopija dostavljena Obavještajnom od.

**Datum i čas otpreme
prijema 15 april 43**

**OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
KOMANDA SUPERSLODE — OPERATIVNO**

5673-Op.

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

Br. 6070

Stiglo 15 aprila 1943 god./XXI

Telegram Komande trupa Crne Gore
Počinje: br. 2709-0p.

Novosti od 14 aprila u 19 časova

SEKTOR „TAURINENSE”

**Avion je juče bombardovao i mitraljirao grupisanje par-
tizana u Zlatarima (Sarajevo US—BN).**

**U 4.30 časova ustanici su napali sa sjevera i sa istoka
garnizon Foču. Odbijeni su sa gubicima.**

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

U 16.45 časova ustanici su gađali žestokom vatrom minobacača 81 i topova malog kalibra otporne tačke garnizona. Dosada javljeni gubici iznose: 1 mrtav i 3 ranjena.²

Dolazeći iz Mostara i iz Tirane, avijacija je bombardovala i mitraljirala objekte oko Foče.

Gubici bataljona „Intra“ u akciji spomenutoj u telegramu 2550-Op.³ Mrtvih: *oficira 1, vojnika 11, ranjeno: 36 vojnika, nestalo 12.*⁴ Gubici u materijalu: minobacača 81 — 2 kom., minobacača 54 — 3 kom., mitraljeza 2, puškomitraljeza 2. Primjećene su trojke u Zaborku (Višegrad XN—BS), Čitluku (Zabljak XI—BL). Jake grupe ustanika u Zorlovići (ZL—BL) i Celebiću (ZP—BD).⁵

SEKTOR „FERRARA“

Naš bataljon u zoni Javorak pojačan je formacijom od 180 četnika. U toku noći prekinute su, obaranjem telefonskih stubova, telefonske linije za Podgoricu na dijelu Bogetići — Danilovgrad. Linija je popravljena u 11.30 časova.

SEKTOR PODGORICA

12 uveče iznenađena su i uhvaćena 2 lica koja su pokušala da izađu naoružana van garnizonskih prepreka.

SEKTOR „PERUGIA“

U 3 sata ispaljeni su puščani hici na blokadno mjesto garnizona Cevo.

Mitraljezi odbrane su odgovorili. Nema gubitaka.

U toku je čišćenje zone. General MENTASTI. *Završeno.*

VI Arm. korp.⁶

¹ Toga dana vršila je Druga proleterska brigada samo demonstrativni napad na Foču kao pripremu za opšti napad koji je trebalo da se izvrši noću 15/16 aprila. Međutim, ovaj napad nije uslijedio zbog pritiska četnika kod s. Celebića. Vidi dok. br. 70 i 101.

² Vidi dok. br. 215.

⁴ Rečenicu je u originalu podvukao crvenim mastilom general Mario Robotti i sa strane napisao: „Na sreću su mali“.

⁵ Kod Celebića nalazile su se jedinice Treće sandžačke NOU brigade.

NAREĐENJE ITALIJANSKOG GENERALŠTABA KRALJEVSKE VOJSKE OD 15 APRILA 1943 GOD. ZA ORGANIZACIJU SADEJSTVA SA NJEMAČKIM TRUPAMA U VEZI SA OPERACIJAMA PREMA FOČI¹

V. P. 10 — 15/4/43 — 1943/XXI
14.30 čas.

Telegram Viša komanda oružanih snaga
 „Slovenija—Dalmacija”
 Operativno odjeljenje
 Br. 6054
 Stiglo 15.IV.43/XXI

**OD GENERALŠTABA KRALJEVSKE VOJSKE — OPERATIVNO I
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

Br. 6910/Op.

U vezi sa 6789 od 13 t.m.,² dostavljam, radi donošenja nadležne odluke te Više komande, sljedeći telegram Vrhovne komande. Počinje:

Br. 21841/Op. od 15 aprila. —

Generalštabu kraljevske vojske, Guverneratu Crne Gore i radi znanja Višoj komandi Albanije, Generalu Reu i pukovniku Ricciu.

U vezi sa 21817 od 13 aprila koji nije (ponavljam nije) upućen Italijanskoj misiji i pukovniku Ricciu.

OKW, koju je sa ovim upoznala ova Vrhovna komanda, saopštila je da je naređeno da se garnizonu Foča pruži pomoć hitnom upotrebom glavnine vazduhoplovnih snaga i što je brže moguće jednom borbenom motorizovanom grupom za koju se predviđa da će biti na raspoloženju 18 ili 19 aprila.

Ova grupa će se upotrebiti sporazumno sa italijanskim komandama.

Neophodno je da naše trupe dejstvuju iz Sandžaka i Her-

OGGE-O: 15/4/43

TELESCRITTO

P. M. 10. 5

15/4/43

1943 - XXI

Ore

16,30

DAI SUPERESERCITO OPERAZIONI I

AT SUPERESERCITO OPERAZIONI

N. 6910/op.-

Seguito 6789 data 13 corrente, comunico per disposizioni competenza codesto comando superiore seguente teletcrito comando Supremo.- Incomincia :

n. 21841/op. data 15 aprile.-

At Superesercito et Governatorato Montenegro e per conoscenza Superalba, Generale Re et colonnello Ricci.-

Seguito 21817 data 13 aprile non (dico non) inviato Italmissio-
ne et colonnello Ricci.-

O.K.W. interessato da questo Comando Supremo ha comunicato che est stato disposto intervento a favore presidio Foca con impiego immediato massa forze aeree et al più presto possibile con un gruppo da combattimento motorizzato che est previsto disponibile per azione il 18 aut 19 aprile.-

Tale gruppo verrà impiegato in accordo con comandi italiani.-

Est necessario che nostre truppe concorrano da Sangiacato et da Erzegovina scopo evitare che partigiani impediscano sbloccamento facendo massa su unica direttrice.-

Prego quindi provvedere : Governatorato Montenegro a predisposizione azione da Pijevlja su Foca et Superesercito da zona Lostar su Foca.-

Per coordinamento azione siano presi accordi con comando tedesco in Croazia.- Generale AMEROSIO/

Finisce.

Prego Superalba comunicarmi disposizioni prese et accordi concreti con comando tedesco in Croazia et con Governatorato Montenegro.-

Gar.rrrk a 0 J I

Leaao alla viaione :<1
<14. gen. Capo dl 3,fc.

*]

cegovine kako bi onemogućile partizanima da spriječe deblokiranje Foče grupisanjem svih snaga na jednom jedinom pravcu.

Molim stoga da se pobrinite: da Guvernerat Crne Gore naredi akciju na pravcu Pljevlja—Foča a Gl. Generalštab kraljevske vojske iz zone Mostar ka Foči.

Za koordinaciju akcije sporazumjeti se sa Njemačkom komandom u Hrvatskoj.

General AMBROSIO

Završava.

Molim Superslodu da me obavijesti o preduzetim mjerama i konkretnim sporazumima sa Njemačkom komandom u Hrvatskoj i sa Guverneratom Crne Gore.³

General Rosi

Video gosp. general
načelnik Štaba

**NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA" OD 15 APRILA 1943 GOD.
ZA IZVOĐENJE OPERACIJA PROTIV JEDINICA NOV
NA PODRUČJU FOČE¹**

Telegram

Operativno
V. P. 10, 15 aprila 1943/XXI

Od Superslode — Operativno
Komandi VI Armijskog korpusa
i na znanje
Guvernatoratu Crne Gore

Br. 6085 protok.

U vezi sa našim telegramom 5975 i 5976 od 14 t. m." i kao potvrda današnjeg telefonskog saopštenja ppukovniku Testi.

Prvo. Viša komanda:

A) — javlja da je O. K. W. naredila hitnu intervenciju vazduhoplovstva i akciju jedne motorizovane borbene grupe u korist garnizona Foča,⁸ koja će vjerovatno biti na raspoloženju 18 ili 19 t.m.; pomenuta grupa biće upotrebljena sa sjevera u sporazumu sa tim Arm. korpusom i Guvernatoratom Crne Gore.

B) — naređuje da i taj Arm. korpus djeluje⁴ ka Foči u sadejstvu sa njemačkom akcijom i sa onom koju izvode trupe Crne Gore od Pljevalja, sa ciljem da partizanima onemogući da spriječe deblokiranje pomenutog mjesta grupisanjem snaga na jedinom pravcu.

Drugo: molim da odmah donesete odluke koje su u vašoj nadležnosti, uz prethodni neposredni govor sa njemačkom komandom Sarajevo i Guvernatoratom Crne Gore. Želio bih da se što prije upoznam sa osnovnom zamisli operacije.

Treće: Njemački štab za vezu pri ovoj Komandi već je angažovan da traži učešće SS divizije.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28.

* Vidi dok. br. 225 i 226.

* Tokom aprila Nijemci nijesu vršili nikakav pritisak na jedinice NOV oko Foče izuzev bombardovanja.

⁴ Jedinice italijanskog Šestog armijskog korpusa takođe tokom aprila nijesu vršile operacije prema Foči.

Četvrto: tražio sam odobrenje da zadržim 73 legiju Crnih košulja na raspoloženju tog Armijskog korpusa do završetka ove operacije. Nije moguće zadržati bataljone „Bergamo”.

Peto: potvrditi.

15 april 1943 •

General Robotti⁵

BR. 232

V
IZVJEŠTAJ GUVERNATORATA CRNE GORE OD 15 APRILA
1943 GOD. O PRIPREMAMA ZA IZVOĐENJE OPERACIJA
PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹

Šifrovani radiogram

OD GUVERNATORATA CRNE GORE
SUPERSLODI
i na znanje
VRHOVNOJ KOMANDI
GENERALŠTABU KRALJEVSKE VOJSKE

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6104

Br. 2541/Op.

Stiglo 16 aprila 1943 XXI

15 april 1943/XXI čas 22,45

Veza-radiograma Vrhovne komande br. 21841, kojom se od Generalštaba vojske traži da italijanske trupe djeluju iz Hercegovine radi oslobođenja garnizona Foče akcijom u kojoj bi trebalo da učestvuju trupe Crne Gore i njemačke jedinice potčinjene Njemačkoj komandi u Hrvatskoj.

U cilju izdavanja uputstava za predviđenu akciju i određivanja datuma izvođenja iste, želio bih da hitno dobijem podatke o jačini dijelova koje će dati Supersloda, o njihovom sadašnjem razmještanju i o vremenu kada se stavljaju na ra-

⁶ Desno od potpisa nalazi se datum 16. IV. i paraf (m) generala Maria Robottia, napisani mastiljavom olovkom.

spoloženje za akciju čiji će datum početka naknadno odrediti prema razvoju situacije u Sandžaku.

Jedinice Superslode morale bi se kretati pravcem Mostar—Nevesinje—Kalinovik—Foča.

Povjerio bih upravljanje generalu Arm. korpusa; operacijsku odgovornost komandantu alpinske divizije „Taurinense”.

General Pirzio Biroli

Komanda Superslode

V. P. 10, 16 aprila 1943

Dešifrovao: major Manfreda

kapetan Paladino

Napravljene 4 kopije:

1 kopija načelniku Štaba

1 kopija pomoć. nač. Štaba

2 kopije Operativnom odjeljenju²

⁵ Ispod ovog teksta dopisano je zelenim mastilom, na italijanskom jeziku, sljedeće: „Cim budu utvrđene snage koje može upotrijebiti VI Armijski korpus, moći će se sporazumjeti sa samim VI korpusom”. Niže ove primjedbe general Mario Robotti dopisao je crvenim mastilom: „Da, ali:

a) da bi se saznale snage, potreban je odgovor iz Rima u pogledu zakašnjenja povlačenja poznatih odreda (73 legija Cr. košulja).

b) kada se dobije taj odgovor, Piazzoni će — sporazumjevši se sa Lüthersom — moći da kaže šta može da da.

c) sporazum Piazzoni i Pirzio Biroli. 16. IV m”.

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 APRILA 1943 GOD. O POSTIGNUTOM SPORAZUMU IZMEĐU KOMANDANATA DIVIZIJA „MARCHE” I SS „PRINC EUGEN” ZA POSJEDANJE POLOŽAJA U DOLINI NERETVE¹

Telegram

**Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje**

**Br.6095
Stiglo 16 aprila 1943**

**otpreme 15.4.43; 17.30
Datum i čas
prijema 15.4.43; 22.10**

**Od Komande VI Armijskog korpusa — Operativno
Komandi Superslode — Operativno**

Br. 5716/Op.

Jutros je u Mostaru između mog komandanta divizije „Marche” i komandanta SS divizije usmeno ugovoreno sljedeće:

Od sutra 16 t.m. biće obrazovan privremeni mješoviti italijansko-njemački garnizon pod komandom mog oficira u Bjeli.

Za 4—5 dana SS divizija će obrazovati svoj garnizon od jedne specijalne čete u Prigredanima a mješoviti garnizon u Bjeli će se premjestiti na kotu 105, zapadno od Zeljuše.

SS divizija preuzima nadležnost i odgovornost sjeverno od linije kota 105 — Zeljuša—Humi i Celopek, moja divizija od ove linije na jug.

Ostaju nepromijenjeni prethodni ugovori o pomaganju sektora Mostar u eventualnom nenadanom napadu na ovo mjesto.

Za intervenciju poznatih dvaju bataljona pojačanih artiljerijom i tenkovima osim mjesta Mostar sve je predviđeno,

General Piazzoni

'1 kopija načelniku Štaba
1 kopija pomoćniku Štaba
2 kopija Operativ, odjeljenju.²

BR. 234

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme 15/4/43 21
Datum i čas
prijema 16/4/43 0.50

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6092

Predmet: wt.

Stiglo 16 aprila 1943—XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

(Br. 5718/Op.

Dnevni izvještaj od 15 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Iz dokumenta pronadenog kod partizanskog komandant«
Treće dalmatinske jurišne brigade Stepanovića, koji je poginuo

² Ispod ovog teksta dopisano je crnom olovkom, na italijanskom jeziku, sljedeća primjedba: „Reći VI Armijskom korpusu da citira akta na koja se odnose saopštenja i lieka naznači koordinate navedenih mjesta, 16. IV. p. puk. M.”

jutros u borbi protiv naših mješovitih formacija u pokretu prema istoku, s obje strane puta za Nevesinje, proizilazi da se u zoni Nevesinje—Kifino Selo—Plužine nalazi Deveta dalmatinska divizija sastavljena od tri brigade i Crnogorske pete brigade.

Ova posljednja trebalo je da napadne na Nevesinje 12 ovog mjeseca.

Brigade su ovako razmještene: Treća dalmatinska sjeverno od puta Mostar—Nevesinje povezana kod Bišine sa Četvrtom dalmatinskom brigadom, koja je raspoređena južno od puta za Nevesinje.

Peta dalmatinska brigada u zoni sjeverno od Nevesinja radi zatvaranja pristupa iz zone Zimije.

Peta crnogorska brigada u zoni G. i D. Drežanj—Slato.

Nema nikakve promjene u pogledu partizanskih grupa u zoni Kobilja Gl.

SEKTOR MOSTAR

Blagaj: naše formacije V. A. C. jutros su nastavile pokret naišavši na mali otpor na obroncima šume Bišine, gdje su naši V. A. C. izbili danas poslije podne na ove položaje: Korita (Nevesinje AK—AT), kota 988 (RM—AT), žandarmerijska stanica Bišina (RM—AR), kota 1080 (RM—AR), Rabina (RM—AR).

Naša motorizovana jedinica juče je došla u dodir u blizini Drežnice sa jedinicama divizije SS.

SEKTOR METKOVIĆ

Stolac: u toku je izviđanje naših nacionalnih jedinica sa dijelovima V. A. C. u zoni Dabrica (RM—RO—AL) — Sniježnica (RO—RQ—SI—AN—AL).

Vrgorac: naše patrole V. A. C. pri izviđanju sukobile su se u blizini Kozice (Makarska XN—XP—AT) sa partizanskim patrolama, koje su natjerane u bjekstvo.

U toku su izviđanja hrvatskih jedinica u zoni k. 386 (Mostar KI—AN) — Radovići (IH—AN).

SEKTOR DUBROVNIK

Protivnapad naših formacija V. A. C. uz pomoć nacionalnih jedinica u pravcu Kobilje Gl. — vidi jučerašnji izvještaj nastavljen je tokom današnjeg dana.

Poslije podne dostignuti su ovi položaji: Brestica (Gacko UK—AD), Hercegova Gradina (UM—AD).

SEKTOR KOTOR

Obična patrolna i izviđačka djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvršena su borbeno izviđanja duž puta Blagaj—Nevesinje, Nevesinje—Gacko—Plana i u zoni Foča.

Izvršena su mnogobrojna bombardovanja položaja radi podrške formacija V. A. C. koje nastupaju prema Nevesinju.

Izvršena su bombardovanja i mitraljiranja sa male visine naselja Kula Fazlagić i Kobilja Gl.

Na zahtjev komande trupa Crne Gore izvršeno je pet akcija bombardovanja partizanskih položaja koji se nalaze oko garnizona Foča.

Ukupno je izvedeno u toku dana deset akcija bombardovanja, četiri borbeno izviđanja, jedna obasipanja malim bombama i četiri mitraljiranja.

Vedro. Temperatura u porastu.

General PIAZZONI

8 *kopija*

1 Ekselenciji

1 načelniku Štaba

1 pomoćniku načelnika Štaba

2 Operativnom odjeljenju

1 Obavještajnom odjeljenju

1 komandi Kr. karabiniera

1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 APRILA 1943 GOD. O NA-
PADU JEDINICA NOV NA FOČU I PRAVCIMA NASTU-
PANJA ČETNIKA¹**

Predmet: otpreme 16[^]—1943/XXI
bg. Datum i čas
Telegram prijema 16[^]1—1943/XXI
16.30

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje
Br. 6119
Stiglo 16 aprila 1943/XXI

**OD KOMANDE ŠESTOG ARM. KORP. — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

Br. 5723—Op.

Telegram primljen od Komande trupa Crne Gore

Počinja:

„Br. 2745—Op.

Novosti od 15 aprila u 19 časova

Sektor „Taurinense”: juče u 17 časova 4 njemačka aviona su bombardovala ustaničke položaje oko Foče.

U toku noći ustanici su izvršili dva napada koji su odmah odbijeni. Jutros je na terenu pronađeno 9 lješeva. Danas u 15 časova partizani su otvorili na naše položaje snažnu vatru iz artiljerije malog kalibra, minobacača i mitraljeza. Naši gubici su 1 mrtav i 3 ranjena, od kojih 1 oficir ljekar.

Avijacija iz Albanije sa 3 aparata i avijacija Šestog arm. korp. sa 9 aparata tukle su položaje oko garnizona.

Izvršena je proba vazdušnog snabdijevanja bacanjem hrane i lijekova. Garnizon je javio da je sakupio sve pakete.

Prema obavještenjima raznih bataljona ustanici su stigli u zonu između Zaborka (Višegrad XN—BS), Čitluka (Zabljak XI—BL), Boljanića (XP—BH).²

Patrole primijećene u blizini Trebosilja (Višegrad XL—CD) i Strmice (XP—CF) daju osnova da se pretpostave namjere kretanja prema donjem toku Lima.

Formacije Bojovića, pošto su prešle Taru preko lakog mosta sagrađenog kod Uzlupa (Zabljak ZL—AX), istjerale su, izgleda, partizane iz zone Zlatni Bor (ZL—AX).³ Đurišić se, izgleda kreće od Ograđenica (ZV—AR) prema Vikoču (ZN—BH). General MENTASTI. Završeno.

Šesti arm. korpus

Operativno odjeljenje

Dostavljena kopija Odjelj. „I“

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme
Datum i čas
prijema 16/4/43
22.45

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6158

Stiglo 17 aprila 1943—XXI

Telegram

**OD VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO**

i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARM. KORPUSA
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE — SPLIT

Br. 5800/0p.

Dnevni izvještaj od 16 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Ništa se nije izmijenilo od onoga što je javljeno u prethodnim izvještajima.

Sektor Mostar

Naše formacije V. A. C. u pokretu prema Nevesinju stigle su danas poslije podne do ovih položaja pošto su savladale protivnički otpor: Košuća Stopa (Nevesinje RM—AT), k. 1131 (RM—AT), k. 988 (RM—AT). Mukinjača (RO—AR). Malinovača (RO—AR), Bovan Kuk (RO—AP), Oštra Gom. (RO—AN).

Sektor Metković

Stolac: juče je javljeno izviđanje nacionalnih jedinica u zoni Sniježnica stiglo je do Matejevice (RO—AN) a da nije primijetilo prisustvo partizana.

Formacija V. A. C. pod komandom našeg oficira izviđala je južno od Blagaja sa maršrutom: Rotimlja (QM—AN) — Stjepankrs (RE—AN) — Kamena (RH—AP) — G. Vranjevići (QO—AP). Nema ništa novo da se javi.

Vrgorac izviđanjem od strane hrvatskih dijelova u zoni Radovići — Kutac (Mostar IH—AN), o čemu javlja jučerašnji izvještaj, otkriveno je prisustvo partizanskih grupa u spomenutoj zoni.

Sektor Dubrovnik

Jutrošnji partizanski protivnapad izveden snagama južno od Kobilje Gl." prisililo je naš raspored M. V. A. C. da se povuče prema Mekoj Grudi. Javlja se o malom prebacivanju u zoni Kovači (UK—GU).

Sektor Kotor

Obična djelatnost.

Djelatnost vazduhoplovstva

Izvedena su borbeno izviđanja duž puta Blagaj—Nevesinje—Gacko—Plana i Nevesinje—Ulog—Kalinovik—«Foča.

Radi podrške formacija M. V. A. C. u pokretu prema Nevesinju izvedeno je bombardovanje i mitraljiranje, ljudi i komore na putevima.

Bombardovani su i mitraljirani partizanski položaji koji se nalaze oko garnizona u Foči.

Izvedeno je ukupno: 5 borbenih izviđanja, 10 bombardovanja i 6 mitraljiranja.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI 20001604

- 8 kopija
- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**OBAVJEŠTENJE KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 APRILA 1943 GOD. O
BOMBARDOVANJU POLOŽAJA JEDINICA NOV OKO
FOČE¹**

Telegram

Od VI Arm. korpusa — Operativno
Komandi trupa Crne Gore
i na znanje
Superslodi — Operativno

Br. 5802/0p.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6166
Stiglo 17. 4. 43

otpreme
Datum i čas
prijema 16/4/43
23.45

U toku dana izvršeno je ukupno pet akcija bombardovanja i dva mitraljiranja u obrušavanju na partizanske položaje koji opkoljavaju Foču² i to: bombardovane su i mitraljirane južne padine kote 934 (Sarajevo VS—BN), jugoistočne padine kote 860 i sjeverne padine Crnog Vrh.

Ponovljeno je bombardovanje sjeverozapadnih padina kote 934, gde su mitraljesici otkrili položaje teških oruđa.

Na zahtjev garnizona Foča bombardovana je kota 652 (Gacko VI—BI).

Šesti arm. korpus 20301604

4 kopije

1 načelniku Štaba

1 pomoćniku nač. Štaba

2 Operativnom odjeljenju

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28.

² Položaje oko Foče ovog dana držale su jedinice Druge dalmatinske NOU brigade i Peti bataljon Druge proleterske brigade.

BR. 238

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 APRILA 1943 GOD. O NA-
STUPANJU ČETNIKA SA PRAVCA CELEBICA PREMA
FOČI¹

otpreme

Predmet:

Datum i čas

Telegram

prijema 17—4—1943

Ž1.20

OD KOMANDE VI ARM. KORP. — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO

Br. 5825—Op.

Viša komanda oružanih snaga

Telegram od Komande
trupa Crne Gore

„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 6235

Počinja:

Stiglo 18—IV—43

„2772—Op. Novosti od 16 aprila u 19 časova

„SEKTOR TAURINENSE“

U vatrenoj akciji na garnizon Foču treba dodati gubi-
cima javljenim u telegramu 2745—Op.² još jednog mrtvog i
jednog ranjenog.

U zoni Metaljka primijećena je Treća brigada Prve pro-
leterske divizije.

Oko 500 partizana navodno su prešli Čeotinu kod mosta
Gradac (Zabljak XL—BD) i kreću se prema Meljaku (XL—
AX). — Đurišić i Bojović su izgleda stigli na liniju Kunić⁸—
Bakić (VU—BH) — Bastasi (Gacko VS—BD), gdje su anga-
žovani protiv komunista.⁴

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 52 B/10.

² Vidi dok. br. 235.

³ Humić

¹ Vidi dok. br. 97. 101 i 105.

Avioni koji su došli od Skadra i od Mostara tukli su malim bombama i mitraljirali u toku cijelog dana ustanike oko Foče, sa vrlo dobrim rezultatima osmotrenim sa zemlje.

Njemački avioni su greškom bombardovali Prijepolje, ravnivši dva vojnika, i Pljevlja u dva naleta, ubivši više civila.

SEKTOR „PERUGIA”

Sinoć u 20 časova napadnuta su vojna kola puščanim hicima bez posljedica, na oko 2 km. od Cetinja na putu za Budvu.

General MENTASTI" "

Završeno.

VI Arm. korp. 10301704

Br. kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 nač. Štaba
- 1 pomoć. nač. Štaba
- 1 Odelj. „I”
- 2 nač. Operat. odjelj.
- 1 Kr. karab.
- 1 Odelj. telekomunikacija

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme
Datum i čas
prijema 18/4/1943
00,05

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje
Br. 6232
Stiglo 18 aprila 1943 XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XI I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 5861/Op.

Dnevni izvještaj od 17 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Prema dokumentima nađenim kod komandanta Treće dalmatinske brigade, o čemu je saopšteno u izvještaju od 15 ovog mjeseca, kapetan Terzić² bio bi navodno novi načelnik Štaba partizanskih snaga, kao zamjenik Arse Jovanovića.

Osim toga navodno je bilo naređeno dalmatinskim brigadama koje operišu u zoni Nevesinje da dadu otpor do posljednje kapi krvi u cilju da omoguće prolaz većem dijelu partizana koji bi imali za cilj Grčku. U slučaju nemogućnosti otpora, ove

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Velimir Terzić bio je tada zamjenik načelnika Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije.

formacije morale bi se povući prema Stocu i pokušati da stignu do Biokova (Dalmacija).

SEKTOR MOSTAR

Potpomognute našom artiljerijom formacije V. A. C. koje operišu prema Nevesinju stigle su do ovih položaja: M. Velež (Nevesinje RQ—AT), Jelova Gl. (RQ—AT), Barda (RQ—AP), Stub (RQ—AP), Mahala (SI—AP), pošto su uz sadejstvo našeg vazduhoplovstva odbile jedan protivnapad koji su partizani izveli s jakim snagama.

Kasno poslije podne dijelovi V. A. C. stigli su do Bojišta (SI—AT), sjeverno od Nevesinja.

Gubici pretrpljeni za vrijeme jučerašnjih akcija: V. A. C. imali su jednog mrtvog i nešto ranjenih; nekoliko partizana je zarobljeno.

SEKTOR METKOVIĆ

Stolac: u toku je izviđanje nacionalnih jedinica i dijelova V. A. C. u predelu Sniježnica (RO—RQ—AI—AN—AL), gdje je zapaženo malo prebacivanje partizana.

Vrgorac: hrvatski odred prilikom izviđanja u zoni Pasičina (Mostar LI—AL) naišao je na otpor partizana u blizini kote 645 (KI—AL), kote 356 (LI—AL).

SEKTOR DUBROVNIK

Nastavljen je pritisak jakih partizanskih formacija⁸ na naš raspored V. A. C. u zoni sjeverno od Plane (Trebinje TR—GU).

Mala minobacačka vatra na Planu, na koju je odgovorila naša artiljerija.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Borbena izviđanja duž puta Blagaj—Gacko—Plana.

Izvršena su bombardovanja i mitraljiranja radi podrške formacija V. A. C. koje napreduju prema Nevesinju i prema partizanskim položajima sjeverno od Plane.

Mitraljirane su oružane grupe i komora u Nevesinjskom Polju i u zoni Kobilja Gl. (Gacko UM—AD).

Na zahtjev Komande trupa Crne Gore četiri bombardera izvela su bombardovanje i mitraljiranje partizanskih položaja sjeverno od garnizona Foče i objekata označenih od strane istog garnizona strijelicama.

³ Odnosi se na Desetu hercegovačku brigadu Treće NOU divizije.

Ukupno su izvedena četiri borbena izviđanja, devet bombardovanja i pet mitraljiranja.
Vedro.

General PIAZZONI 20001704

Br. kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabinijera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

BR. 240

**NAREĐENJE ITALIJANSKE VRHOVNE KOMANDE OD
18 APRILA 1943 GOD. ZA IZVOĐENJE OPERACIJA PROTIV
JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹**

Šifrovani telegram

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6316

Stiglo 19. IV. 1943/XXI

OD VRHOVNE KOMANDE
GUVERNATORATU CRNE GORE
VIŠOJ KOMANDI GRČKE
i na znanje
GENERALŠTABU KRALJEVSKE VOJSKE
KOMANDI SUPERSLODE
VIŠOJ KOMANDI ALBANIJE
PUKOVNIKU RICCIU

Br. 21918

18 aprila 1943, čas 18.20

U vezi sa 21293 od 21 marta, koji nije dostavljen pukovniku Ricciu.

Zbog ozbiljne situacije koja se stvorila u Sandžaku uslijed toga što su partizani prešli Drinu i opkolili garnizon Foču,

vrši se organizovanje koncentrične operacije koja bi imala zadatak da uništi partizane, ili da ih bar odbaci preko Drine, oslobađajući garnizon Foču.²

Guvernerat Crne Gore će učestvovati sa divizijom „Taurinense“ i dijelom divizije „Venecija“.

Prebacivanje ove druge divizije u Grčku je stoga odloženo do izvršenja naprijed spomenute operacije.

OKW je zainteresovana za privremeno učešće njemačkih snaga u operacijama kojima rukovodi Viša komanda Grčke protiv ustanika u Tesaliji, dok ne bude moguće izvršiti prebacivanje divizije „Venecija“.

GENERAL AMBROSIO

- 1 kopija Ekselenciji
- 1 kopija načelniku Štaba
- 1 kopija pomoć. nač. Štaba
- 2 kopije Operativnom odjeljenju

19 aprila 1943.

Dešifrirao: poruč. **Sardos—Albertini.**

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—
DALMACIJA" OD 18 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹**

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"

Pov. br. 686/43_

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6346

Stiglo 19 apr. 1943 — XXI

19. 4. 43—XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"

— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje
Sjedište

Dnevni izvještaj od 18. 4. 43.

Hrvatska: vrijeme vedro. U više sukoba sa ustanicima konstatovan je rđav moral i slaba boračka vrijednost hrvatskih trupa.

114 lovačka div.: u napadu na hrvatsko obezbjeđenje željezničke pruge sjeverno od Bos. Novog 42 Hrvata sa oružjem među kojim je bilo i mitraljeza dopustili su da budu zarobljeni.

117 i 118 lov. divizija i SS div.: bez naročitih događaja.

Vazduhoplovstvo: bombardovanje i mitraljiranje prostora Ravna Gora—Papuk Pl. i prostora Foče. Intervenciju aviona na prostoru Foče Italijani su zatražili tek poslije podne. Ukupno 27 borbenih letova.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa

Drechsler

poručnik i adutant

OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKE VOJNE MISIJE U ZAGREBU OD 18 APRILA 1943 GOD. O PRIPREMAMA I JAČINI NJEMAČKIH JEDINICA ZA IZVOĐENJE OPERACIJA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹

Predmet bg.

Telegram

	otpreme	18-IV-1943-XXI
Datum i čas		14,20
	prijema	18-IV-1943-XXI
		17,00

Od Italijanske vojne misije u Zagrebu
Guvernatoratu Crne Gore (putem šifre
Vrhovne komande)
Superslodi
i na znanje
Vrhovnoj komandi

Br. 2066 protok.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 6279

Stiglo 18 aprila 1943-XXI

Za Guvernatorat Crne Gore u vezi sa njegovim telegramom Br. 2542/op². od 15 t. m.

Njemački general u Zagrebu dostavio je radi znanja ovoj Misiji sljedeća naređenja Njemačke komande za Jugoistok. Počinje:

1) — Prema naređenju Vrhovne komande, Guvernatorat Crne Gore i Supersloda primili su uputstva da izvrše deblokadu Foče akcijom iz Sandžaka i Hercegovine³; obe spome-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E.28. Tekst je na više mjesta podvučen plavim mastilom.

² Na originalu dopisano: „Nije stigao“. •

* Vidi o pripremama i izvođenju italijansko-njemačkih operacija za deblokadu Foče u dok. br. 240 i 245.

nute komande stupiće u vezu sa Komandantom njemačkih trupa u Hrvatskoj radi sporazuma o zajedničkoj akciji.

2) — Njemačka borbena grupa biće sastavljena od Drugog bataljona 369 pješ. puka, koji je već pripremljen u Rogatici, od jednog drugog njemačkog bataljona, pojačanog jednom baterijom i inženjercima, koji mora što prije da dođe u Rogaticu, i od jednog bataljona 117 divizije kao rezerve na raspoloženju Komandi Jugoistok.

3) — Potrebno je da akcija italijanskih trupa dovoljne jačine iz Crne Gore i Hercegovine bude jednovremena po vremenu i prostoru sa akcijom borbene grupe Rogatica.

4) — Nezavisno od zajedničke akcije, pomenuti 2 bataljon 369 puka od ovog momenta mora biti isturen iz Rogatice po mogućstvu do Goražda.

5) — Nije predviđena potčinjenost njemačkih trupa italijanskim komandama.

6) — U slučaju da Foču deblokira njemačka borbena grupa, četnici koji su onde opkoljeni biće razoružani i uklo-njeni⁴.

7) — Zahtjevi za dejstvo njemačke avijacije radi deblokiranja Foče moraće se uputiti Komandantu njemačke avijacije u Hrvatskoj.

8) — Komanda Jugoistok ne može da ustupi Superslodi upotrebu SS bataljona iz zone Mostar, jer su već preopterećeni svojim zadacima. Završava se izvještaj Komande Jugoistok.

Njemačka komanda u Hrvatskoj ukazuje na hitnu potrebu da se iz Crne Gore uputi u Rogaticu jedan italijanski oficir snabdjeven radioaparatom, radi neposredne veze sa njemačkom grupom iz tačke 1.). Ova misija ostaje u očekivanju eventualnih vijesti za Komandu njemačkih trupa u Hrvatskoj, koje bi se odnosile na sporazume koji treba da budu postignuti prema tački 1.)

General Re⁵

\

⁴ Ispod ove rečenice general Robotti dopisao je plavim mastilom primjedbu: „Dakle Piazzoni neće da dovede četnike u dodir sa Nijemcima. Za crnogorske četnike neka se pobrine eks. Pirzio“.

⁵ Desno od potpisa nalazi se datum 19. IV i paraf (m) generala Maria Robottia.

**OBAVJEŠTENJE KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 APRILA 1943 GOD. O
BOMBARDOVANJU POLOŽAJA JEDINICA NOV NA
PODRUČJU FOČE¹**

Telegram

otpreme
Datum i čas
prijema 18/4/1943

Od Komande VI Arm. korp. — Operativno
Komandi trupa Crne Gore

Br. 5863/Op.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6251
Stiglo 18.4.1943

U toku dana izvršena su četiri bombardovanja partizanskih položaja² sjeverno od garnizona Foče i to na sjeveroistočne padine kote 860, južne padine kote 934, na Zlatare i G. Prevrtač (Sarajevo VS—BN), kao i na druge ciljeve koje je označio isti garnizon.

Primijećeni su mnogobrojni požari u šumama oko Foče.

VI Arm. korpus 20001704

dato na pregled načelniku Štaba
dato na pregled pomoć, načelnika Štaba

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E'28.

* Oko Foče su položaje držale jedinice Druge dalmatinske NOU brigade.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 18 APRILA 1943 GOD. O TEŠKOĆAMA
PREDUZIMANJA OPERACIJA PROTIV JEDINICA NOV NA
PODRUČJU FOČE¹**

Telegram

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6320

Stiglo 19.4.1943/XXI

Od Komande VI Arm. korpusa
Komandi Superslode — Operativno

	otpreme 18.4.43
Datum i čas	14.35
	prijema 18.4.43

Br. 5890/0p.

1) — Moj načelnik Štaba otišao je juče na Cetinje² da se sporazumije u vezi sa poznatim učešćem u operacijama na Foču, ali, Komanda Crne Gore nije u stanju da precizira svoj operativni plan očekujući da sazna namjere njemačke komande o upotrebi motorizovane grupe koja se obrazuje u Rogatici.

2) — Ne mogavši računati na direktno učešće SS divizije, kao što je hitno javila ta Komanda, i ne mogavši oslabiti u sadašnjoj situaciji garnizon Mostar i Stolac, moje bi se učešće moralo ograničiti na akciju protiv partizanske brigade koja operiše u zoni Nevesinje i na napad iz Plane prema Gacku najviše sa četiri nacionalna bataljona, pojačanih sa tri čete domobrana, artiljerijom i tenkovima, nastojeći da se i V. A. C., koji su sada u zoni, isture naprijed. U operaciji prema Gacku vjerovatno će učestvovati i Crna Gora sa crnogorskim formacijama iz Krstača (Gacko VK—AB). Kad bude već jednom zauzeto Gacko i obezbijedene komunikacije sa Planom i Bilećom, vršiti napade prema Čemernu (Gacko US—AR—AP) i

odatle nastojati da se isture četničke formacije ili eventualno i crnogorske u dolinu Sutjeske i prema Foči.

Slijedi pismo —

General PIAZZONI 11301804

Dešifrovao major **Manfreda** — kapetan **Paladino** — poručnik **Sardos**

6 prepisa

1 Ekselenciji

1 načelniku Štaba

1 pomoć. nač. Štaba

3 Operativnom odjeljenju

BR. 245

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 APRILA 1943 GOD. O ODRŽANOM SASTANKU NA CETINJU U VEZI SA OPERACIJAMA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹

BF/PA

20.IV.1943

Predati u ruke!

**KOMANDA VI ARMIJSKOG KORPUSA
„NAPADAJ I POBIJEDICEŠ”
ŠTAB — OPERATIVNO ODJELJENJE**

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br 6419

Stiglo 20 apr. 1943/XXI

Br. 5917 Povjerlj. Oper, protok. V. P. 39 18 apr. 1943/XXI

Predmet: Operacije pomaganja italijanskog garnizona u Foči

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA

„SLOVENIJA—DALMACIJA”

(2 Armija — Operativno odjeljenje)

Vojna pošta 10

Moj načelnik Štaba je bio juče na Cetinju, gdje je održao sastanak sa Eksel. Pirzio Biroliem i Eksel. Mentastiem.

Ni jedan ni drugi ne mogu još da kažu kako će se razvijati akcija njihovih trupa, nemajući još podatke o operativnom planu generala Lüthersa. Potvrdili su da bi njihova namjera bila da se kreću od Pljevalja i zone sjeverno od Pljevalja prema Cajniču (Višegrad ZV—BQ) i Drini, uklanjajući partizanske formacije¹ koje se nalaze duž toka, da bi se potom uputili ka Foči, smatrajući da pomenuta njemačka motorizovana grupa namjerava da iz Rogatice side do Foče lijevom obalom Drine. Putem radija (telegram br. 5783) op. od 16 t. m. — priložen u kopiji — pitao sam generala Lüthersa, preko SS divizije, da li može da mi pruži pomoć bataljonima, artiljerijom i tenkovima iz te divizije i zamolio ga da mi dostavi operativni plan za spomenutu upotrebu svoje grupe. Do sad nisam primio nikakav odgovor.

U slučaju da ne primim pojačanje od SS divizije — a jutrošnja obavještenja primljena od vašeg pukovnika Costamagna³ to isključuju — mogu da uradim sljedeće:

— Vršiti uporan pritisak na Nevesinje formacijama V. A. C. uz pripomoć mog pratećeg oružja i artiljerije, kako bi se vezala 9 partizanska divizija;

— Koncentrisati u Planu 3 ili najviše 4 nacionalna bataljona (tamo su već I/93-p.p., II/259. p.p. i II/260. p.p.), pojačana sa 3 čete domobrana, artiljerijom i tenkovima i odavde nadirati ka Kobiljoj Glavi i Gacku, pokušavajući da se naprijed potisnu V. A. C. četnici, koji se sada nalaze u toj zoni (oko jedna hiljada), i u tim mjestima ih koncentrisati.

Pošto se obezbijedi zauzimanje Gacka i komunikacija sa Planom i Bilećom, nadrijeti ka Čemernu (Gacko US-AR-AP) i odavde potisnuti četničke formacije u dolinu Sutjeske i ka Foči.

Zbog partizanskih snaga u zoni Nevesinje — Gacko i južno od ove linije,⁴ moram u nastupanju da držim pored Bileće* (gdje se nalazi 49 bataljon Crnih košulja iz divizije „Marche“) i Planu, Kobilju Glavu i Gacko, kako bi se izbjegla iznenađenja s leđa; ovo pak dovodi do toga da će se u Gacko doći samo sa jednim ili dva bataljona, pored toga što će posada Trebinja, veoma važne i prostrane kotline, biti svedena samo na jedan bataljon i što će se ostati sasvim bez rezerve.⁸

⁵ Odnosi se na Prvu i Drugu proletersku diviziju.

¹ Pukovnik Kostamanja (Costamagna) bio je pomoćnik načelnika Štaba⁴ Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“.

⁴ Na pomenutoj prostoriji nalazile su se jedinice Treće NOU divizije i Devete dalmatinske NOU divizije.

⁵ Dopisano crnom olovkom, na italijanskom jeziku: „Postoji i 73 legija sem jednog bataljona koji je poslat u Planu“.

• Lijevo od ove rečenice dopisana je primjedba: „Ovo ne ide“.

Ne mogu da smanjim snage u Mostaru, bilo zbog bezbjednosti mjesta i aerodroma, sada već poznatih, bilo da bih mogao poduprijeti formacije V. A. C. koje djeluju ka Trebinju.⁷

Ne mogu da smanjim snage u Stocu, jer, kao što sam već javio toj Komandi, Dalmatinska partizanska komanda ima namjeru da, po potrebi, sebi otvori put od Stoca ka Biokovu, a ja imam na raspoloženju za zaštitu ugroženog boka „Messine” samo dva bataljona u Stocu.

Takođe treba imati u vidu da naprijed spomenuta akcija jedinica Crne Gore i njemačkih jedinica može mnogo od snaga koje budu napadnute da okrene ka Gacku i prema tome ka mome sektoru, stvarajući situaciju koju sada ne mogu da predvidim, a protiv koje mi je dužnost da budem spreman da se oduprem.⁸

Komanda trupa Crne Gore mi je javila da joj operacije koje sada vršim ka Nevesinju i Kobiljoj Glavi pružaju jaku pomoć, vezujući dvije partizanske divizije. Pomenuta komanda bi imala namjeru da potpomogne moju akciju ka Gacku sa formacijama Crne Gore koje izgleda prikuplja u Krstaču (Gacko VK-AB).

Uslijed iskustva iz nedavnih događaja, unekoliko sumnjam u rezultat ove pomoći, kao što ne pridajem veliki značaj operacijama mojih V. A. C., koji osjećaju zamorenost, kaJto tjelesnu tako i duševnu.

Komandant
(General Sandro Piazzoni)
Piazzoni⁹

⁷ Olovkom dopisano: „Nevesinju”.

⁸ Lijevo od ovog stava dopisana je riječ „tačno”.

* Ispod potpisa nalazi se datum 22. IV. i paraf (m) generala Maria Robottia.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 APRILA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6308

Stiglo 19 aprila 1943-XXI

otpreme

Datum i čas

prijema 19/4/1943

1.00

Telegram

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

• i na znanje

**GUVERNATORATU CRNE GORE
XIV ARM. KORPUSU
XVIII ARM. KORPUSU
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 5920/0p.

Dnevni izvještaj od 18 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Javlja se o prilivu novih partizanskih snaga u zonu Nevesinje, gdje je navodno stigla i X Crnogorska¹ brigada, i prema Kobiljoj Glavi — Plani. U ovom posljednjem predjelu stupila je u akciju juče i noćas V Dalmatinska brigada i X Hercegovačka. Uz to, navodno je u toku dolazak u zonu Korita jedne druge dalmatinske brigade potisnute akcijama crno-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8. Tekst je na više mjesta podvučen crvenom i plavom olovkom.

Deseta crnogorska brigada nije postojala, a Četvrta proleterska (Crnogorska) i Peta crnogorska NOU brigada u to vrijeme dejstvovala su na pravcu Goransko—Komarnica.

gorskih nacionalističkih formacija koje operišu u predjelu Crni Vrh (Trebinje VM-VD-GU) — Krstac (VK-AB).

SEKTOR MOSTAR

Jak protivnapad partizana³ prisilio je naše formacije V. A. C., koje operišu s obje strane drumca Blagaj—Nevesinje, da se povuku na kotu 812—697 (Nevesinje RH-AR)⁴. Naša četnička formacija pri čišćenju u zoni Borci (RK-RM-BS) stigla je do Čičeva (RO-BN) — Glavitičeva (SI-BN).

Jedna druga jedinica V. A. C., koja je krenula iz Zastolja (RH-BH), očistila je zonu i stigla do Česima (RO-BL) i Zabotara (RO-BH), prisilivši partizanske grupe koje se nalaze u stigli je do Čičeva (RO—BN) — Glavatičeva (SI—BN).

SEKTOR METKOVIĆ — STOLAC

U toku je izviđanje sa jednom nacionalnom jedinicom u zoni Zečak (SL-AI).

Vrgorac: hrvatske jedinice u noćnoj zasjedi primijetile su kretanje grupe partizana prema koti 287, 373 (Makarska XV-AN) i duž konjske staze Kljenak (XV-AN) — Kutac (Mostar IH—AN).

SEKTOR DUBROVNIK

Borbe koje su potrajale juče čitav dan i noćas sjeverno od Plane, između kote 855 (Gacko TP-GZ), Lađevica (UH-GZ) i D. Meke Grude, (TR-AV) svršile su se povoljno nakon naizmjenične sreće.

Kota 855 i okolne kote ostale su u čvrstom posjedu formacija V. A. C., koji su nanijeli partizanima teške gubitke od 120 mrtvih pobrojanih na terenu i velikog broja ranjenih. Zarobljeno je pet partizana, koji su strijeljani. Između poginulih partizana identifikovan je načelnik Štaba Pete dalmatinske brigade, kod koga je pronađen važan operativni dokument koji se odnosi na akciju na Planu. Nadalje su identifikovani dva politička komesara i jedan komandant bataljona. Gubici V. A. CL: 26 mrtvih. 34 ranjena.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

i

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvršeno je borbeno izviđanje duž puta Blagaj—Nevesinje i Plana—Nevesinje i u zoni Plana—Meka Gruda. Uspješno su

³ Odnosi se na jedinice Devete dalmatinske NOU divizije.

⁴ Sa strane ove rečenice general Robotti napisao je crvenim mastilom sljedeću primjedb: „U 5 dana napreduju 5 km, a za jedan sat ih izgube“.

bombardovani i mitraljirani partizanski položaji, oružane grupe i komore. Izvršena su tri bombardovanja u okolini Foče.

Vazdušnim putem izvršeno je snabdijevanje formacija V. A. C u zoni Borci. Ukupno je izvedeno sedam akcija bombardovanja, četiri borbena izviđanja, četiri mitraljiranja i jedno snabdijevanje vazdušnim putem.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI

8 *kopija*

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku Štaba
- 1 Pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

BR. 247

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILECE OD 18 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČETNIKA
PROTIV JEDINICA NOV KOD PLANE I NEVESINJA¹**

Primljeni fonogram •

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
549	19 4	4*
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

Od centra „I“ Bileća — Poručnik

Lunazzi

Šestom arm. korp. — Obavještajno

Br. 24 op. Sektor Plana. Tokom cijelog jučerašnjeg dana nastavile su se borbe u zoni Plana. Naša artiljerija i naši minobacači tukli su vatrom k. 855 (TP—GZ) Meka Gruda—Panik

(UH—AB). U 18 časova četnici su prešli u protivnapad i ručnim bombama zauzeli su k. 855 — k. 803 (TR-GZ) — k. 834 (TP—GZ) — Rogovi (TR-GZ). Noćas je neprijatelj više puta pokušavao da povрати ove kote, ali bez uspjeha. Jedan bataljon iz Kurešove grupe, sišavši iz Šipačna u Ružaricu (TN-AD) i na Suhi Vrh (TN-AD), nadire u pravcu Tucakov Do (TR-AD) da bi napao neprijatelja s boka. Sektor Nevesinje. Lijevo četničko krilo stiglo na Bojište (SI-AT) a desno krilo na Vilenjak (RQ-AR) — Udrežnje (RQ-AP). Ovo desno krilo nije napadalo na Nevesinje jer je u Odžaku (SN-AP) primijećeno jako koncentrisanje neprijatelja, uslijed čega se plašilo da bude napadnuto s boka. Kolona Vidačić. nastupa ka Džinovoj Mahali (SN-AN) u pravcu Odžaka. Sjeverni sektor. Četnici su zauzeli Čičevo (RO-BN) i Zaborane (RQ-BL) i neprekidno nastupaju prema jugu.

Poručnik Lunazzi. 08151804

Komanda VI Arm. korp. — Štab — Odjeljenje „I“
Br. 5213/1 prot. — 18 aprila 1943 — XXI

BR. 248

IZVJEŠTAJ VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 19 APRILA 1943 GOD. O PRIPREMAMA ZA IZVOĐENJE OPERACIJA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹

Telegram

V. P. 10, 19 aprila 1943/XXI

Od Superslode — Operativno
Generalštabu kraljevske vojske — Operativno
i na znanje
Guverneratu Crne Gore

Br. 6315 prot.

Odgovor na vaš tel. 7132 od 18 t. m. radi tačnijeg upućivanja u ono što je već objavljeno našim tel. 6256 od istog datuma.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28.

Prvo: još od 17 t. m. Komanda VI Arm. korpusa sporazumjela se preko svog načelnika Štaba sa Komandom trupa Crne Gore na Cetinju o učešću spomenute vel. jedinice u operaciji na Foču, određivši joj pravce i snage ukoliko se odnosi na trupe VI Arm. korpusa.

Drugo: u doba obavljanja pomenutih sporazuma Komanda trupa Crne Gore je izvijestila da ne može precizirati svoj operativni plan, jer očekuje da se upozna sa njemačkim namjerama u pogledu dejstva poznate motorizovane grupe.

Treće: Komanda VI Arm. korpusa, međutim, očekuje izvršna naređenja, koja prema uputstvima Vrhovne komande treba da izda Crna Gora. Nije jasan zahtjev Guvernerata Crne Gore iz vašeg gore spomenutog telegrama 7132, izuzev ako nije po srijedi ukrštanje izvještaja.

Četvrto: svakako učešće VI Arm. korpusa, čija je snaga odmjerena prema zahtjevima kojima, pomenuti Arm. korpus mora da odgovori u zoni Nevesinje-Stolac, sastojaće se u akciji sa 4 nacionalna bataljona, pojačana hrvatskim trupama, artiljerijom, tenkovima i formacijama M. V. A. C. od Plane ka Gacku i odande ka Čemernu. Od ovog posljednjeg mjesta biće pomjerene četničke formacije i eventualno trupe Crne Gore u dolinu Sutjeske i ka Foči².

19 april 1943 XXI

General Robotti

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-DAL-
MACIJA" OD 19 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HRVATSKOJ I BOSNI¹**

POVJERLJIVO

Sjedište. 20.4.43

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 688/43

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6392

Stiglo 20 apr. 1943 — XXI

Od Njemačkog štaba za vezu pri Superslodi
Operativnom odjeljenju
Obavještajnom odjeljenju

Izvještaj od 19.4.43

Hrvatska: vrijeme vedro.

114 lov. div.: završeno je naknadno čišćenje Petrove Gore.
Kod neprijatelja 14 mrtvih, uništen jedan logor sa ba-
rakama. Borbe izviđačkih odjeljenja na prostoru Bos.
Petrovca.

Pojačani 2 bataljon 369 puka stigao je u Goražde. Izviđanje
bez dodira sa neprijateljem. Obećani ital. oficir za vezu iz
Crne Gore još nije stigao u Sarajevo.

Vazduhoplovstvo: napadi jakim snagama na visinske položaje
i neprijateljske pokrete na prostoru Foče. Izviđanje
Papuk Pl. borbenim avionima. Neprijateljska odbrana
sa zemlje. Pogođeno 5 aviona, 1 izviđač ranjen. Traganje
za avionom koji je pobjegao iz Slovačke ostalo je bez
rezultata.

Ukupno 59 borbenih letova.

Za tačnost prepisa

Komandant Jugoistoka

Drechsler

poručnik i ađutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 19 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Datum otpreme 19.4.1943 čas
Datum prijema 20.4.1943 čas

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6372

Stiglo 20 aprila 1943 — XXI

Kopija telegrama

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO

KOMANDI SUPERSLODE

i na znanje

KOMANDI GUVERNATORATA CRNE GORE

KOMANDI XIV ARM. KORPUSA

KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA

MORNARICI DALMACIJE

Br. 5965/Op.

Dnevni izvještaj od 19 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Partizanska brigada koncentrisana je u zoni G. Drežanj (Nevesinje AH—SR); njoj nasuprot stoje naše formacije V.A.C. i formacije Vidačića. — Ustanovljeno je da se u zoni Gacko—Kobilja Gl. nalaze: 5 Crnogorska brigada, 1 Dalmatinska brigada i 10 Hercegovačka u smanjenom sastavu zbog pretrpljenih gubitaka².

Četnički izvor javlja o kretanju partizanskih snaga iz Uloga (TL—BF) u pravcu sjeverozapada i mjesta Kruševljani (SL—BH) i Borovčići (SI—BF).

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D 8.

² Na teritoriji Hercegovine tada su dejstvovalе jedinice Treće i Devete NOU divizije.

SEKTOR MOSTAR

Zastolje: juče poslije podne partizani su gađali automatskim oružjem i minobacačima iz šume Crna Gora (RM—RO—RQ—BH—BF—BD—SU), Rančić* (RM—BF), Padežine (RM—BF), Kušići (RM—BH).

Naši V.A.C. sa prevoja Prijevorac (RH—BF) napali su protivničke dijelove i odbacili ih preko linije Lisac (RM—BH), nanijevši im sljedeće gubitke: 80 što mrtvih što ranjenih; zaplijenili im 1 automatski karabin, 3 puškomitraljeza i 1 mitraljez.

Blagaj: jutros u 5.45 partizani su napali naše dijelove nacionalista u Kičinu (RH—AT). Napad je odbijen uz neutvrđene protivničke gubitke. Naši gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih.

Danas u 12 časova pritisak partizanskih dijelova protiv naših V. A. C. u zoni Busak (RH—AR). Uz sadejstvo artiljerije i vazduhoplovstva protivnik je odbijen.

SEKTOR METKOVIĆ

Vrgorac: juče poslije podne hrvatski istureni položaji u zoni Stilja (Makarska XV—AR) bili su napadnuti puščanom vatrom i automatskim oružjem od partizana koji su došli iz Zavojana (XR—XT—AR). Brzo hrvatsko protivdejstvo naglo je protivnike u bijeg i nanijelo im neutvrđene gubitke.

Metković: noćne zasjede i patroliranja u zoni Gubavica (Nevesinje LK—AP) — Stanojević (QK—AN) — Kozice (OM—AL), u srednjoj dolini Bregave (Mostar PI—PL—AI), po močvarama Deransko³ (PN—QH—AD) i u donjem toku Neretve, u cilju da se spriječe eventualna upadanja, -urodili su hapšenjem jednog partizana u blizini Podgradine (NK—AB).

SEKTOR DUBROVNIK

U zoni Plana mješovite nacionalne jedinice koje operišu u centru i jedinice V. A. C. koje operišu na krilima jutros su započele izvidničku akciju s obje strane puta Plana—prevoj Kobilja Gl.

Danas u 14 časova dostignuta je ova linija: Meka Gruda, kota 992, (Gacko TF—AB), kota 818 (TR—AB). M. Pandurica (UH—AB), pošto je svladan slab otpor partizana. Pokret se nastavlja.

Prilikom terenske akcije dana 17 i 18 zapaženi su mnogobrojni drugi lješevi partizana pored onih o kojima je javljeno. Ovo pokazuje važnost izvojevanog uspjeha i težinu gubitaka koje su protivniku nanijele naše mješovite formacije dobro podržane od artiljerije i vazduhoplovstva.

SEKTOR MOSTAR

U zoni Blagaj danas poslije podne formacije V. A. C. izvele su upade u pravcu Krivi Do (RK—AR) i zaplijenile 1 puškomitraljez i 10 pušaka. Nanijeti gubici: 18 mrtvih, 2 zarobljena.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvršeno je borbeno izviđanje duž puta Blagaj—Nevesinje—Ulog—Kalinovik, u zoni Plana—Gacko i sjeverno od Nevesinjskog Polja, gdje su bačeni leci.

Bombardovani su i mitraljirani partizanski položaji sjeverno od Plane radi podrške naših trupa koje operišu u pravcu Korita (Gacko UK—AD) i drugih mjesta u Gatačkom Polju.

Mitraljirane su i bombardovane oružane grupe i komore u Nevesinjskom Polju i gornjem toku Neretve.

Sa 2 aviona izvršena su bombardovanja partizanskih položaja koje je označio garnizon Foče.

U toku dana ukupno je izvedeno 5 borbenih izviđanja, 8 bombardovanja i 5 mitraljiranja.

GENERAL PIAZZONI

Vedro.

Kopije br. 1 Ekselenciji

- „ „ 1 načelniku Štaba
- „ „ 1 pomoćniku načelnika Štaba
- „ „ 1 Obavještajnom odjeljenju
- „ „ 2 Operativnom odjeljenju
- „ „ 1 Komandi Kr. karabiniera
- „ „ 1 Telegrafskom odjeljenju

**IZVJEŠTAJ VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLO-
VENIJA—DALMACIJA" OD 20 APRILA 1943 GOD. O JA-
ČINI JEDINICA KOJE ĆE UČESTVOVATI U OPERACIJI
PROTIV JEDINICA NOV NA PRAVCU PLANA—GACKO—
ČEMERNO¹**

Operativno
V. P. 10, 20 april 1943/XXI

Telegram

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO
GENERALŠTABU KRALJEVSKE VOJSKE

Br. 6376 prot.

Veza telegram 6315 od 19 t. m.² Preciziram:

- Prvo:* predviđena kolona VI Arm. korpusa za upotrebu u poznatoj akciji³ biće slijedećeg sastava: četiri bataljona pješadije, dvije artiljerijske baterije, jedan eskadron tenkova, tri čete domobrana, formacija M. V. A. C. od oko 1 000 naoružanih ljudi.
- Drugo:* kolona će operisati na pravcu Plana—Gacko—Čemerno.
- Treće:* za vrijeme operacije VI Arm. korpus će se postarati takođe da održi i po mogućstvu pojača pritisak koji se sada vrši na pravcu Nevesinje—Kalinovik.

20.IV.1943/XXI

General Robotti

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28.

² Vidi dok. br. 248.

* Vidi dok; br. 240, prim. 2.

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA-DALMACIJA" OD 20 APRILA 1943 GOD. O
NASTUPANJU NJEMAČKIH JEDINICA SA PRAVCA RO-
GATICE PREMA FOČI¹**

Šifrovani radiogram

V. P. 10, 20 april 1943/XXI

OD SUPERSLODE — OPERATIVNO

KOMANDI VI. ARM. KORP.

Br. 6425

Iz prethodnih izvještaja se saznaje da je Njemačka komanda u Hrvatskoj javila Guverneratu Crne Gore da ie za 21 t. m. u 4 časa predviđen dolazak poznate borbene grupe južno od Rogatice, gdje će biti spremna za upotrebu ujutro istog dana. Rukovođenje operacijama povjereno je Komandantu 369 pješad. divizije.

20 apr. 1943/XXI

Načelnik Štaba Superslode

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-DAL-
MACIJA" OD 20 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U BOSNI¹**

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija"
Pov. br 696/43

Sjedište, 21.IV.1943

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6443

Stiglo 21 apr. 1943 — XXI

Od Njemačkog štaba za vezu
Komandi Superslode

- Operativno odjeljenje
- Obavještajno odjeljenje

Izvještaj od 20. 4. 43

Hrvatska:

vrijeme vedro.

114 lov. div.:

u južnom uglu Una — Sana naknadno
čišćenje u toku.

369 div.:

na pruzi Brod—Sarajevo sjeverno od
Nemile četnici izvršili prepad na voz.
Bliži podaci nedostaju. Angažovan je
oklopni želj. voz.

Vazduhoplovstvo:

napad svim raspoloživim snagama na
prostor Foče.

Jaka p. a. odbrana. 46 borbenih letova.
Italijanski oficir za vezu iz Komande
Crne Gore stigao u Sarajevo i javlja da
su dosad vršene samo pripreme za na-
stupanje ka Foči.

Za tačnost

Komandant Jugoistoka

Drechsler

poručnik i ađutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme
Datum i čas
prijema 20/4/43-XXI 0.10

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Br. 6428

Stiglo 21 aprila 1943-XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 6021/0p.

Dnevni izvještaj od 20 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Stanovnici Meke Grude (Gacko TP—AB) izjavili su da su partizani juče prenijeli preko pomenutog sela preko 200 ranjenika, većim dijelom Crnogoraca, koji su se vratili iz borbi u noći 18 i 19 ovog mjeseca u zoni Plana (Trebinje TR—GU). Prema izjavi jednog 'zarobljenog partizana koncentrisani partizani u zoni G. Drežanj (Nevesinje SR—AN) pripadali su 4 Dalmatinskoj brigadi. Prema izvještaju četnika navodno su došla u zonu Zaborani (RQ—BL—BH) Luka (SI—BH) dva nova partizanska bataljona iz Kalinovika (Sarajevo UM—BN) i iz zone Odžaci (Prozor² SP—BN), — Kuta

(Gacko³ TP—BN). Isti izvor javlja da je partizanska formacija u neutvrđenom broju navodno zauzela zonu između Kamena (Nevesinje RH—AP) i Udrežnje (RQ—AP) i da su dalmatinske grupe nastojale da se ubace u zonu Hodovo (QO—AL) — Rotimlje (QM—AN) u cilju da dostignu Biokovo.

SEKTOR MOSTAR

Blagaj (Nevesinje QM—AR): u toku napada od juče ujutro protiv Kičina (RH—AT) partizani su imali utvrđeno 20 mrtvih. — Juče je osujećen partizanski pokušani napad na desni četnički raspored u zoni Busak (RH—AR); u zoni Zaborani—Luka bilo je u toku prošle noći sukoba između naših dijelova V. A. C. i partizana. Javljeno je o sljedećim partizanskim gubicima: 33 mrtva. V. A. C. imali su 10 što mrtvih što ranjenih.

SEKTOR METKOVIĆ

— Stolac (Nevesinje RH—AF): izvidnički upad nacionalne jedinice pojačane ljudstvom V. A. C. u zoni Maricin gaj⁴—Strasevica⁵ (RO—AL) nije ustanovio prisustvo partizana. U toku su izviđački upadi u zonu Crnogovac-Ljubijenica (RH—AL) — G. Vranjevići (QO—AP) — Kamena (RH—AP) — Stjepankrs (RK—AN) i u srednju dolinu Bregave sve do Ravne Habatnice (QK—AF).

Pelješac: prilikom noćne zasjede kod Županje® (Korčula XV—GZ) primijećena je partizanska trojka, koja je uspjela, iskoristivši tamu, da se izgubi ostavivši jedno bure benzina.

Metković: postavljeno je više zasjeda i izvedeno više noćnih patroliranja u donjem toku Neretve.

i

SEKTOR DUBROVNIK

Plana (Trebinje TR—GU): jutros je ponovljena izviđačka akcija s obje strane drumu D. Meka Gruda (Gacko TR—AB), Kobilja Glava (UM—AD) sa mješovitim nacionalnim jedinicama u sredini i sa V. A. C. na krilima. Danas poslije podne dostignuta je Kobilja Glava nakon savladivanja slabog protivničkog otpora. Gubici nacionalista: jedan mrtav i tri ranjena. Nisu poznati gubici V. A. C. i partizana.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost patrola.

³ Treba Sarajevo

⁴ Vjerovatno Marica Mah.

⁵ Stražica

" Županje Selo

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedena su borbeno izviđanja u zoni Gacko—Plana i duž drumova Blagaj—Nevesinje—Gacko. Izvedene su akcije bombardovanja i mitraljiranja radi podrške naših trupa koje operišu prema Kobiljoj Glavi (Gacko UM—AD), Gatačkom Polju i Nevesinju. Izvedene su dve akcije bombardovanja objekata koje je označio garnizon u Foči.

Ukupno je izvedeno: pet izviđanja, četiri bombardovanja i jedanaest mitraljiranja.

GENERAL PIAZZONI⁷

Kopije⁹

- 1 za Ekselenciju
- 1 za načelnika Štaba
- 1 za pomoćnika načelnika Štaba
- 2 za Operativno odjeljenje
- 1 za Obavještajno odjeljenje
- 1 za Komandu Kr. karabiniera
- 1 za Telegrafsko odjeljenje

**ZABILJEŠKE SA SASTANKA ODRŽANOG 21 APRILA
1943 GOD. PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA-DALMACIJA”¹**

IZVJEŠTAJ O PREDMETIMA RASPRAVLJANIM U RE-
FERATU KOJI JE ODRŽAO EKSELENCIJA VIŠI KO-
MANDANT U SJEDIŠTU ŠTABA SUPERSLODE, DNE 21
APRILA 1943/XXI²

Prisutni:

— eks. Gambara	— Načelnik Štaba Super- slode
— eks. Spigo	— kdant Inžinjerije Super- slode
— eks. Gloria	— šef Centra za vezu M. V- S. N. pri Superslodi
— eks. Piazzoni	— kdant avijacije Superslo- de
— general Primieri	— Intendat Superslode
— general Amoroso	— načelnik Štaba XI Arm. korpusa
— general p. puk. Vaccari	— načelnik Štaba V Arm. korpusa
— general Piccini	— načelnik Štaba Mornarice Dalmacije
— general Giglio	— šef Ob. odjeljenja Super- slode
— pukovnik Lucini	
— pukovnik Zappino	
— kapetan bojn. broda Sitta	
— pukovnik Carla	
— kdant XI Arm. korpusa	
— kdant XVIII Arm. kor- pusa	
— kdant V Arm. korpusa	
— kdant VI Arm. korpusa	

1. — Sastanak Duce—Führer u Salzburgu³

Ekselencija Robotti podnosi izvještaj o sporazumima po-
stignutim između italijanske i njemačke Vrhovne ko-
mande o situaciji II Armije (raspored „15 januar”⁴) i na-
glašava neka pitanja u vezi sa:

- a) — okupacijom sa njemačko-hrvatskim snagama važ-
nih garnizona koje smo mi napustili;

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na italijanskom jeziku, na-
lazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 G/7.

² Naslov je iz originala.

³ Pomenuti sastanak održan je od 7 do 10 aprila 1943 godine.

⁴ Viša komanda oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija” namjera-
vala je sredinom januara 1943 god. da povuče svoje trupe iz „Druge
i Treće zone” na uži, obalni pojas, prema planu nazvanom „Raspored
15 januara” („Schieramento 15 gennaio”).

- b) — funkcionisanjem elektr. vodova Zadvarje: ekselencija Spigo jamči da će poslovi oko ponovnog uspostavljanja biti započeti što prije;
 - c) — ukidanjem garnizona Tribanj i održavanjem garnizona Gradac;
 - d) — zatvaranjem hrvatsko-slovenačke granice; •
 - e) — obalnom odbranom;
- Po toj tački ekselencija Robotti podnosi kratak izvještaj o: — našoj i njemačkoj situaciji u Tunisu i u Rusiji, ističući mogućnost iskrcavanja na evropske obale (osvrt na sredstva za iskrcavanje koja su Anglosaksonci koncentrisali u istočnom i zapadnom dijelu Sredozemnog Mora), i preporučuje ekselencijama komandantima podređenih arm. korpusa da pojačaju obalno osiguranje i da izvrše sve mjere za najsnažnije pojačanje odbrane;
- situaciji partizana, ističući da su njihov broj i njihova aktivnost porasli u vezi sa nedavnim događajima u Tunisu i na Istočnom frontu. Sada imamo pred sobom tri glavnine ustanika: jednu u Hercegovini; jednu pred VI Arm. korpusom i jednu pred V Arm. korpusom.

2. — *Četnici:*

Pukovnik Carla podnosi kratak izvještaj o situaciji kod četnika i čita telegram engleskog Ministarstva vanjskih poslova upućen Mihailoviću, iz koga jasno proizilaze namjere četnika: najprije potući komuniste, a onda Italijane i Nijemce.

Zatim čita odgovor Mihailovića Londonu. Četnici traže fond u iznosu od 70 miliona lira i 200.000 dolara. Prvi fondovi navodno su već stigli na Balkan avionom.

Po toj tački general Piccini traži da mu se dostavi više vijesti o mjestu ateriranja aviona, izjavivši da rjeđe treba isključiti mogućnost da se ulove, zarobe ili unište drugi avioni koji bi trebalo da dođu.

Uzima riječ ekselencija Robotti i donosi zaključak po tom pitanju slijedećim riječima:

- nenapustiti četničke formacije, nego se njima služiti ukoliko je to moguće;
- davati oružje i municiju da im jedva bude dovoljno;
- ponašati se tako da četnici ne doznaju da smo obavješteni o njihovim namjerama.

3. — *Smanjenje jedinica Kr. vojske i Crnih košulja*

Ekselencije komandanti arm. korpusa mišljenja su da se ostave stvari kako stoje. U pogledu ustupanja artiljerije (baterije od 3 topa), ekselencija Spigo izjavljuje da su ba-

terije koje je njegov Arm. korpus rasporedio na obali već smanjene na jedan jedini top.

4. — *Radovi na novim linijama*

Ekselencija Robotti, ma da priznaje da je trupama nakon dvogodišnje borbe neophodno potreban odmor, preporučuje radove na pojačanju novih linija našeg rasporeda.

General Amoroso govori o radnoj pomoći civila, i kada je ekselencija Spigo zatražio objašnjenje o platama za civilne radnike, odgovorio je da će što prije dati o tome tačnija razjašnjenja.

General Amoroso završava preporukom da se upotrijebe odredi inženjerije tamo gdje nije moguće upotrijebiti civilne radnike.

5. — *Garnizoni koje treba okupirati nakon rasporeda „15 januar“*

Ekselencija Robotti ukratko imenuje garnizone koje treba da okupiraju Nijemci i Hrvati nakon rasporeda „15 januar“. Ekselencija Spigo traži riječ i izjavljuje da mu je dovoljno da se zatraže (na idućem sastanku u Zagrebu) dva hrvatska bataljona za pojačanje Knina i Sinja.

Ekselencija Gloria zahtijeva da se, osim ostalih garnizona, okupira i Vojnović — Plaški — Lič. Jesenica (stvaranje prednje odbranbene linije).

6. — *Ukidanje malih nesigurnih garnizona*

Ekselencija Robotti preporučuje da se ne izvrše ubrzani pokreti i da se na svaki način izbjegne drugi „Prozor“⁵. U tom pogledu se ističe da u slučaju napuštanja oružja, ova barem budu onesposobljena.

7. — *Odbrana obale i otoka*

Ekselencija Robotti iznosi da se zasada odbrana obale i otoka oslanja uglavnom na izvidnice. O obalnoj odbrani moći će se govoriti samo nakon rasporeda „15 januar“. Neka zasada arm. korpusi imaju pri ruci barem nešto što bi im dozvolilo da se suprotstave eventualnim pokušajima neprijateljskih sabotera.

Ekselencija Piazzoni izjavljuje da posjeduje manevarske snage, ali da mu nedostaju transportna pomorska sredstva.

- Kapetan bojnog broda Sitta traži da se započne sa radovima o kojima je riječ u cirkularu 1200 (P. B. C. i P. O. c.);
- Ekselencija Spigo zahtijeva da mu se dodijele fotoelektrične stanice da ih rasporedi po obali i izjavljuje da bi nedostajanje jednog jedinog projektora za njega predstavljalo ozbiljnu teškoću.
- General Primieri predlaže da se od Generalštaba zatraži da se Superslodi dodijeli fotoelektrična sekcija divizije „Sassari“, koja se još nije vratila na domovinsku teritoriju.

8. — *Taktičko držanje trupa*

- Ekselencija Robotti naglašava potrebu da se suzbije običaj precjenjivanja neprijateljskih snaga, i, što je još gore, običaj manjih odreda da hodaju po cesti. Po ovoj stvari Ekselencija Piazzoni iznosi da kadar III bataljona 119 i III bataljona 120 puka, koji su nedavno stigli, nije na visini svoga zadatka. Ekselencija Spigo i ekselencija Gloria iznose da kadar podređenih jedinica nije podesan;
- rezervni oficiri koji već 10—15 godina nisu bili u jednoj kasarni;
 - majori i potpukovnici otpušteni kao poručnici danas se odjednom nalaze kao komandanti bataljona.

9. — *Uvrštavanje hrvatskih jedinica*

Ekselencija Robotti zahtijeva od komandanata arm. korpusa da dadu svoje mišljenje o prva dva hrvatska bataljona koji treba da budu uvršteni. Izbor pada na V „U“ bataljon i na I ili III bataljon 14 puka. Dvomjesečni period obuke izvršiće se pri VI Arm. korpusu, a za V „U“ bataljon pri XI Arm. korpusu.

Svi komandanti arm. korpusa bili su saglasni da uvrštavanje može da uslijedi tek pošto armija bude završila raspored „15 januar“.

V. P. 10, 22 aprila 1943/XXI.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-
DALMACIJA" OD 21 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹**

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu
pri Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija"

Pov. br. 701/43

Sjedište, 22.4.43

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6516

Stiglo 22 apr. 1943-XXI

Komandi Superslode — Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

Izvještaj od 21.4.43

Hrvatska: vrijeme: oblačno

114 lov. div.: Nastavlja se akcija južno od ugla
UNA—SANA uz mjestimično jači ne-
prijateljski otpor. Kod neprijatelja
utvrđeno 99 mrtvih. Sopstveni gubi-
ci neznatni.

369 div.: kod lokalnog čišćenja na prostoru
istočno od JAJCA neprijatelj imao
36 mrtvih.

2 bataljon 369 puka: u borbenom izviđanju južno od GO-
RAZDA došlo je do sukoba sa neprija-
teljem (jačina oko jedne čete)². O ita-
lijanskom pokretu za oslobođenje
FOČE iz okruženja nema vijesti. Če-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

² Borbu su vodile jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok.
br. 128.

la neprijateljskih prednjih dijelova
izbila su u predio oko 18 km sjevero-
zapadno od PLJEVALJA. Komu-
nisti u prodiranju sa prostora GAC-
KA potukli su četnike i posjeli SAV-
NIK. Komandant četničkih jedinica
jugoistočno od FOČE ima namjeru
da povuče svoje snage unazad radi
odbrane KOLAŽINA.

Vazduhoplovstvo: sem napada na prostor 14 km istočno
od BOS. KRUPE izvršeni su jaki na-
padi i na FOČU, kao i na jako po-
sjednute visove južno od nje. P. a.
odbrana dejstvovala.
Ukupno 31 borbeni let.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa
Drechsler
poručnik i adutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 APRILA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme 21/4/1943
Datum i čas 20.30
prijema 21/4/1943
1.50

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija-Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Telegram

Br. 6482

Stiglo 22 aprila 1943 — XXI

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDAMA XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 6085/0p.

Dnevni izvještaj od 21 aprila 1943—XXI u 18 časova
AKTIVNOST USTANIKA

Četnički izvor o partizanskim formacijama u zoni Kruševljani (Nevesinje SL—BH) — Borovčići (SI—BF) — Kljuni (SI—BD)². Hrvatski izvor potvrđuje da je u zoni Pasičina (Mostar LI—AL) navodno razmješten jedan partizanski bataljon od po prilici 450 ljudi, dijelom bez oružja, sa odredima isturenim na obroncima Rilić (IH—KI—AN—AL).

SEKTOR MOSTAR

Zona Blagaj (Nevesinje QM—AR): juče poslije podne izvedene su akcije artiljerije i avijacije protiv partizanskih grupa zapaženih u Krivom Dolu (RK—AR) i u zoni sjeverno i sjeveroistočno od Kamena (RH—AP). Prošle noći uz sadejstvo artiljerije odbijen je partizanski pokušaj napada na raspored M. V. A. C. u zoni Busak (RH—AR). Kasnije je nađe-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivj Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D 8.

² U Nevesinjskom Polju dejstvovala je Treća dalmatinska NOU brigada.

_no na terenu nekoliko lješeva partizana među kojima još jednog političkog komesara. Na strani V. A. C. nema gubitaka.

SEKTOR METKOVIĆ

Stolac (Nevesinje RH—AF): u izvidničkim upadima izvršenim juče u zoni Crnogovac—Ljubljana (RH—AL) — Hodovo (QO—AL) — Rotimlja (QM—AN) — Brštanik (RH—AN) zarobljeno je 5 oružanih partizana. U toku je izviđački upad u zonu Pjesnača³ (RO—AI). Metković: nacionalne patrola pojačane ljudstvom V. A. C. zarobile su prošle noći u zoni Klepci—Višići (Mostar AF—PI) 9 partizana, od kojih je šest bilo naoružano puškama. Jedna žena koja je bila član te grupe ubijena je pri pokušaju bjegstva.

SEKTOR DUBROVNIK

U zoni Korita (Gacko UK—AD) — Kobilja Gl. (UM—AD) stigle su na ove položaje: na lijevoj strani V.A.C. u Katunište k. 1113 (UK—AF); u sredini nacionalne jedinice u Kobilju Gl. k. 1115 (UM—AD), k. 1084 (UM—AD), k. 1048 (UM—AF); na desnoj strani formacije V. A. C. u Milatovicu (UO—AD) — M. Kita k. 1221 (UM—AD) — Orlovac (UM—AB). U borbama 19 i 20 ovog mjeseca partizani su pretrpjeli ogromne gubitke koji još nisu utvrđeni. Naši gubici: nacionalisti su imali 3 mrtva i 16 ranjenih, među njima 1 oficir. Gubici V.A.C.: 5 mrtvih i 13 ranjenih.

SEKTOR KOTOR

Patrola prilikom izviđanja našla je u blizini kuća kod Kotora 4 puške „mauser" i 4 sablje.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedena su borbena izviđanja sjeverno od Nevesinjskog Polja, u zoni Korita—Gacko i u dolini Sutjeske. Bombardovani su položaji koje drže partizanske formacije i uspješno mitraljirane grupe oružanih ljudi, stoka i komora u zoni Gacko—Avtovac. Ukupno su izvedena 2 borbena izviđanja, 5 akcija bombardovanja, i 4 mitraljiranja. Vedro.

GENERAL AMICO⁴

- 1 kopija Ekselenciji
- 1 kopija načelniku Štaba
- 1 kopija pomoćniku načelnika Štaba
- 2 kopije Operativnom odjeljenju
- 1 kopija Obavještajnom odjeljenju
- 1 kopija Komandi Kr. karabiniera
- 1 kopija Telegrafskom odjeljenju

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILECE OD 21 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ITA-
LIJANSKIH I ČETNIČKIH SNAGA PROTIV JEDINICA NOV
NA PROSTORIJI NEVESINJE—PLANA—GACKO¹**

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
6075	21 4	43
Ka teg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

Primljeni fonogram

Od Obavještajnog centra Bileća — poručnik Lunazzi
Komandi Šestog armijskog korpusa — Obavještajno

Br. 26/op. Sektor Plana, Kolona Jasimone („Murge“), savla-
davši jaku neprijateljsku vatru, stigla je sinoć na k. 995
(UK—AD). Pretrpljeni gubici: četiri ranjena, među kojima
jedan oficir. Kolona Boller, zaustavljena jakom vatrom teških
neprijateljskih oruđa, izbila je na k. 1105 (UK—AF), koju su
već zauzeli Babićevi M.V.A.C. Gubici: 7 ranjenih. Bataljon
Crnih Košulja „Romano“ smjestio se sa artiljerijom na k. 923
(UK—AD). Gubici: 1 mrtav i 3 ranjena. Kolona Popović je
zadocnila s pokretom jutros, jer su je mitraljirali naši avioni
i u prvom momentu se povukla. Krenuvši ponovo poslije podne
vodila je oštru borbu sa neprijateljem na Hercegovoju Gradini
(UM—AD) i k. 1221 (UM—AD) i zauzela ih u 21.45 časova.
Docnije je jedna Popovićeva jedinica stigla na Kobilju Glavu
(UM—AO). Gubici: 1 ranjen. Neprijateljski gubici još nisu
utvrđeni. Neprijatelj se nalazi u Nemanjici — k. 1113 (UK—
AF) — 1048 (UM—AF) — Stepen—Pržine (UO—AF). Sektor
Nevesinje: Vidačić i dalje drži liniju Džinova Mahala—Šipačno.
Juče ujutro 20 t. m. odbio je partizanski napad. Četničke snage
sa zapada zadržale su se na zauzetim položajima, javljenim
prethodnim telegramom. Sektor Crna Gora: nacionalne snage
i Đurišićevi četnici izgleda da se kreću desnom obalom rijeke
Tare. Stanišić je navodno angažovan u zoni Goransko (VS—AI).
Politički komesar formacije 852 je profesor Petar Komnenić.
Poručnik Lunazzi 08152104

Štab — Odjeljenje „I“

Br. 5382 prot. 21 april 1943 — XXI

**NAREĐENJE ITALIJANSKOG GENERALŠTABA KRALJEV-
SKE VOJSKE OD 22 APRILA 1943 GOD. ZA IZVOĐENJE
OPERACIJA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU FOČE¹**

otpreme 22.4.1943 17.00
Datum i čas
prijema 22.4.1943 18.05

Telegram.

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje
Br. 6502
Stiglo 22 aprila 1943/XXI

Od Generalštaba kraljevske vojske — Operativno i
Superslodi

Br. 7370/op.

Telegram br. 21970 od 20 t. m.,² upućenim Guverneru Crne Gore, Vrhovna komanda javlja da je njemačka borbena grupa koja treba da sadejstvuje u operaciji za deblokadu Foče spremna za upotrebu od 21 t.m. ujutru južno od Rogatice³. Sljedeći pokreti biće usklađeni sa dejstvom italijanskih trupa. Ista Vrhovna komanda ističe potrebu da predviđena jednovremena akcija trupa VI Arm. korp. i trupa Crne Gore treba blagovremeno da počne, kako bi se što prije i bez daljih otezanja oslobodile izolovane jedinice u Foči.

Ekselenciji Pirzio Birolju je stavljeno u dužnost da koordinira dejstvo i da izvijesti Vrhovnu komandu šta je naredio u cilju izvršenja akcije. Neka ta Komanda, u vezi gore navedenog, održava tijesan dodir sa spomenutim Guvernerom i neka izvijesti ovaj Štab o odlukama koje budu konačno donijete u pogledu učešća trupa VI Arm. korpusa.

General Rosi

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28. Tekst je na više mjesta podvučen crnom olovkom.

* U originalu dopisano: „Nije stigao”.

» Vidi dok. br. 250.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme 22/4/1943 XXI
20.35

Datum i čas

prijema 23/4/1943 XXI
0.45

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”

Predmet: bg.

Telegram

Operativno odjeljenje

Br. 6538

Stiglo 23 aprila 1943 — XXI

**OD KOMANDE ŠESTOG ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

i na znanje

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
MORNARICI DALMACIJE

Br. 6131/Op.

Dnevni izvještaj od 22 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Prema izjavama zarobljenih partizana potvrđuje se da je raspuštena Četvrta dalmatinska brigada, kojom je komandovao Savo Drljević.

Izgleda da dalmatinski partizani namjeravaju da se vrate svojim kućama ili da se predadu našim garnizonima.

Primjećene su grupe partizana neodređenog broja u zoni Baba Pl. na k. 1502 (Gacko UH—UK—AI), k. 1167 (UK—AF), k. 1139 (UM—AF).

SEKTOR MOSTAR

U Mostaru juče kasno poslije podne bačena je ručna bomba na dvojicu ustaša, koji su bili lako ranjeni. U toku su izvidi u cilju da se napadač utvrdi.

Prošle noći uhapšen je u zoni Suhi Do (Nevesinje QK—BD) jedan komunista koji je pokušao da napadne jednog vojnika A. C. Blagaj (Nevesinje QM—AR): u zoni Hribina (QK—AP) juče je zarobljen jedan partizan, prislan saradnik vođe Dušana Brstine.

SEKTOR METKOVIĆ

Juče poslije podne i u noći između 21 i 22 ovog mjeseca zarobljeno je 6 partizana u zoni Pjeski (Mostar QH—AN) i jedan u Hrasnu (PN—AB). Drugih 10 partizana predalo se: 5 našoj patroli u blizini Krupe (ON—AD) i 5 garnizonu u Stocu (Nevesinje RM—AF)). Prilikom jučerašnjeg izviđačkog upada u zoni Pjesnaka² (RO—AI) nije ustanovljeno prisustvo partizana.

U toku je drugi upad u zonu Rotimlja (QO—RH—AI), Kozice (QN—AL).

Vrgorac (Makarska Kl—AP): u toku je izviđanje u zoni Zavojane—Dragljane (XR—AR). Metković: nastavlja se sa zasjedama po noći i po danu u zonama koje se graniče drumom Metković—Čapljina i po obalama u donjem toku Neretve u cilju da se zarobe partizani koji nastoje da se prebace u Biokovo.

SEKTOR DUBROVNIK

Patrole i izvidnice sa položaja dostignutih u zoni Kobilja Glava (Gacko UM—AD), o kojima je javljeno u jučerašnjem izvještaju. Naš ranjeni oficir, o kome je juče javljeno, jeste p. poručnik Fiorello Mario iz II/260-og pješadiskog puka.

SEKTOR KOTOR

Obična djelatnost patrola.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedeno je borbeno izviđanje duž drumova Blagaj—Nevesinje—Gacko—Plana—Gacko—Avtovac i u primorskom predjelu sjeveroistočno od Graca. Bombardovana su mjesta Kljuni (SI—BD) i Krstac (AX—RQ), gdje su zapažene znatne partizanske formacije³ i brojna stoka. Mitraljirane su grupe naoružanih ljudi, stoka i komora u primorskoj zoni na položajima Pasičina (LI—AL) i Jezero (Kl—AL).

Bombardovani su obrušavanjem i uspješno mitraljirani partizanski brodovi u pristaništu Podgora (ZV—AR). Jako protivavionsko dejstvo pogodilo je avione.

Izvedena su dva bombardovanja na objekte koje je označio garnizon u Foči.

Pogođen je i uništen mostić na rijeci Drini kod Broda (VO—BL).

Ukupno su izvedena tri borbena izviđanja, 6 bombardovanja, od kojih dva obrušavanjem, i 6 mitraljiranja.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI¹

7 *kopija*

1 kopija Ekselenciji

1 kopija načelniku Štaba

3 kopije Operativnom odjeljenju

1 kopija Obavještajnom odjelj'enju

1 kopija Komandi Kr. karabiniera

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-
DALMACIJA" OD 23 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹**

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga

„Slovenija—Dalmacija"

Pov. br. 714/43

POVJERLJIVO

' Sjedište, 24. 4. 43

Viša komanda oružanih snaga

„Slovenija—Dalmacija"

Operativno odjeljenje

Br. 6631

Stiglo 24 apr. 1943 —XXI

Komandi Superslode — Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

Izvještaj od 23. 4. 13

Hrvatska: vrijeme sunčano.

114 lov. div.: prilikom čišćenja u južnom uglu Una—
Sana uništen je i jedan neprijateljski
p. t. top.

369 div. 117 i 118 lov. div. i SS div.: bez naročitih
dogadaja.

Vazduhoplovstvo: osim borbenog izviđanja prostora Sunj—
Plana² i jugozapadno od Slunja bombardovana je i mitraljirana
Foča. Ukupno 19 borbenih letova. Borbena grupa Rogatica³
prikupila se u Goraždu. Prema dosadašnjim izvještajima ko-
munisti nastupaju sa tri jače grupe ka istoku.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhiv Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

Vjerovatno Psunj Planina

³ Borbena grupa Rogatica imala je u svom sastavu Štab 369 puka,
2 i 3 bataljon 369 puka, 2 bataljon 750 puka (118 lovačke divizije),
1 četu 369 protivtenkovskog bataljona i dvije čete 369 pionirskog
bataljona. Bila je ojačana i neodređenim brojem italijanskih tenkova
i blindiranih automobila. Grupa je 2 maja krenula iz rejonu Goražde
prema Foči, u koju je nakon žilavog otpora jedinica NOV ušla tek
4 maja.

1 grupa sa najistaknutijim dijelovima na prostoru južno od Višegrada.

2 grupa sjeverno od Zabljaka.

3 grupa sa čelima ka Savniku.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost

Drechsler

poručnik i ađutant

BR. 262

**DNFVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMISKOG KORPUSA OD 23 APRILA 1943 GOD. O
BOVBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Viša komanda oružanih snaga

„Slovenija—Dalmacija”

Operativno odjeljenje

Br. 6604

Stiglo 24 aprila 1943 — XXI —

	otpreme 23. 4. 43—XXI
Datum i čas	20.50
	prijema 24. 4. 43. XXI
	00.10

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO

SUPERSLODI — OPERATIVNO

i na znanje

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA

MORNARICI DALMACIJE

Br. 6185/Op.

Dnevni izvještaj od 23 aprila 1943 u 18 časova

Aktivnost ustanika

— Četnički izvor javlja o partizanskim koncentracijama neodređene snage u mjestima Postoljani (Nevesinje SL—SN—

AV), Krekovi (SN—SP—AV), Bratac (SP—AT—AR), Žalom (TI—AR), D. Drežanj (SP—SR—AN). Vjerovatno se radi o ljudstvu koje pripada dalmatinskoj diviziji već primjećenoj u zoni Nevesinje—Kifino Selo.

— Prema obavještenjima iz istog izvora izgleda da su se partizanske vođe Sava Kovačević i Vlado Šegrt sa svojim brigadama povukli u pravcu Latično (VM—AF) — Višnjića Do (VO—AD) — Šavnik (Nikšić ZV—GU) i da je u zoni Kobilja Glava (Gacko UM—AD) u dejstvu samo Prva dalmatinska brigada.

Sektor Mostar

— Izviđačka i patrolna djelatnost u zoni Blagaj (Nevesinje (QM—AR).

Sektor Metković

— Stolac (Nevesinje RH—AF): juče poslije podne odbacene su partizanske formacije koje su bile pokušale da prodru u raspored V. A. C. u zoni Studenci (SN—AL) — Magunica (SP—AL—AI) — Vrbovik (SP—AI) — M. Varda (SP—AL) — Bezdeđe (SR—AI) — G. Lukavac (TI—AI).

— Protivnički gubici: 9 mrtvih. Gubici V. A. C.: 1 ranjen.

— Prilikom izviđačkog upada koji je izveden juče u zoni Radimlja (QO—BH—AI) — Kozice (GM—QO—AL) nije ustanovljeno prisustvo partizana.

— Dijelovi V. A. C. prilikom patroliranja u zoni Stanojević (QK—QM—AN) — Rotimlja² (QM—QO—AN) — Hodovo (QO—RH—AL) zatekli su 4 partizana bez oružja na putu prema zapadu, koji su ubijeni pri pokušaju da se spasu zarobljavanja.

— U toku je izviđački upad u zonu Krevnica (RK—AL).

— Vrgorac (Makarska KI—AP): juče su hrvatska odjeljenja u izviđanju u zoni Zavojane—Dragljane (XR—XT—AR) obasuta jakom vatrom sa k. 487 i sa k. 455 (XR—AR).

— Metković: nacionalna patrola u izviđanju na drumu Čapljina—Ljubuški juče je zarobila 3 oružana partizana, koji su bili ubijeni pri pokušaju da se odupru razoružavanju.

— Pojačane su zasjede u zoni donjeg toka Neretve.

— Jutros je pregledana močvara Soline (Mostar NK—AB) a da nije pronađeno ništa novo.

Sektor Dubrovnik

— Obična djelatnost patrola.

Komanda mjesta Kotor

— Juče su nađeni u zoni Špiljari (Kotor VQ—EU) jedna slavenska puška³ i 3 bajoneta.

— Patroliranje u zoni Gomilica (VM—EQ) — Bjeloš (Trebinje VM—FP) — Strakanica (UQ—US—FN) — Jablan Do (TR—FN).

Djelatnost vazduhoplovstva

— Izvedena su borbeno izviđanja duž drumova Nevesinje—Gacko—Kobilja Glava i u Nevesinjskom Polju.

— Bombardovana su mnoga mjesta gdje su primijećene formacije ustanika, sjeverno i južno od drumova Nevesinje—Kifino Selo.

— Bombardovani su brodovi u pristaništu Podgora i u pristaništu Gradac (Mostar FI—IH), mitraljirane grupe naoružanih ljudi, stoka i komora, koji su primijećeni u toku izviđanja.

— Ukupno je izvedeno sedam borbenih izviđanja, dvanaest bombardovanja, od kojih tri obrušavanjem, i tri mitraljiranja.

— Oblačno.

GENERAL PIAZZONI⁴

8 kopija

1 kopija Ekselenciji

1 kopija načelniku Štaba

1 kopija pomoćniku načelnika Štaba

2 kopije Operativnom odjeljenju

1 kopija Obavještajnom odjeljenju

1 kopija Komandi Kr. karabiniera

1 kopija Telegrafskom odjeljenju

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-
DALMACIJA" OD 24 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"

Pov. br. 718/43

Sjedište, 25. 4. 1943

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6734

Stiglo 26 apr. 1943 — XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"

Sjedište

24. 4. 43

114 i 118 lov. div.: bez naročitih događaja.

369 div.: potvrđeno je prisustvo neprijateljskih grupa na prostoru zapadno od **Bijeljine**.² Kod **Sokoca** uspješna borba jedne ustaške jedinice protiv komunista.

SS divizija: komunisti izvršili napad na opštinu i opljačkali jedno mjesto sjeveroistočno od **Tomislavgrada**.³ Preduzeto je jako izviđanje.

Vazduhoplovstvo: osim izviđanja **Psunj** pl. i prostora **Bos. Petrovca**, napadnut je razornim i zapaljivim bombama i prostor **Foče**. Borbena akcija potčinjenih hrvatskih vazduhoplov-**ni**h dijelova radi rasterećenja u **Gospiću** okruženih hrvatskih i italijanskih trupa.⁴ Ukupno 24 borbena leta.

Za tačnost

Komandant Jugoistoka

Drechsler

poručnik i adutant

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

Odnosi se vjerovatno na dijelove Sremskog NOP odreda.

² Duvno

⁴ Vidi o napadu jedinica NOV na Gospić, tom V, knj. 14.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Datum otpreme 24/4/43 20.30
25/4/43 2.10

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Telegram

Br. 6662
Stiglo 25 aprila 1943 — XXI

OD KOMANDE ŠESTOG ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 6240/0p.

Dnevni izvještaj od 24 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Četnički izvor javlja o dolasku malih partizanskih grupa u zonu Kula (Konjic RO—BQ—BN) — Čičevo (RQ—BN) — Rat Kamer (Nevesinje RO—BL).²

Prema saopštenjima iz istog izvora u zoni Hrusto (RQ—AX) navodno je u toku koncentrisanje 500 partizana koji su došli sa sjevera.

Obavještajci saopštavaju da se partizanska bolnica iz Avtovca (Gacko UQ—AL), zbog naše artiljerijske akcije, premjestila u noći 21 ovog mjeseca sa stotinjak kola natovarenih bolesnicima prema Fojnici (TR—AP).

SEKTOR MOSTAR

Zastolje (Nevesinje RH—BH—BL)- snage V. A. C. drže liniju Teleća Lastva (RX—AX) — Brasina (RH—AX) — Pri-

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Odnosi se na jedinice Sedme baniske brigade Sedme NOU divizije.

jevorac (RH—BF) i vode nadzor nad predjelom G. i D. Zimije (RK- - RM— BH— BF).

Nema ništa novo u zoni Blaca (Nevesinje QM—AR).

SEKTOR METKOVIC-STOLAC

Prilikom izviđačkih upada u zoni Krevnica (Nevesinje RK—AL) — Batuljevica³ (SI—AF) — Bukavac (SL—AD) nije primijećeno prisustvo partizana.

U toku su izviđanja u zoni Čukova Greda (RQ—SI—AF) — Radimlje (QORI—AI) — Kozice (QM—AL) u srednjoj dolini Bregave i po močvari Derasko⁴ (Mostar PN—QH—AD).

Domobranske patrole u izviđanju u zoni Pasičina (LI—AL) juče su napadnute jakom puščanom vatrom sa k. 356 (LI—AL). k. 138 (LI—AL) i k. 200 (LI—AI).

Metković: u noći između 23 i 24 jedna jedinica Crnih košulja i dijelovi V. A. C. prilikom akcije čišćenja sukobili su se u blizini Vrhdesne (Mostar NM—AD) sa partizanskim grupama i nanijeli protivniku gubitke od četiri mrtva utvrđeno.

Dva zarobljenika partizana strijeljana su: zaplijenjene su četiri puške „mauser“, trideset ručnih bombi i mnogobrojna municija.

Naši gubici: jedan ranjen.

Prilikom patrolne akcije u zoni jugoistočno od Višića četvorica su se dobrovoljno predala.

Naša patrola u izviđanju zarobila je u blizini Kompe, (ON—AD) jednog vođu partizana, koji je strijeljan jer je ranio ručnom bombom našeg poručnika GIOMMI Alda i jednog podoficira 94 pješadiskog puka.

Jutros jedna druga naša patrola u izviđanju duž drumu Čapljina—Ljubuški zatekla je u mjestu Studenci (OI—AL) dva naoružana partizana koji su, pri pokušaju da se opru razoružavanju, bili ubijeni

SEKTOR DUBROVNIK

Plana: djelatnost patrola u zoni Milatovica (Gacko UO—UQ—AF) — Stepen (k. 1228) (UQ—AD) i Dulići (UQ—US—AD).

Juče su se prijavili našoj komandi u Kobiljoj Glavi (UM—AD), u pratnji muslimana iz Kule Fazlagića (Gacko UK—UM—AI), devet naših vojnika koje su partizani bili zarobili.

Naš raspored V. A. C. u zoni Džinova Mah. (Nevesinje SN—AN) — Šipačno (Gacko TN—AN), napadnut u noći između 22 i 23 ovog mjeseca od partizanskih snaga, izdržao je jak pritisak i juče poslije podne jednim protivnapadom uspostavio situaciju u zoni. Partizanski gubici neutvrđeni.

Zarobljen je jedan partizan.
Gubici V. A. C.: pet ranjenih.

KOMANDA MJESTA KOTOR

Obična izviđačka i patrolna djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedeno je izviđanje i bombardovanje u zoni Čičevo (Kojic RQ—BN) — Kula (RO—BQ—BN) i u Nevesinjskom Polju.

Bombardovan Gradac (Mostar (IH—AI—AL—AZ), mitraljiran pravac Kifino Selo — Gacko — Avtovac. Na zahtjev Komande trupa Crne Gore bombardovani su Gubera (Višegrad VU—BQ) i Trovrh (Sarajevo VS—BN).

Ukupno su izvedena dva borbena izviđanja, šest bombardovanja i šest mitraljiranja.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI⁵

- 8 kopija
- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 načelniku Operativnog odjeljenja
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-
DALMACIJA" OD 25 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹**

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 722/43_

POVJERLJIVO
Sjedište.. 26. 4. 1943

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6780
Stiglo 27 apr. 1943

Komandi Superslode — Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

Izvještaj od 25. 4. 43

Hrvatska: vrijeme oblačno.

114 lov. div.: izviđačka odjeljenja u **Šamarici** na više mjesta sukobila se sa neprijateljem.² On je imao 30 mrtvih. U jednom noćnom prepadu savladana je hrvatska straža u **Prijedoru**. Istočno od **Bos. Petrovca** odbijena banda u jačini jedne čete. Kod neprijatelja 14 mrtvih. Češća pojava neprijateljskih grupa na prostor **Livno—Glamoč**.³

369 divizija: 2 napada četnika na hrvatske radničke kolone. 100 Hrvata koji su bili upotrebljeni za obezbeđenje otkazali poslušnost.

SS divizija: bez naročitih događaja.

Vazduhoplovstvo: osim izviđanja izvršen je napad na komunistička sakupljanja na prostoru **Gospića** kao i na neprijateljske položaje na prostoru **Foča**. Ukupno 17 borbenih letova.

Za tačnost

Komandant Jugoistoka

Drechsler

poručnik i adutant

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

² Borbe su vodile jedinice Banijskog NOP odreda.

³ Vidi dok. br. 156.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠKSTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 25 APRILA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme 25/4/1943/XXI
22.00
Datum i čas
prijema 26/4/1943/XXI
0.30

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6722
Stiglo 26 aprila 1943 — XXI

Predmet: bg.

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE

Br. 6305/op.

Dnevni izvještaj od 25 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Prema obavještenjima iz četničkog i muslimanskog izvora partizani su navodno postrojeni kod Ključa (Gacko UI—AF), Cernice (UM—AF), Sukovića (UM—AF), Stepena (UO—AF), Razbijenog Korita (UO—AI), Milatovice (UO—AF).

Kod Gacka i kod Zborne Gomile (UO—UQ—AI) navodno je zapaženo po prilici 250 partizana.

Deseta hercegovačka brigada izgleda da se vratila u zonu Duliei (UQ—US—AD), Gat (UQ—AF). Danici (UQ—AF).

SEKTOR MOSTAR

Njemačka divizija SS razmjestila je specijalnu četú kod Prigredjana (Nevesinje QK—BH) sa jednim vodom poslatim u Orlović (QK—BH) u dodiru sa dijelovima našeg rasporeda Zastolje (RH—BH) na k. 105 (QK—BH)).

SEKTOR METKOVIĆ

Stolac (Nevesinje RH—AF): prilikom jučerašnjeg izvidničkog upada u Čukovu Gredu (RQ—SI—AI—AF) nije primijećeno prisustvo partizana.

Izviđanja u zoni Radimlja (QO—AI) i Kozice (QM—AL), o kojima javlja jučerašnji izvještaj dovela su do hapšenja 5 partizana, koji su se predali našoj patroli.

U toku su izviđački upadi u zonu Barjamovići (RO—RQ—AI) i Hodovo (QO—RH—AL).

Metković: patrola V. A. C. u izviđanju u dolini Bregave ubila je u blizini Gustilar² (Mostar PL—AI) jednog naoružanog partizana, koji je na poziv da stane pokušao da pobjegne.

Nacionalna patrola u izviđanju duž drumu Čapljina—Ljubuški uhapsila je juče u Zvirovici (OL—AL) jednog naoružanog partizana, koji se je dobrovoljno predao. Ukupni protivnički gubici prilikom akcije čišćenja u zoni Vrhdesne (NM—AD), Desne (NH—NK—AD), o kojima javlja jučerašnji izvještaj: 6 mrtvih i tri partizana uhapšena. Zaplijenjeno je 6 pušaka „mauser“, 32 ručne bombe i 74 šaržera za pušku „mauser“.

SEKTOR DUBROVNIK

Kobilja Gl. (Gacko UM—AD): u toku noći između 23 i 24 ovog mjeseca jedna nacionalna jedinica raspoređena na k. 1084 Kobilja Gl. (UM—AD) odbila je napad partizana i nanijela protivniku gubitke od 4 mrtva. S naše strane nije bilo gubitaka.

Partizani su gađali iz minobacača naše trupe, koje su pretrpjele ove gubitke: 2 vojnika ranjena, 1 mazga uginula i 4 ranjene.

Dana 24 ovog mjeseca pristupili su našim linijama 3 partizana i 3 domobrana — bivša zarobljenika.

Izvedene su artiljerijske akcije uznemiravanja protiv partizanskih dijelova s druge strane Baba Pl. (TR—UH—AI) i Satrića Grede (UM—AF).

Prošle noći nacionalne jedinice odbile su partizanski napad u zoni Kobilja Gl. i nanijele protivniku gubitke od 17 mrtvih utvrđeno. Nije bilo gubitaka s naše strane.

Naš raspored V. A. C. u zoni Džinova Mah. (SN—AN), zbog pojačanog protivničkog pritiska, juče je zauzeo novi položaj na liniji Stubalska (SI—AN) — Kiševac (SL—AL) — Zečak (SL—AI) — k. 1050 (SN—AI) — Tolanova Br. (SN—SP—AI) — Metala (SP—AF) — k. 986 (SR—AF) — k. 1125 (TI—AF) — Lipnik (TL—AF), izdržavši partizanski napad. Borbe još uvijek traju u zoni Studenac—Košena Gr. (SN—AL). Dosad utvrđeni protivnički gubici: 16 mrtvih i mnogobrojni ranjeni. Gubici V. A. C.: 4 mrtva i 5 ranjenih.

Prošle noći na deonici Jasenica (Dubrovnik SL—FH) — Hum (SN—FV), otprilike na kilometru 3,500 od Huma, zapaljena su dva željeznička praga bez posljedica za deonicu.

KOMANDA MJESTA KOTOR

Obična djelatnost patrola.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedeno je izviđanje i bombardovanje mjesta Lakat (Nevesinje RQ—BD) — Mah³ (SN—AN) i Nevesinjskog Polja. Izvedena su bombardovanja Postoljana (SL—SN—AV), D. Bijenja (SL—AX—AV) i Hrušta (RQ—AX).

Izvedene su akcije mitraljiranja u zoni Džinova Mah. i Drežanj sa vidljivim posljedicama požara na putu Hrušta—Cičevo.

Ukupno su izvedena 3 borbena izviđanja, 3 bombardovanja i mitraljiranja sa preko 50 zapaljenih kuća u zoni Džinova Mah. i Hrušta. — Poluoblačno.

GENERAL PIAZZONI

- 8 kopija
- 1 kopija Ekselenciji
- 1 kopija načelniku Štaba
- 1 kopija pomoćniku načelnika Štaba
- 2 kopije Operativnom odjeljenju
- 1 kopija Obavještajnom odjeljenju
- 1 kopija Kr. karabinierima
- 1 kopija Telegrafskom odjeljenju

**IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 25 APRILA 1943 GOD. O IZVOĐENJU
OPERACIJA NA PROSTORIJI NEVESINJE—BERKOVICI—
FATNICA—MEKA GRUDA¹**

**BF PA
Povjerljivo**

**Hitno
Predati lično
preko oficira**

**KOMANDA VI ARM. KORPUSA
STAB — OPERATIVNO ODJELJENJE**

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6870

Stiglo 28 aprila 1943 — XXI

Br. 6310/Op. prot. *Povjerljivo*

V. P. 39, 25 aprila 1943 — XXI
u 19.15 časova

Predmet: Čišćenje zone Nevesinje—Berkovići — Fatnica
— Meka Gruda.

GENERALU KOMANDANTU SEKTORA MOSTAR	= V. P. 32
GENERALU KOMANDANTU SEKTORA METKOVIĆ	= V. P. 91
GENERALU KOMANDANTU SEKTORA DUBROVNIK	= V. P. 154
GENERALU KOMANDANTU SEKTORA KOTOR	= V. P. 155

i na znanje:

VIŠOJ KOM. ORUŽ. SNAGA „SLOVENIJA —DALMACIJA”	= V.P. 10
KOMANDI TRUPA CRNE GORE	= V.P. 14
KOMANDI VAZDUHOPLOVNE GRUPACIJE	= MOSTAR

Karta 1 : 100.000 — sekcije Mostar — Nevesinje — Gacko
— Trebinje.

1) — Na današnji dan raspored ustanika u našoj zoni je
slijedeći:

— 9 Dalmatinska divizija² između mjesta Pridvorci (Ne-
vesinje SI—AX) — Džinova Mah. (SN—AN) — Šipačno (Ga-
cko TN—AN);

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E 28.

— 3 Dalmatinska divizija između Kobilje Glave (Gacko UK—UM—AD) i zone Gacko.

2) — S obzirom da operacije za pripomoć u deblokiranju Foče, o čemu izvještava moj akt br. 5923/Cp. od 18 tek. m., počinju sa zakašnjenjem od nekoliko dana, neophodno je potrebno uzeti inicijativu u operacijama i očistiti zone o kojima je riječ, kako zbog toga da se rastereti lijevi bok operišuće kolone koja je sada razmještena između Kobilje Glave i Meke Grude, tako i u cilju dezorganizovanja i nanošenja gubitaka ustanicima, odbacujući ih sjeverno od puta Nevesinje — Kifino Selo — Gacko.

3

Jedan vod 100/17
— Dve hrvatske čete
Formacije V. A. C.

Na raspoloženju taktičkoj komandi

— III bataljon 260 pješad. puka ojačan jednim vodom artiljerije 100/17 u Plani.
— II bataljon 259 pješad. puka (sada 1/260) u Bileći.

Divizija „Marche”

— *Kolona Scotti:*
— Komanda 55 pješad. puka
— III bataljon 56 pješad. puka
— III bataljon 55 pješad. puka
— jedna četa II bataljona 55 pješad. puka
— jedna baterija 75/13
— jedna prateća baterija 65/17, 55 pješad. puka
— jedan vod prateće baterije 65/17, 56 pješad. puka
— jedna četa 32 minobacačkog bataljona
— jedan vod artiljerije 105/45
— Eskadron lakih tenkova
— Formacije V. A. C.

Komandant divizije lično je upravljao operacijama ove kolone.

Divizija „Mesina”

— *Kolona „Radassao”*
— Stab 94 pješ. puka
— I bataljon 94 pješ. puka

— II bataljon 94 pješ. puka
Prateća baterija 65/17, 94 pješ. puka

Divizija „Emilia“

— Kolona „Panelli“
— Komanda 119 pješ. puka
II bataljon 119 pješ. puka
Jedan art. vod 100/17
Jedan vod lakih tenkova
Dijelovi V. A. C.
Formacije V. A. C. za vezu između kolona Gianuzzi i Scotti.

3) — Lično sam upravljao operacijama od Bileće i Gacka a zatim od Mostara—Nevesinja—Plužine.

4) — Operacije su otpočele 27 aprila:
kolona Scotti od Blagaja ka Nevesinju;
— kolona Radassao, od Stoca ka Berkovići, preko Hrguda i Trusine;

— Kolona Gianuzzi, od Meke Grude na Šipačno;
— Kolona Franco, od Kobilje Glave na Stepen;
— Kolona Panelli, od Viluse ka Bileći, dostigavši u prvoj fazi objekte: Nevesinje—Šipačno—Stepen—Berkovići između 28 i 29 aprila.

5) — U drugoj fazi kolone „Gianuzzi“ i „Franco“ upravile su se od Šipačna i Stepena na Avtovac i Gacko, zaključivši svoje dejstvo 1 maja.

Kolona Scotti vršila je izviđačke upade sjeverno od Kifina Sela—Plužine i s obje strane puta Plužine—Kalinovik, doprijevši svojim istaknutim dijelovima do Uloga.

Pomoću izviđačkih grupa, uspostavljena je veza između kolone Gianuzzi i Scotti u Fojnici i Ribarima, i ova druga kolona proširila je zauzetu prostoriju do Plužina.

6) — Ovim operacijama pročišćena je i oslobođena cjela zona južno od puta Blagaj—Nevesinje—Kifino Selo—Fojnica—Gacko—Avtovac.

Neprekidno tučenim partizanima nanijeti su slijedeći gubici :

— 235 mrtvih — neutvrđen ali znatan broj ranjenih — 99 partizana zarobljeno — zaplijenjeno 50 pušaka, 5 puško-mitraljeza, 8 mitraljeza, 2 minobacača od 81 mm, velika količina municije među kojom bombe za minobacače od 45 mm

— rasturene su neke dalmatinske jedinice;
— naši gubici: Italijani: 19 ranjenih od kojih 1 oficir;
— V. A. C.: 8 mrtvih i 51 ranjen;

— oslobođeni ropstva: 1 oficir, 1 podoficir i 3 naša vojnika.

7) — 4 maja pošla je od Gacka kolona „Sommavilla”:

- . Štab 73 legije Crnih košulja.
- . 44. bataljon Crnih košulja
- . 73 bataljon Crnih košulja
- . Mitraljeska četa 73 legije Crnih košulja;
- . Dva voda minobacača 81 mm divizije „Sassari”
- . II bataljon 260. p. p.
- . jedan vod minobacača 81 mm. 260. p. p.
- . jedan eskadron lakih tenkova (manje jedan vod)
- . 9 baterija 75/13 2. puka artiljerije;
- . jedan vod od 65/17 hrvatski;
- . formacije V. A. C. u cilju dejstva protiv ustaničkih formacija uočenih u oblasti Vrba i Čemerno, u direktnoj saradnji za oslobođenje Foče.

Operišući s obje strane puta Gacko—Vrba kolona je potukla i rastjerala dijelove protivničke zaštitnice i doprla u predjelu Čemerno: do Dernečišta (Gacko UQ—AR), — k. 1329 a sa bočnim dijelovima do predjela Lukavica (UQ—AR), sjeverne padine zone Lebršnik i Zukva, nanijevši protivniku 5 mrtvih i zarobivši 1 partizana.

8. — Jednovremeno jedna kolona V. A. C., pojačana našom artiljerijom, pošla je iz Plužine i, savladavši brojne otpore partizana, zauzela Ulog.

9. — Poslije ovog kratkog operativnog perioda ustanici (9. i 3. divizije: oko 4000 ljudi) su primorani da napuste cijelu južnu Hercegovinu i da se prikupe dijelom između Kalinovika i Jeleča (US—BL), gdje postoje dijelovi 7 Proleterske divizije i hercegovačke brigade, koje su učestvovala u nedavnim borbama — zaključuje se da se blizu Konjske Vode (U O, U Q — BF) nalazi jedna partizanska bolnica sa preko 500 bolesnika, — dok su se druge jedinice uputile ka istoku u pravcu doline Pive.

10. — Za pohvalu je držanje naših jedinica a takođe dobro je držanje formacija V. A. C. i Hrvata.

Komandant
(General Sandro Piazzoni)

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILECE OD 25 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹

Fonogram

Op. i djeljtne 1		
Br. prot.	Datum prijema	
6247	25	43
Kategcr.	Vrsta	1-asc.
A	2	17

Od Komande Centra za prikupljanje vijesti — Bileća
Komandi Šestog armijskog korpusa — Odjeljenje „I“

Br. 31/op. Sektor Plana. Juče 23 t. m. u 18 časova neprijatelj je gađao minobacačem našu kotu 1048 (UM—AF) ranivši 2 naša vojnika i jednu mazgu. Danas 24 t. m. u 4 časa 6 partizanskih bataljona² napalo je naš položaj na koti 1084 (UM—AD). Naše brzo protivdejstvo primoralo je neprijatelja na povlačenje nanijevši mu gubitke od 17 mrtvih izbrojanih na terenu. Prema četničkim i muslimanskim obavještenjima neprijatelj se rasporedio na Kuku (UM—AF), groblje u Cernici (UM—AF), duž cijelog grebena do žandarmeriske stanice u Stepenu (UO—AF). Još jedna grupa nalazi se u Šukovićima (UM—AF). U Gacku ima oko 200 ustanika, u Zbornoj Gomili blizu spomenika (UO—AI) su kujne sa 50 ljudi, između Šarića Grede (UM—AF) i Stepena oko 500. Pored toga je javljeno da se Deseta hercegovačka brigada vratila u ovu zonu, te tako na ovom sektoru dejstvuju Prva dalmatinska i Deseta hercegovačka brigada. Danas su se javili milicionerima na položaju dva muslimana partizana i tri domobrana, koji su pobjegli iz zarobljeništva. Jedan od dvojice naprijed pomenutih muslimana izvijestio je juče preko milicionerske komande našu Komandu o pripremama partizana da napadnu naše položaje. Sektor Nevesinje. Kolona Kureš povukla se na liniju Malinovi Vrh (1285) (TR—AF) — Rioca (TN—AF) — kota 1219 (TL—AF).

Kureš je danas prešao u protivnapad. Poručnik Milojević sa četnicima iz Trebinja napao je danas neprijatelja u zoni Lipnik (1260) (TL—AF) — Knež Vrh (1125) (TI—AF). Kolona Janičić jutros u 9 časova izvršila protivnapad i stigla na Ržanik (1143) (SN—AI), a zatim se uputila prema Bezđedu (SR—AI) — Lukavačkom Polju (SR—TI—AI). Kolona Dankić, koja se povukla na Hrgud, danas je u 7 časova izvršila protivnapad i stigla na liniju Zečak (SL—AI) Straževica (SN—AI), a zatim je produžila pokret u pravcu Džinova Mahala (SN—AN) — Stubalska Kita (1152) (SI—AN). U toj zoni na suprot četnicima nalazi se izgleda Deseta dalmatinska proleeterska divizija.³ Sektor Crna Gora: pop Perišić je raspoređen na liniji Kocelj (US—AD) — Vratkovići (VH—AD—AB) — Kazanci (VH—AF) — Gradac (1088) (VH—AF) — Bukova Gradina (VH—AF). Jedinica Stanišić — desna kolona je u Brezni (zona Piva), a lijeva u Nozdru (zona Nikšić).

Potpisan poručnik Lunazzi 23152404.

V. P. 39. 25 april 1943 — XXI

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILEĆE OD 25 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČET-
NIKA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Kopija data odjelj. „I“

Primljeni fonogram

V. P. 39, 25 aprila 1943 — XXI 24 časa.

Od Centra za prikupljanje vijesti — Bileća
Komandi VI Arm. korpusa — Odjeljenje „I“

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
6314	26	43
Kateg.	Vrsta	Fasc.
A	2	17

Br. 32/Op. Na četničke snage Kureša, Janičića, Milojevića i Djankića, koje su juče 24 t. m. otpočele napad na cijeloj liniji, izvršile su protivnapad nadmoćne neprijateljske únage² noću uoči 25 t. m., uslijed čega su se četnici povukli. Naprijed pomenute četničke snage bile su podijeljene na 2 dijela: desno Kureš i Milojević na liniji Fatničko Polje (TL—AB) — Orahovica (TN—AB) do Tucakovog Dola (TR—AD); lijevo Janičić i Djankić, čiji razmještaj nije poznat jer su otsječeni. Dejstvom kolone Babić sa k. 1113 (UK—AF) na Tucakov Do odbijene su poslije podne neprijateljske snage koje su stigle u zoru sa prednjim dijelovima do zone Meka Gruda (k. 992) (TP—AB), preko linije Kalac (TN—AB) — Suhi Vrh (1103) (TN—AD) — Catovina (940) (TP—AD) — Malinovi Vrh (1295) (TP—AF). Izgleda da neprijatelj namjerava upasti u južnu Hercegovinu otvaranjem prolaza u zonama Vranjska (SN—SP—SR—**AB**) i Sitnica (SL—SN—AB). Prema vijestima iz četničkog izvora, u Divinu (TI—AD), koji su četnici evakuisali, izgleda da nema partizana, dok se navodno poneka trojka nalazi na padini iznad sela.

Potpisan poručnik Lunazzi 22452504.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D 5.

² Odnosi se vjerovatno na jedinice Prve dalmatinske i Desete hercegovačke NOU brigade.

OBAVJEŠTENJE ITALIJANSKOG GENERALŠTABA KRALJEVSKE VOJSKE OD 26 APRILA 1943 GOD. O TRAŽENJU DA NJEMAČKE JEDINICE IZVRŠE PRODOR PREMA OPSJEDNUTOM GARNIZONU FOČA I NAREĐENJE DA ITALIJANSKE JEDINICE DIVIZIJE „TAURINENSE" UČESTVUJU U TOJ OPERACIJI¹

Telegram

otpreme 26/4/1943 12.45
Datum čas
prijema 26/4/1943 13.45

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6753

Stiglo 26 aprila 1943/XXI

Od Generalštaba kraljevske vojske — Operativno
Superslodi — Operativno

Br. 7700.

Vrhovna komanda obavještava da situacija u Crnoj Gori ne dozvoljava više da se za poznatu operaciju Foča upotrijebi divizija „Taurinense" na pravcu Pljevlja—Cajniče.

Stoga je tražila od OKW da glavnu akciju na Foču izvrše njemačke trupe uz učešće dva ojačana bataljona iz „Taurinense", koji će kamionima biti prebačeni u Goražde.

Predviđena operacija mora primiti izgled jednog brzog prodora ka Foči sa ciljem da se oslobodi i snabdije ta posada, vraćajući se odmah u Goražde i Rogaticu.

Vrhovna komanda je dalje tražila da operacija odmah bude izvršena.

Nema promjene u pogledu predviđenog sadejstva VI Arm. korpusa.²

Koordinacija dejstva ostaje i dalje povjerena Guverneru

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28. Tekst je na više mjesta podvučen crvenim mastilom.

² Na ovu rečenicu dopisana je crvenim mastilom primjedba: „Biće, međutim, potrebno promijeniti stav, jer VI Arm. korpus neće moći da se angažuje prekomjerno i suviše u dubinu".

Crne Gore, kome će ta Komanda moći, nakon sporazuma sa samim guvernerom, uputiti oficira za vezu VI Arm. korpusa.³

General Rosi

- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoć, načel. Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju

Br. 271

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA” OD 26 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI I SANDŽAKU¹

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija” _____ Sjedište, 27. 4. 43
Pov. br. 725/43 ^

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6790

Stiglo 27 apr. 1943 — XXI

Komandi Superslode — Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

Izvještaj od 26. 4. 43.

Hrvatska: Vrijeme vedro.

114. lov. div.: u Šamarici sukobi sa slabim protivnikom.

369 divizija: u **Ozrenskoj** akciji umakli četnici izgleda da se sakupljaju kod **Kaknja** (40 km sjeverozapadno od **Sarajeva**). Slaba djelatnost bandi sjeverno od **Bijeljine**.

³ Na ovaj stav general Robotti je napisao crvenim mastilom 'sljedeće: „Isto neka mu kaže usmeno (da izbjegava iznenađenja s obzirom da će izostati podrška italijanskim kolonama od strane SS) prilikom dostavljanja ovoga. 26. IV. m”.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

SS *divizija*: pojačano izviđanje na prostoru **Livno—Ravno**.²

U **Glamoču** opkoljen jedan ustaški bataljon. **1** bataljon ustaša i 2 ojačane čete SS *divizije* angažovane radi oslobođenja.³

Vazduhoplovstvo: izviđanje i bombardovanje prostora **Foče** sa dva Ju 88.

Njemačka borbena grupa iz **Goražda** izdržala je artiljerijsku i minobacačku vatru. **1** ranjen. Neprijatelj oko **Šavnika** ojačan. Italijanska jedinica iz **Pljevalja** odbacila je komuniste **10** km. jugozapadno od **Pljevalja** ka jugozapadu.⁴

Komandant Jugoistoka

Za tačnost
Drechsler
poručnik i adutant

² Na pomenutoj prostoriji dejstvovala su jedinice Desete krajiške NOU *divizije*.

³ Vidi o napadu na Glamoč jedinica Četvrte, Druge i Jedanaeste krajiške NOU brigade u dok. br. 156.

⁴ Južno od Pljevalja dejstvovala su jedinice Treće sandžačke NOU brigade.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 APRILA 1943 GOD. O
BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme 26/4/1943
Datum i čas
prijema 26/4/1943

Predmet: G. e.

Telegram

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6770

Stiglo 27 aprila 1943/XXI

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

i na znanje
**GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARM. KORPUSA
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 6345/op.

Dnevni izvještaj od 26 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Četnički izvor javlja da je u zoni Hrušta (Nevesinje RQ—AX) Krajiška brigada² od po prilici 800 ljudi, koji su došli sa sjevera, a da se u zoni Čičevo (Konjic RQ—BN) — Luka (Nevesinje SI—BH) nalazi Sedma hrvatska proleeterska brigada.³

Prema obavještenjima iz istog izvora partizanske formacije u zoni Džinova Mah. (SN—AN) i Lukovačko Polje (SR—TI—AI) iznosile bi otprilike 900 oružanih ljudi, pored dvije brigade, od kojih je jedna hercegovačka a druga još neutvrđena pod komandom Aleksić Miloša.⁴

Javljašu dalje da su se između Šarića Grede (Gacko UM—AF) i Dulića (UQ—US—AD) partizani koncentrisali u namjeri da operišu prema jugu protiv naših položaja kod Kobilje Glave.

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 18 D/8.

² Nijedna krajiška brigada u ovo vrijeme nije bila na području Nevesinja.

³ Odnosi se na Sedmu banisku brigadu Sedme NOU divizije.

⁴ Na pomenutom sektoru nalazile se jedinice Desete hercegovačke brigade i Devete dalmatinske NOU divizije.

SEKTOR MOSTAR

Zastolje: jutros je izveden izviđački upad u zonu Hansko Polje (Nevesinje RK—BL) na putu k. 1046 (AM—BL) — k. 1229 (RO—BL) — Skubanj (RM—BL) a da nije konstatovano prisustvo partizana.

SEKTOR METKOVIĆ

Stolac: prilikom izviđačkih upada izvršenih juče u zoni Barjamovići (Nevesinje RO—RQ—AI) — Kodovo (QO—RH—AL) i u srednjoj dolini Bregave sve do Habatnice⁵ (QK—AF), nije zapaženo prisustvo partizana.

Juče su se predali četničkoj komandi u Stocu tri partizana.

U toku su izviđački upadi u zonu Podkom (RQ—AI).

Metković: za vrijeme zasjeda izvedenih prošle noći na deonici Neretva—Metković—Gradina (Mostar PL—AL) zarobljena su na položaju Dretelj (PI—AI) tri partizana sa oružjem i eksplozivom.

U toku je čišćenje močvare zapadno od drumu Metković (OI—AF).

SEKTOR DUBROVNIK

Formacije V. A. C., za koje je već javljeno da su na položajima (vidi jučerašnji izvještaj u zoni Hrgud) Nevesinje (RM—RQ—AI—AF) — Trusina (SL—SN—AL—AI) ispravile su svoje položaje nakon sukoba sa povoljnim ishodom protiv ustaničkih grupa.

KOMANDA MJESTA KOTOR

Obična djelatnost.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Izvedeno je izviđanje i bombardovanje zone Nevesinje—Džinova Mah. —Plana.

Bombardovana je tegleća stoka blizu Kifina Sela (Nevesinje SP—AT).

Izvedene su akcije mitraljiranja Nevesinjskog Polja — Kljuna (SI—BD) — Kruševljana (SL—SN—BH) i grupa partizana u šumi Crna Gora između Kljuna i Luke (SI—BH).

Zapaljne su četiri kuće u G. Bijenji (SN—SP—AX). Ukupno su izvedena dva mitraljiranja i tri izviđanja sa lakim bombardovanjem.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI

- 1 kopija Ekselenciji
- 1 kopija načelniku Štaba
- 1 kopija pomoćniku načelnika Štaba
- 2 kopije Operativnom odjeljenju
- 2 kopije Obavještajnom odjeljenju
- 1 kopija Komandi Kr. karabiniera
- 1 kopija Telegrafskom odjeljenju

⁵ Ravne Habatnice

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILECE OD 26 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA ČET-
NIKA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI I
CRNOJ GORI¹**

Primljeni fonogram

Vojna pošta 29, 26/4/43 — XXI — 24 časa

Od Centra za prikupljanje vijesti — Bileća.

Komandi Šestog arm. korpusa — Operativno odjeljenje.

Br. 41 op. Četničke kolone Kureš, Babić, Milojević. Janičić nastupale su danas i stigle na sljedeću liniju: Omutić 1449 (TN—AI) — Ostravica (1245) (TL—AI) — Val (TI—AI) — Volujak 1084 (SR—AI) — Studenac (1149) (SN—AL) — Džinova Mahala (SN—AN) — Kolješka Rijeka (SL—AN) — Mišin Kuk 1006 (SL—AN) — Stubalska Kita (1152) (SI—AN). Neprijateljski gubici u mrtvima i ranjenima iznose 52 čovjeka a zarobljeno je 5. Gubici kod četnika iznose 6 mrtvih i nekoliko ranjenih. Noću uoči 26 t. m. partizanske trojke su napale četničku žandarmerisku stanicu u Divinu (TI—AD) i opljačkale stoku i privatnu imovinu. Saznaje se da je Deseta hercegovačka brigada u dane 24 i 25 t. m. napala četničke snage u zoni Šipačno — Meka Gruda. Prema obavještenjima, partizanska brigada primjećena u Jovanovom Brdu izgleda da je danas poslije podne premještena u Šarića Grede. Iz Nikšića izvještavaju da se Peta crnogorska brigada pod komandom Save Kovačevića nalazi u zoni Šavnik. Nacionalističke jedinice pod komandom kapetana Ružića napadaju na sektoru Šavnik. Partizani će izgleda doći u zonu Piva i Šavnik. Nacionalističke i italijanske formacije raspoređene su duž linije Krstac—Javorak—Jasenovo Polje—Gvozd (Južno od Šavnika). Najzad u Vojvodić Jana (Cuce), u kući Krste Popovića. izgleda da se sastalo nekoliko komunističkih vođa među kojima dva Mićunovića, Mihajlo Vicković i sinovi Krste Popovića. Poslije toga dogovora izgleda da je izvršen napad na jednu našu autokolonu u Simunji. Kruži glas da je Krsto Popović izdao naređenja svojim ljudima da ne pucaju na partizane ako nisu napadnuti. Potpisan poručnik Lunazzi.

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 APRILA 1943 GOD. O OPERACIJAMA ZA DEBLOKADU FOČE¹

BF PIA

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6871

Stiglo 28 aprila 1943/XXI

KOMANDA VI ARMIJSKOG KORPUSA

„Napadaj i pobijedićeš”

Štab — Operativno odjeljenje

Br. 6371 protok. Op. *Povjerljivo* V. P. 39, 27 aprila 1943/XXI.

Predmet: Operacije sadejstva za oslobođenje
italijanskog garnizona Foča.

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA

„SLOVENIJA—DALMACIJA”

(2 Armija — Operativno odjeljenje)

Vojna pošta 10

Kao što sam rekao i napisao u aktu 5917/Op. od 18 aprila,² pravac Gacko—Čemerno—Foča, određen u zajednici sa Komandom Crne Gore, najpogodniji je jer je najkraći za stvaranje snažnog pritiska na Foču.

Pored toga, on pokriva moj desni bok, koji je najugroženiji u slučaju spuštanja sa sjevera ka jugu, utoliko prije što je samo moja akcija ka Plani i Kobiljoj Glavi privukla na moju desnu stranu mnoge ustaničke snage, koje nesumnjivo ne mogu dejstvovati ka Foči jer su ugrožene s leđa.

Nesumnjivo da sa trupama kojima mogu da raspolažem,

to jest od Gacka sa dva bataljona i sa V. A. C., ne mogu predvidjeti ulazak u Foču, već mogu samo pokušati da stignem na Čemerno i da isturim ka Foči formacije V. A. C.

Pravac Nevesinje—Kifino Selo—Kalinovik—Foča je najduži, najteži, najopasniji i ostavlja mi desni bok otkriven. Za dejstvo u ovom pravcu bila bi potrebna jedna cijela divizija, s tim što bi se sadašnji raspored na mojoj desnoj strani morao zadržati; ovo se pak može postići, kako sam i usmeno predložio, oslobodivajući iz Mostara diviziju „Marche”, zamijenivši je SS divizijom.

S druge strane jutros se Komanda trupa Crne Gore, koja još nije objavila svoj operativni plan, ponovo sa mnom sporazumjela o daljem razvoju moje operacije sadejstva.

Komandant
(general Sandro Piazzoni)
Piazzoni³

IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 APRILA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA ITALIJANSKE JEDINICE KOD KOBILJE GLAVE¹

	otpreme 27/4/1943 XXI čas 10.50
Predmet bg. Telegram	Datum prijema 27/4/1943 XXI čas 11.45

* Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacia”
Operativno odjeljenje
Br. 6793
Stiglo: 27 aprila 1943/XXI

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

Br. 6372/Op.

Noćas su partizani² koji su se juče prikupili sjevepno od Kobilje Glave, a koje smo mi primijetili, snažno napali kolonu Giarmuzzi.³

Zadržani su i u protivnapadu potpuno odbijeni.

Jutros je otpočela operacija o kojoj govori moj telegram 6322 od 26 t. m.

Ponovo sam uhvatio vezu sa Komandom Mentasti.

General Piazzoni⁴

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 3 E/28.

² Odnosi se na jedinice Treće NOU divizije.

³ Kolona Giannuzzi iz italijanske divizije „Murge” imala je u svom sastavu: komandu 73 legije Crnih košulja; 14 i 73 bataljon Crnih košulja, 1 bataljon 93 pješ. puka, jednu četvu lakih tenkova, vod bacača plamena, jednu bateriju 75/13, jednu bateriju 105/32, jedan vod 65/17 i znatan broj četnika.

⁴ Lijevo od potpisa nalazi se datum 27. IV. i paraf (m) generala Robottia, napisani crvenim mastilom.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Datum i čas otpreme
prijema 28/4/43
1.20

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“
Operativno odjeljenje

Telegram

Br. 6825
Stiglo 28 apr. 1943 god. XXI

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
MORNARICI DALMACIJE

Br. 6420/0p. prot.

DNEVNI IZVJEŠTAJ OD 27 APRILA 1943 — XXI U 18 ČASOVA

Aktivnost ustanika: u zoni Gacko—Avtovac (Gacko UQ—AL) i Nevesinje—Kifino Selo (Nevesinje AT—SP) — Šipačno (Gacko TN—AN) zadržavaju se ustaničke formacije pritješnjene od naših kolona koje operišu.

Sektor Mostar: jutros u 6.30 časova nacionalističke mješovite formacije i V. A. C., koji operišu s obje strane drumu započeli su iz zone Blagaj (Nevesinje QM—AR) ofanzivni pokret na Nevesinje u zajednici sa kolonama koja su pošle iz drugih pravaca. Pošto su savladali protivnički otpor, naročito na koti 1004 (RM—AR) i 1007 (RM—AR), — kolone koje operišu stigle su danas u 14 časova na ove položaje: nacionalna kolona na kotu 1427 (RM—AV), sa isturenim dijelovima u zoni Sitnik (RM— RO— RV— AT) u tijesnom dodiru sa protivnikom, i uzoni St. Bišina² (RK—RM—AR). Antikomunističke

kolone južno od drumca Mukinjača na koti. 1217 (RM—RO—AR). Antikomunistička kolona južno od Muknice (RO—AR). Antikomunističke formacije: kolone Vidačić, nakon oštih borbi u kojima su partizani imali 48 mrtvih utvrđeno, stigle su do ovih' mjesta: Biograd (SI—SL—SN—AP—AN), Džinova Mah. (SN—AN), kota 852 (SP—AN), D. Drežanj (SR—AN). Druge antikomunističke formacije Kurešove utvrdile su se u zoni Lukavačko Polje (TI—AI).

Sektor Metković: Stolac: prilikom izvidničkog upada koji je juče izvršio 1 bat. 94-tog pješadiskog puka u zoni Podkom (RQ—AI) nije zapaženo prisustvo partizana. Jutros je nacionalna kolona pojačana antikomunističkim dobrovoljcima, koja je prošla iz Stoca, stigla u Baranje (RH—AI), a zatim do Kamenog Obora (RO—AI), čisteći zonu Hrgud (RM—RO—AQ—AI—AF) i ne naišavši na otpor. Patrolisanje u zoni Rotimlja (QM—QO—AN) dovelo je do hapšenja 6 nenaoružanih partizana. Vrgorac: u toku je izvidnički upad u zonu Kutac (IH—AN). Metković: juče poslije podne završeno je čišćenje močvare Seget (Mostar OI—AD) a da nije ustanovljeno ništa novo. Jutros su se predali hrvatskoj žandarmeriji u Vidu (OI—AF) 5 naoružanih partizana. Jednog drugog naoružanog partizana zarobile su naše patrole u blizini Novog Sela (NK—NM—AI—AF).

Sektor Dubrovnik: u zoni Plana—Kobilja Glava noćas u 24 časa jaka partizanska grupa od preko 600 oružanih ljudi podržavanih minobacačkom vatrom napali su naše položaje u zoni Kobilja Glava, koje drže II bataljon 260 pješadiskog puka i dijelovi V. A. C. — Napad je uspješno odbijen nakon oštih borbi na skraćenom otstojanju, koja je potrajala sve do 4 časa.

Utvrđeni partizanski gubici: 60 mrtvih i 6 zarobljenih, koji su pripadali I bataljonu Prve brigade III Dalmatinske divizije.³ Naši gubici nisu još utvrđeni. Ranjeno je 12 dobrovoljaca antikomunista. Mješovite nacionalne formacije i V. A. C. započele su jutros iz zone Meka Gruda—Kobilja Glava pokret prema sjeverozapadu u zajednici sa kolonama V. A. C. iz Lukavačkog Polja i Džinove Mah. Dostignuti su danas ovi položaji: nacionalne formacije — Malinovi V. (Gacko TP—AF) i Kukavica TP—AF); dobrovoljačke formacije V. A. C. — zona Bjelašnica (TP—TR—AL), neposredno južno od Sipačna (TN—AN), koje su još danas poslije podne držali partizani.

Pokreti se nastavljaju.

Jutros je blagovremenom artiljeriskom vatrom pogođena formacija od oko 100 partizana u zoni Stepen (UO—AF).

Komanda mjesta Kotor: jutpos rano nacionalna kolona pojačana antikomunističkim dobrovoljcima krenula je iz Vilusa (Trebinje US—FV) u pravcu Bileće radi čišćenja terena s obje strane drumu. Danas poslije podne kolona je stigla u Bileću a da nije zapazila ništa novo na prevaljenom putu. Sutra, 28 ovog mjeseca, mješovite kolone raznih sektora nastaviće određene pokrete.

Djelatnost vazduhoplovstva: bila je intenzivna radi podrške i veze sa kolonama isturenim u zonama ravnica Kobilja Glava i Blagaj—Nevesinje—Džinova Mah. Ukupno je izvedeno: 5 izviđanja, 4 bombardovanja, jedno obasipanje malim bombama i 3 mitraljiranja.

Vedro.

GENERAL PIAZZONI

8 kopija

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-
DALMACIJA" OD 28 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹

POVJERLJIVO

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"

Pov. br. 738/43

29. 4. 43

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"

- Operativno odjeljenje

Br. 6913

Stiglo 29 apr. 1943 — XXI

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA"

— Operativno odjeljenje

— Obavještajno odjeljenje

Sjedište

Dnevni izvještaj od 28. 4. 43

Hrvatska: vrijeme malo oblačno.

114. lov. div.: manje uspješne borbe na prostoru Bos.
Petrovac—Drvar.

Kod neprijatelja 20 mrtvih. Neprijateljski dijelovi oko
Glamoča zaposjeli su mjesta na prostoru 20 km sjevero-istočno
od **Glamoča**.²

369 div.: hrvatski garnizon u Bijeljini navodno opkoljen,
tačniji izvještaji nedostaju.

118 lov. div. i SS div.: bez naročitih događaja.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa

Drechsler

poručnik i ađutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOJ KORPUSA OD 28 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

otpreme 28/4/43

21.00

Datum i čas

prijema 29/4/43

0.15

Viša komanda oružanih snaga

„Slovenija—Dalmacija”

Operativno odjeljenje

Br. 6892

Stiglo 29 aprila 1943 — XXI

Telegram

OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO

KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO

i na znanje

GUVERNATORATU CRNE GORE

KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA — OPERATIVNO

MORNARICI DALMACIJE

Br. 6460/0p.

Dnevni izvještaj od 28 aprila u 18 časova

Aktivnost ustanika

Obavještenja iz četničkog izvora potvrđuju prisustvo jakih partizanskih snaga u zoni Glavatičevo (Konjic SI—BN) — Zaborani (Nevesinje RQ—BL) — Kruševljani (Nevesinje SL—SN—BH) i tvrde da sa sjevera pridolaze nove snage²

Danas poslije podne javljeno je — opet iz četničkog izvora — da partizani koji dolaze sa sjevera (predio Kalinovik) pristižu u zonu Bratač (SP—AT).

U toku su vazduhoplovna izviđanja u zoni u cilju utvrđivanja.

Sektor Mostar

Nastavlja se akcija u pravcu Nevesinja, kojoj se partizani slabo suprotstavljaju.

Nacionalna kolona stigla je do Gradine (RQ—AR), k. 1189 (RQ—AR).

Formacije V. A. C. zauzele su klanac Grebak (RQ—AR), k. 1146 (RQ—AR), Strmoglavicu (SI—AR), Debelo Brdo k. 978 (SI—AR) bez ozbiljnog otpora.

Antikomunističke formacije Vidačić dostigle su položaje Babja Glava (SN—AP), Odžak (SN—AP), Krivi do — Trtine (SP—AP), Ovčji Brod, k. 1054 (SA—AR), i uspostavile veze s lijeve strane, u predelu Križevca (SL—AP), sa antikomunističkim kolonama koje operišu prema Nevesinju. Druge, Kureševe formacije V. A. C., od juče u Lukavačkom Polju (SR—AI), stigle su do V. Gradine k. 1189 (SR—AL), Našinove Gom. k. 1178 (TI—AL), Ostrvice (TL—AL) i Zajasena (TL—AL).

Blagaj: naš motorizovani vod i mjesni četnici zarobili su u predjelu Vranjevići (QO—AR) 5 partizana, koji su pripadali jednoj grupi od tridesetak naoružanih ljudi, otsječenih uslijed naše akcije prema Nevesinju.

Sektor Metković

Stolac: nacionalna kolona pojačana sa V. A. C., koja je juče stigla do Kamenog Obora (Nevesinje RO—AI), nastavila je jutros kretanje u pravcu Pičevića (SI—AL) i stigla do Košute (SL—AI).

U toku je patroliranje na putu Hodovo (QO—RH—AL) — Opalika (AM—RO—AN) radi obezbeđenja lijevog krila kolone koja operiše u zoni Hrgud (RM—RO—AI—AF).

Nacionalna jedinica sa pripadnicima V. A. C. izvršila je juče izviđački upad u zonu G. Bitunja (RO—AD) — Vratio—Voda³ (RO—AD) a da nije primijetila prisustvo partizana.

Zona je pusta a kuće porušene.

Vrgorac: prilikom izviđačkog upada izvršenog juče od hrvatske jedinice duž puta Plana (Mostar KI—AN) — Vina (KI—AN) — Tolići (IH—KI—AN) — Kutac (IH—AN) utvrđeno je da su partizani napustili ovu zonu.

Naoružani partizan zarobljen od naše patrole u blizini Novog Sela (NK—NM—AI—AF), o kome je javljeno u jučerašnjem izvještaju, bio je za vrijeme sprovođenja u Metković ubijen prilikom pokušaja bjekstva.

Izvedeno je patroliranje i postavljene su dnevne i noćne zasjede duž srednjeg i donjeg toka Neretve, na mjestima gdje je vjerovatno prolaz partizana na putu za Biokovo.

Sektor Dubrovnik

Mješovite nacionalne formacije i V. A. C., koji su juče zapaženi u predjelu Malinovi V. (Gacko TP—AF) i Bjelašnica (TP—TA—AL) kreću se u pravcu Sipačna (TN—AN).

Muslimani V. A. C., koji operišu s obje strane puta u pravcu Stepen (UO—AF) — Avtovac (UQ—AL) zauzeli su jutros 5a-rića Grede k. 1092 (UM—AI), a poslije podne Međuliće (UO—AI), nanijevši partizanima neutvrđene gubitke, a pretrpjevši gubitke od dva mrtva i deset ranjenih.

Broj partizana zarobljenih u akciji u noći između 27 i 28 ovog mjeseca (vidi jučerašnji izvještaj) popeo se na 25, među njima jedna žena.

Oni su izjavili da je u našoj vazduhoplovnoj akciji od 26 protiv Gareva (US—AI) pogođen punim pogotkom IV bataljon I Dalmatinske brigade i desetkovan.

Komanda mjesta Kotor

Obična djelatnost patrola. Pri izviđanju duž puta Melovina (Trebinje UK—FN) — Ive (UK—EN) — Zasade (UK—FN) Pod Dvorište (UH—FN) — Apljdo⁴ (UH—FH) — Ulice (UH—FN) nije zapaženo ništa novo.

Jutros je jednim avionom izvršen pregled Korčule, pa je ustanovljeno da se situacija na ostrvu normalizuje.

Obnovljen je automobilski saobraćaj Korčula—Blato—Veleluka, koji se obavlja već 7 dana bez ijednog incidenta.

Djelatnost vazduhoplovstva[^]

Akcija mitraljiranja Nevesinjskog i Gatačkog Polja i mjesta Avtovac—Hrušta.

Jako protivavionsko dejstvo.

Bombardovana je tegleća stoka u blizini Sipačna.

Bombardovana je okolina pravoslavne crkve u Foči sa odličnim rezultatima.

Ukupno je izvedeno 6 mitraljiranja, 4 borbena izviđanja i 8 bombardovanja, od kojih 4 na zahtjev trupa Crne Gore. Vedro.

General Piazzoni

Predano 8 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 načelniku Štaba
- 1 pomoćniku načelnika Štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Komandi Kr. karabiniera
- 1 Telegrafskom odjeljenju

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—
DALMACIJA" OD 29 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹**

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Pov. br. 745/43

POVJERLJIVO

Sjedište, 30. 4. 43

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 6992

Stiglo 30 apr. 1943 — XXI

KOMANDI SUPERSLODE — operativno odjeljenje
— obavještajno odjeljenje

Sjedište

Izvještaj od 29. 4. 43

Hrvatska: vrijeme pretežno vedro.

Komandno područje Komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj.

114 lov. div.: borbe izviđačkih jedinica na sjevernom dijelu Šamarice i istočno od Bihaća.

369 divizija: stanje u Bijeljini nepromijenjeno. 3 hrvatska divizija (Tuzla) dobila je zapovijest za akciju.² Neprijateljske grupe do 500 ljudi³ na prostoru jugoistočno i sjeveroistočno od Jajca.

118 lov. div. i SS div.: bez naročitih događaja.

Vazduhoplovstvo: sem izviđanja prostora Papuk Pl., Gospić, Bihać i Goražde napadi sa jačim snagama razornim i zapaljivim bombama prostora Foče, Goražda i Bijeljine.

Ukupno 43 borbena leta.

Komandant Jugoistoka

Za tačnost

Drechsler

poručnik i ađutant

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 17 J/4.

² Vidi dok. br. 305.

³ Odnosi se vjerovatno na Devetu krajišku brigadu Desete NOU divizije.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Datum otpreme 29. 4. 1943
čas 21.30
Datum prijema 30. 4. 1943
u 1.20

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenje

Br. 6955
Stiglo 30- 4. 43

Prepis telegrama

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO**

i na znanje
**GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV ARM. KORPUSA
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 6520/0p.

Dnevni izvještaj od 29 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

— U vezi sa jučerašnjim izvještajem zapažene su u zoni Bratač (Nevesinje SQ—AT) — Kifino Selo (SP—AT) — Krekovi (SN—AV) partizanske grupe male jačine.

SEKTOR MOSTAR—NEVESINJE

— Juče poslije podne pripadnici V. A. C. zauzeli su Nevesinje.

— Nacionalne jedinice i V. A. C. izbili su na slijedeće položaje koje su juče poslije podne dostigli:

— nacionalna kolona: M. Velež (RQ—AT), Gradina (RQ—AR).

18 D / 3

data di partenza
ATTIVO

AL COMANDO TI. CORPO D'ARMATA PRIMA E SEI
E SAVANNO SU MISURA C. SA I-10
O. per conoscenza:
AL GOV. INVIATO DAL SO RUSKO
AL CO ARMO AL CORPO D'ARMATA
ARABASSO VIII CORPO D'ARMATA
AT ITALIA LA IA

Nr. 6520/Op.

SO BRIGATA CRI 10 APRILE 1943

AL COMANDO TI. CORPO D'ARMATA PRIMA E SEI

- Informazioni balistico ieri consegnati in zona Bratko (Novosinje)
D-17) Litino Solo (SI-A2) Prokovi (SI-A7) nuclei partigiani di
entità non consistenti.

TITO "CORPO D'ARMATA"

- Pomeriggio elementi di T.A.G. hanno occupato Novosinje .
- Reparti nazionali e V... sono attestati su seguenti posizioni
raggiunte pomeriggio ieri.
Colonna nazionale : Volon (SI-A2) Gradina (SI-A2).
Colonna V.A.G.: Gjunio quota 1143 (SI-A2) Grobok quota 1031 (SI
-A2) quota 1146 (SI-A) ~~Srednja Gora~~ (SI-A2).
Colonna V.A.G. Rocovici: Sebelo Br (SI-A2-A) quota 984 Krivovec
(SI-A2) celogostolci e Sabja SI (SI-A2) con Comandanti Vidacic.
Formazioni V.A.C. Vidacic: ~~Il gruppo~~ Sabja (SI-A2) Odzak (SI-A2)
Prvi Bo (Trina) (SI-A2) Ovojz Brod quota 1054 (SI-A2). II° gruppo
Vidac (SI-A2-A) Olog (SI-A2). III° gruppo V. Gradina (SI-A2-A)
Sednova Gr (SI-A2) Ostrova (SI-A2). IV° gruppo dislocato verso
est da Krivine (TI-A2) Zajasen (SI-A2) at Gatri (TI-A2).
- Domani 30 aprile colonna neoterano in sicurezza sulle posizioni
raggiunte e inviazioni: puntate esplorative su Litino Solo e Bratko.
- Negli scontri avvenuti ieri in zona Krivine Zajacen e Gatri
sono state inflitte ai partigiani 30 morti e 20 feriti, catturati
10 fucili e 1 mitragliatrice.
- Rinvenuti ieri presso Luknjaba (SI-A2-A) 14 cadaveri miliziani
fra cui un comandante di compagnia.
- Postolje compagnia nazionale con elementi V.A.G. ha effettuato
ieri ricognizioni in zona Sebelo Br (SI-A2-B) Linea (SI-A2) V. Rita
(SI-A2) senza rilevare presenza miliziani.
- Pattuglia V.A.G. spiate avanti da V. Rita hanno riscontrato
agguerra da miliziani Luka (SI-A2) e Sabrovci (SI-A2-B) che risulta
incendiata dai partigiani.

"CORPO D'ARMATA"

- Colonna nazionale e V.A.G. giunta ieri a Rocuta (Novosinje SI-A2)
ha ripreso stanzone movimente raggiungendo alle ore 14 Prvi Bo (SI
-A2) e alle ore 17.30 Berkovici (SI-A2-A).

— kolona V. A. C.: Đukić, k. 1189 (RQ—AR), Grebak, k. 1091 (RQ—AR), k.1146 (RQ—AR), Strmoglavica (SI—AR).

— kolona V. A. C. Zečević: Debelo Br. (SI—SL—AR), k. 981, Križevac (SL—AP) stupivši u vezu kod Babje Gl. (SL—AP) sa formacijom Vidačić.

— Formacije V. A. C. Vidačić: I grupa Babja Gl. — Odžak (SN—AP), Krivi Do (Trtine) (SP—AP), Ovčj. Brod, k. 1054 (SR—AR); II grupa Videž (SP—SR—AN), Glog (SR—AL). III grupa V. Gradina (SR—TI—AL), Našinova Gom. (TI—AL), Ostrvica (TL—AL). IV grupa raspoređena prema istoku iz Krasine (TL—AL), Zajasena (TL—AL), kod Oštrog V. (TL—AI).

— Sutra 30 aprila kolone će se zadržati na dostignutim položajima i uputiće izvidnice prema Kifinom Selu i Brataču.

— U borubama koje su juče vođene u zoni Krasine—Zajasen i Oštri V. naneseni su partizanima sljedeći gubici: 10 mrtvih i 20 ranjenih, zaplijenjeno je 10 pušaka i 1 mitraljez.

— Juče je pronađeno u blizini Mukinjača (RM—RO—AR) 14 partizanskih lješeva, među njima lješ jednog komandira čete.

— Zastolje: nacionalna četa sa pripadnicima V. A. C. izvela je juče izviđanje u zoni Debelo Br. (RM—RO—BH) — Lisac (RO—BH) — V. Kita (RQ—BH), a da nije zapazila prisustvo partizana.

— Patrole V. A. C. isturene iz V. Kite našle su Luku (SI—BH) bez partizana i Zaborane (SL—SN—BL), koje su partizani zapalili.

SEKTOR METKOVIĆ—STOLAC

— Nacionalna kolona i V. A. C., pošto su juče stigli u Košutu (Nevesinje SL—AI), nastavili su jutros pokret i stigli u 14 časova u Krivi Do (SN—AI), a u 17.50 časova u Berkoviće (SL—SN—AI).

— Nacionalna jedinica sa dijelovima V. A. C. izvela je juče izviđački upad u zonu Orlovac (SI—AD) idući putem Dragovilje (RK—AF) — Plani (RO—AD) — k. 629 (RO—AD) — Mažikrovići (RQ—AD) — Drvenica (SI—AD) a da nije našla ništa novo.

Vrgorac: jučerašnjim patroliranjem u zoni Kutac — (Mostar IH—AN) — Vina (KI—AN) i V. Prolog (MH—AN) — M. Prolog (MH—AN) nije ustanovljeno prisustvo partizana.

Metković: partizanski gubici prilikom akcije čišćenja u zoni Desne (NH—NK—AD), o kojoj se javlja u izvještaju 6305/0p. od 25 ovog mjeseca, porasli su na 9 mrtvih.

SEKTOR DUBROVNIK

— Nacionalne jedinice juče su izbile u Omutić (Gacko TN—AI) i Ublić (TP—AI).

Nastavivši pokret jutros rano ove jedinice stigle su u toku večeri u blizinu Šipačna (TN—AN) ne nailazeći na otpor.

— Jutros se u Kobiljoj Glavi predalo šest partizana bjeGUNACA sa leCima kao propusnicom.

KOMANDA MJESTA KOTOR

Obična djelatnost patrola u zoni Bratešić (Kotor VQ—EO) -- Krstac (VO—EU) — Bukovica (Trebinje VM—FN) — Grab (Gl— US—FP) i Pod Duge (UK—FN).

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

— Bila je veoma intenzivna, mada djelimično ometena niskim oblacima i jakim vjetrom.

— Izviđanja nad čitavom zonom i veza sa isturenim kolonama.

— Akcije bombardovanja u zoni istočno od Nevesinja—Pridvoraca, Sipačno i Čemerno (Gacko US—AR—AP).

— Mitraljiranje duž puta i u tijesnom dodiru sa našim jedinicama u napadu protiv partizanskih grupa koje su se skrile u šumovite zone i u naseljena mjesta. Prilikom jednog takvog mitraljiranja blizu naselja Kljuni avion Cr. 42, kojim je pilotirao narednik GAGLIARDI Alberto, bio je pogođen i oboren snažnim protivničkim protivavionskim dejstvom. Pilot je poginuo. Ukupno su izvedena: 3 borbena izviđanja, 6 mitraljiranja i 5 bombardovanja. od kojih jedno na zahtjev trupa Crne Gore.²

Vedro, vjetar.

GENERAL PIAZZONP

Kopije: 1 Ekselenciji
„ 1 načelniku Štaba
„ 1 pomoćniku načelnika Štaba
„ 1 Obavještajnom odjeljenju
„ 2 Operativnom odjeljenju
„ 1 Komandi Kr. karabiniera
„ 1 Telegrafskom odjeljenju

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
OD 29 APRILA 1943 GOD. O GUBICIMA ČETNIKA MAJORA
BACOVICA U BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U
HERCEGOVINI¹**

Primljeni telegram

V. P. 39, 29. april 1943 — XXI — 12
časova

Od Stenjela

Komandi VI Arm. korp. — Obavještajno

Operativno odjeljenje 1		
Br. prot.	Datum prijema	
	2> 4	3
Kateg. A	Vrsta 2	Fasc. 17

U razgovoru koji sam vodio juče sa majorom Baćovićem saznao sam slijedeće: od dana kada su njegove trupe prešle Neretvu, on je imao hiljadu i jedanaest što mrtvih što ranjenih. U istom vremenu nanio je teške gubitke partizanima, to jest oko 4000 mrtvih u borbi i mnogo ranjenih i zarobljenih. Baćović ubija zarobljenike. U Kifinom Selu, istočno od Nevesinja, i u obližnjim zonama treba da je koncentrisano oko 4000 partizana. Oni su dijelom došli iz zone Kalinovik, koji izgleda drže njemačke trupe. Moral kod partizana je nizak, naročito kod Dalmatinaca. Kraj. Stenjel.

**IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG OBAVJEŠTAJNOG OFICIRA
IZ BILEČE OD 29 APRILA 1943 GOD O BORBAMA ČET-
NIKA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI I SITUA-
CIJI U HERCEGOVINI¹**

Bg/m

Telefonsko saopštenje centuriona² Pace (centar „I“ Bi-
leća)³

1) — Kolona Popović se nalazi prema Milatovici k. 1104
(Gacko UO—UQ—AF) i Stepenu (isto UO—AF).

2) — Muslimanska kolona je već stigla u Šarića Grede
(Gacko UM—AF).

3) — Kolona Babić iz Omutića (Gacko TN—AI) prema
Šipačnu (Gacko TN—AN).

4) — Kolona Kureš zauzela je V. Rankovac (Nev. TL—AI)
(k. 1285) i Kosmaj (k. 1178) (Isto AL—TI).

5) — Kolona Milojević, ranije odbijena u Volujak (Nev.
TL—TI—AN) i Kamasela (isto TI—AI), izvela je jutros napad
prema Velikoj Gradini (k. 1189) (Nev. SR—TI—AL).

6) — Kolona Janičić morala je napustiti Glog (Nev.
SR—AR) i povukla se u Studence (isto SN—SP—AL); dobila
je naređenje da ponovo zauzme Glog prema kome se uputila
u toku dana.

7) — Kolona Djankić se nalazi u Odžaku (Nev. SN—
SP—AP) — Vojne (isto SN—SP—AN).

8) — Major Radojlović je zauzeo Kifino Selo (Nev. SN—
SP—AT) i uputio se prema Odžaku da bi se priključio koloni
Djankić.

Situacija u Crnoj Gori

Partizani IV i V Proleterske brigade drže visove kod
Stojkovca (Nikšić ZL—GZ) — Toplog Prisoja (isto ZL—ZN—
GU) i Vojnika (isto GS—GU—ZP—ZR—ZT) — Brezne (isto
ZL—ZN—GZ) i u zoni Šavnik — Mokro (Nikšić ZT—GU) —
Miloševici (isto XI—GS) — Ostrvica—Gradina (isto XL—GQ).

Naše kolone drže Javorak (isto ZL—ZN—GU) — 'Jasenovo
Polje (isto ZP—GQ) i Gvozd (isto ZT—ZV—GO) na putu za
Šavnik.

Situacija u Crnoj Gori je ustaljena.

U Krstaču (Gacko VK—AB) i Višnjića Dolu (isto VO—AD)
ima nacionalističkih formacija koje drže položaje na granici;

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta, kut. 20 D'5.

² Kapetan fašističke milicije

³ Ispod ove rečenice dopisano je crnom olovkom na italijanskom
jeziku: „Tražen od Obavještajnog odjeljenja“.

sjeverno i južno od mjesta Kazanci (Gacko VH—AD) raspoređen je bataljon popa Perišića.

29 april 1943 — XXI 17.30 časova

Op. od.

BR. 283

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA —
DALMACIJA" OD 30 APRILA 1943 GOD. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI¹**

Njemački štab za vezu pri
Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"

Pov. br. 754/43

POVJERLJIVO

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija"
Operativno odjeljenje

Br. 7044

Stiglo 1 maja 1943—XXI

1. 5. 43

Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija"
— Operativno odjeljenje
— Obavještajno odjeljenje

Sjedište

Dnevni izvještaj od 30 aprila 1943

Hrvatska: vrijeme malo oblačno.

114 lov. div.: pljačka manjih bandi na južnom dijelu ugla
Una — Sana.

Upućena su potjerna odjeljenja. Prema nepotvrđenim vijestima neprijateljske snage na prostoru Glamoča i jugozapadno namjeravaju da prodru ka Livnu.

369 div.: za oslobodenje Bijeljine iz okruženja angažovana su tri hrv. bataljona.²

Komandant Jugoistoka

Za tačnost prepisa

Drechsler

poručnik i ađutant

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 30 APRILA 1943 GOD. O BOR-
BAMA PROTIV JEDINICA NOV U HERCEGOVINI¹**

Operativno odjeljenje
Prepis poslan Obavještajnom
odjeljenju
Telegrafskom odjeljenju i
karabinierima

otpreme 30/4/1943 XXI
22.00

Datum i čas
prijema 1/5/1943 XXI
9.10

Viša komanda oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija”
Operativno odjeljenja

Predmet: bg.

Br. 7018

Telegram

Stiglo 1 maja 1943 — XXI

**OD KOMANDE VI ARM. KORPUSA — OPERATIVNO
SUPERSLODI — OPERATIVNO
i na znanje
GUVERNATORATU CRNE GORE
KOMANDI XIV I XVIII ARM. KORPUSA
MORNARICI DALMACIJE**

Br. 6570/op.

Dnevni izvještaj od 30 aprila u 18 časova

AKTIVNOST USTANIKA

Ustaničke grupe potučene sjeverno od Stepena (Gacko
UO—AF) povukle su se prema Gacku, a delimično i u pravcu
Brezne (Nikšić ZL—SN—GZ).

SEKTOR MOSTAR

— Nevesinje: nacionalne jedinice stoje na položajima koji su navedeni u jučerašnjem izvještaju.

Dijelovi V. A. C. istureni radi izviđanja zone Bratač (Nevesinje SP—AT) — Kifino Selo (SP—AT) — Krekovi (SP—AV) — D. Bijenja (SL[^]AX—AV) — G. Bijenja (SN—AX) i Pridvorci (SI—AX).

U toku su borbe u zoni Svinjac (IR—AT) — Medjedari (SR—AT) i Pločno (SR—AR).

Vidačićeve formacije V. A. C. druge grupe, za koje je javljeno u jučerašnjem izvještaju da je u Videžu (SP—SR—AN) i Glogu (SR—AL), stigle su u predio Grabovica (SR—AP). Vidačićeve formacije treće grupe stigle su u Crnče (TI—AP), a formacije četvrte grupe u Mangrop (TP—AN).

i

SEKTOR METKOVIĆ

Stolac: nacionalna kolona i V. A. C. rasporedili su se s obje strane puta Berkovići (SL—SN—AI—AF) — Nevesinje.

Prilikom izviđačkog upada u zonu Volujak—Drvenica (SI—AD) nije ustanovljeno ništa novo.

Vrgorac: prilikom patroliranja u zoni Stilje (Makarska) (XV—AR) — Prolog (Mostar LI—AN) nisu primijećeni partizani.

Metković: Patroliranja sa jedinicama V. A. C. u zoni Dobranje (ON—PI—GZ) i Vidonje (OL—GZ)-

Dana 24 i 25 ovog mjeseca predalo se hrvatskoj žandarmeriji u Hrasnom (PM—AD) 12 partizana bjegunaca, od kojih 5 naoružanih.

Pelješac: U toku su zasjede u obalskoj zoni između Trstenika (Mljet KI—LI—GS) i Ružmarina (IH—GZ).

SEKTOR DUBROVNIK

Nacionalne jedinice stigle u Sipačno (Gacko TN—AN) i našle su mjesto bez partizana.

Formacije V. A. C. koje operišu sa pomenutim jedinicama izbile su u zonu Bjelašnica Pl. (TP—TR—UH—AL).

Muslimani V. A. C. koji operišu s obje strane puta Kobilja Glava—Avtovac zauzeli su Kulu Fazlagić (UK—UM—AI), Medjuliće (UO—AI), Gat k. 1120 (UK—AF) savladavši protivnički otpor.

Gore spomenuti spojili su se s lijeve strane sa formacijama V. A. C. u zoni Bjelašnica Pl.

KOMANDA MJESTA KOTOR

Prilikom patroliranja u zoni Naliezić² (VQ—BQ) —Stolić* (VM—FG) — Popov Do (Trebinje VH—PL) — Brezovi Do (US—FL) — Kruševica (UK—UM—FI) nije pronađeno ništa novo.

DJELATNOST VAZDUHOPLOVSTVA

Ograničena zbog nepovoljnih atmosferskih prilika.

Izvedena je akcija izviđanja i bombardovanja u zoni Plužine—Medjedari (Nevesinje SR—AT).

Pokušaj izviđanja u zoni Nevesinje—Ulog—Kalinovik spriječen je niskim oblacima.

Ukupno su izvršena dva izviđanja, tri bombardovanja.

Nebo oblačno uz djelimično razvedravanje.

General Piazzoni⁴

² Na karti 1 : 100.000 ovo mjesto nije nađeno.

⁴ Isto